

MONORI PETŐFI ÓVODA
2200 Monor, Petőfi S. u. 29.
Tel./fax: 29/411-244
E-mail: petofiovi@monornet.hu

OM- azonosító: 202512

PEDAGÓGIAI PROGRAM

Legitimációs eljárás	
Elfogadta: A Monori Petőfi Óvoda Nevelőtestületeszámú Határozatával..... nevelőtestület nevében névaláírás	Vélemény/ egyetértés nyilvánító: szülői szervezet nevében névaláírás
Egyetértés kinyilvánító: Fenntartó nevében névaláírás	Jóváhagyta: Intézményvezető névaláírás p.h.számú Határozatával
A dokumentum jellege: Nyilvános	Megtalálható: A vezetői irodában
Hatályos: 2017. 09. 01.	Érvényes: A kihirdetés napjától visszavonásig
Verziószám: 5	Készült:eredeti példány

Monor, 2017.

TARTALOM

1. BEVEZETŐ.....	4
1.1. Törvényi előírások figyelembe vétele	4
1.2. Az Intézmény adatai	5
1.3. Küldetésnyilatkozat	6
2. HELYZETKÉP.....	7
2.1. Óvodánk bemutatása	7
2.2. Személyi feltételek	7
2.3. Tárgyi feltételek.....	8
2.4. Intézményünk eszköz rendszere	9
2.5. Óvodaképünk.....	9
2.6. Gyermekképünk	10
2.7. Pedagógusképünk	10
3. INTÉZMÉNYÜNK NEVELÉSI CÉLJAI, ALAPELVEI, FELADATAI	11
3.1. Az egészséges életmód alakítása, egészségfejlesztés.....	13
3.2. Érzelmi nevelés	16
3.3. Anyanyelvi nevelés	18
3.4. A tevékenységekben megvalósuló tanulás	21
4. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI	23
4.1. Játék és tanulási tevékenység	23
4.2. Társas és közösségi tevékenység.....	29
4.3. Munka jellegű tevékenység	30
4.4. Komplex tevékenységek rendszere	32
4.4.1. Művészeti tevékenységek.....	32
4.4.2. A külső világ tevékeny megismerése.....	44
4.4.3. Mozgás	49
5. AZ ÓVODA ÜNNEPEI, HAGYOMÁNYAI	53
6. ESÉLYEGYENLŐSÉGI PROGRAM	55
6.1. Integrációs feladataink.....	56
6.1.1. Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek integrációja.....	56
6.1.2. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrációja	57
6.1.3. Tehetséggondozás	60
6.2. Gyermekvédelem, szociális segítségnyújtás, egészségügyi ellátás feladatai.....	61
7. AZ ÓVODÁBA ÉS AZ ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI.....	63

7.1. Az óvodába lépés feltételei.....	63
7.2. Az iskolába lépés feltételei.....	63
8. KAPCSOLATTARTÁS	65
8.1. Kapcsolattartás a családdal.....	65
8.2. Kapcsolattartás közoktatási intézményekkel és egyéb szervezetekkel.....	68
8.3. Intézményen belüli kapcsolattartás	70
9. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE.....	71
9.1. A csoportok szervezése	71
9.2. Gyermekélelmezés	74
9.3. A gyermekek fejlődésének nyomon követése.....	74
10. DOKUMENTÁLÁSSAL KAPCSOLATOS FELADATOK	75
11. A NEVELÉSI PROGRAM NYILVÁNOSSÁGA.....	76
11.1. A hozzáférhető elhelyezés biztosítása.....	77
11.2. A tájékoztatás kérés és erre a tájékoztatás adás rendje	77
12. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK.....	77
12.1. A program hatálya, hatályba lépése	77
12.2. A felülvizsgálat rendje.....	78
13. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK.....	79
1.SZ. MELLÉKLET: BESZOKTATÁSI ÉS VISSZASZOKTATÁSI TERV	80

1. Bevezető

1.1. Törvényi előírások figyelembe vétele

Programunk a 255/2009. (XI. 20.) Korm. Rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról szóló **363/2012. (XII. 17.)** Korm. rendelet módosítása alapján készült, magában foglalva a hazai és a helyi (városi) óvodai gyakorlatok eddigi tapasztalatait, eredményeit, szem előtt tartva az 1993. évi LXXIX. Köznevelési törvényt valamint, az azt módosító 1999. évi LXVIII. számú és 2003. LXI. törvényt, a 2006. LXXI. számú, a 2007. LXXIX. számú törvényt, és a városi köznevelési intézkedési terv irányelveit.

Ezen kívül programunkba az alábbi törvényeket, rendeleteket építettük be:

- 32/1997. (XI.5.) számú-, valamint az azt módosító 19/2001. (III. 29.) OM rendelet és a 18/2002.(IX.29.) OM rendeletről, a Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelvei
- 23/1997. (VI.4.) számú MKM rendelet és az azt módosító 37/2000. (X.29.) rendelet a Fogyatékos gyermekek nevelésének irányelveiről ez alapján készült a 2/2005. (III. 1.) OM rendelet
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelete a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve
- 1997. tv. XXXI. törvény A gyermekek védelméről és jogairól
- 1992. Egyezmény a gyermekek jogairól Egyesült Nemzetek UNICEF
- 185/1999. (XII.13.) Korm. Rendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, amely a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről szóló 277/1997. (XII.22.) Korm. Rendeletet módosítja
- 2003. évi CXXV. törvény az Egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség elmozdításáról
- 2007. évi I. tv. A szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról
- 2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelete a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 22/2013. (III.22.) EMMI rendelete egyes köznevelési tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról
- 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről

1.2. Az Intézmény adatai

Az intézmény megnevezése:	Monori Petőfi Óvoda
Az intézmény székhelye:	2200 Monor, Petőfi S. u. 29.
OM azonosítója:	202512
Telefon/fax száma:	29 /411-244
e-mail címe:	petofiovi@monornet.hu
Intézményvezető:	Zsember Ágnes

1.3. Küldetésnyilatkozat

*„Szent kincs a gyermek teste-lelke,
szeretni kell azt melegen, és fölnevelni féltő gonddal,
hogy tiszta, jó, erős legyen.”*

/Szemplér Ferenc/

Nevelőmunkánk során fontosnak tartjuk:

- *szeretetteljes, biztonságérzetet adó érzelem-gazdag elfogadó óvodai légkör megteremtését;*
- *a gyermekek testi, lelki, biológiai szükségleteinek kielégítésével a gyermek egészséges testi-lelki-értelmi fejlődésének megalapozását;*
- *egyéni fejlődési ütemük figyelembe vételével;*
- *az egészséges életmód szokásainak kialakítását;*
- *óvodásaink harmonikus személyiségfejlődésének elősegítését;*
- *a világ komplex felfedeztetésén, megismertetésén keresztül erkölcsi érzelmeik értelmi képességei formálását, hogy ez által képessé váljanak az iskolai életmódra;*
- *a gyermek kommunikációs képességének fejlesztését változatos tevékenységek által, tevékenységeken keresztül.*

A teljes gyermeki személyiség fejlesztése, a testi lelki szükségletek kielégítése során óvodánkban az érzelmi nevelést és az egészséges életmódra nevelést kiemelten kezeljük. A tevékenységek megszervezése során törekszünk az egészséges életvezetést megalapozó szokások kialakítására, olyan családias, fészek-meleg óvodai légkör biztosítására, melyben a gyermeket szeretet, biztonság, elfogadás, törődés veszi körül.

2. Helyzetkép

2.1. Óvodánk bemutatása

Óvodánk Monor szívében helyezkedik el a vasútállomás közelében. Nem gyermekintézménynek épült, csak 1977 óta működik óvodaként. Az épület bővítése, felújítása kapcsán 2014. szeptemberétől az óvodában négy csoportszoba kapott helyet, melyek közül egynek a mérete kicsi. A csoportszobák a gyermeköltözőből nyílnak. Három csoportszoba lambériával borított, összességében a csoportszobák barátságosak, derűt árasztanak, A termeket természetes anyagokból készült dekorációval próbáljuk otthonosabbá tenni. Óvodánk berendezési tárgyai a gyermekek testméretéhez igazodva, azok önálló használatát teszik lehetővé. Az egészség megőrzésének, a kulturhygiéniai szokások kialakításának és megerősítésnek érdekében minden gyermeknek a jellel ellátott tisztálkodási eszközeit az óvoda kezeli. Az óvoda két mosdóval rendelkezik, mely a csoportoktól összehangolt munkát követel meg.

Az udvart az intézmény épülete (és zárt kerítése) veszi körül melynek eredményeképpen családi, biztonságos, barátságos teret tudunk biztosítani a gyermekeknek. Mozgásigényük kielégítésére természetes anyagokból készült mozgásfejlesztő eszközök állnak rendelkezésükre. Udvarunkat sövény telepítésével, parányi kert kialakításával tettük hangulatosabbá. Ennek gondozásába bevonjuk óvodásainkat is.

Fontosnak tartjuk, hogy gyermekeink érzelmileg kiegyensúlyozottak legyenek, biztonságban érezzék magukat, hiszen ez fejlődésük alapja.

Igyekszünk minél többféle, változatos tevékenységbe bevonni óvodásainkat, hiszen valljuk, hogy tevékenységeken keresztül lehet eredményesen fejleszteni gyermekeinket, úgy, hogy később képessé váljanak iskolai feladataik ellátására.

Az intézmény szociokulturális háttere: A legtöbb családból nyugodt, kiegyensúlyozott gyermekek érkeznek az óvodába. Monoron a családok összetétele igen változó. Sok a fővárosba bejáró dolgozó szülő, ugyanakkor megtalálható a munkát kereső, illetve a háztartásbeliként otthon tartózkodó szülő is. Óvodásaink szociális helyzete igen változatos képet mutat, főként a családok anyagi helyzetében, kulturális körülményeiben. Ezért az óvodában folyó nevelő-oktató munkát úgy kell szerveznünk, hogy a nehéz körülmények között élő, szociálisan hátrányos helyzetű gyermekeket felzárkóztassuk.

2.2. Személyi feltételek

Óvodánkban nyitástól zárásig, tehát a teljes nyitvatartási időben, óvodapedagógus foglalkozik a gyermekekkel. Minden óvodapedagógus a családi, szeretetteljes, derűs óvodai légkör kialakítását tartja legfontosabb feladatának. Az óvodapedagógusi párok együttműködésében, az óvodapedagógusok – dajkák kapcsolatában, törekszünk a feladatorientáltság, segítőkészség, jó kommunikációs összhang megteremtésére. A csoportvezető óvodapedagógusok folyamatosan tájékoztatják a dajkát a csoport nevelő munkájával kapcsolatos feladatokról. A dajka együtt tevékenykedik a csoporttal.

A tervezésnél törekszünk arra, hogy a kiscsoporttól a csoportot beszoktató óvodapedagógus lehetőség szerint nagycsoportig, három éven keresztül nevelje a gyermekeket, hiszen a gyermek életkori sajátossága, hogy szociális kapcsolataiban igényli (a személyes kötődés miatt) az állandóságot.

<i>Óvodánk személyi feltételei:</i>	<i>Fő / álláskeret</i>	<i>Munkakör</i>	
	9 fő	Óvodapedagógus	
	1 fő	Pedagógiai asszisztens	
	4 fő	Dajka	
	1 fő	Óvodatitkár	
	4 fő	Egyéb technikai dolgozó	
	1 fő	Ebből	Karbantartó, részmunkaidős
	2 fő		Intézménytakarító részmunkaidős
	1 fő		Konyhai alkalmazott
Személyi feltételek összesen	19 fő		

Óvodánk személyi feltételei a vonatkozó jogszabályok alapján biztosítottak.

Óvodánk nevelő közössége elhivatott a pedagógiai programban megfogalmazott célok megvalósításában. Az óvoda szervezeti rendszerében arra törekszünk, hogy ismereteinket tovább gyarapítsuk tanfolyamokon, továbbképzéseken való részvétellel, s az így szerzett tudást, tapasztalatot egymásnak átadjuk.

- Nevelőtestületünk tagjainak többsége módszertani kultúrájukat folyamatosan megújítva szívesen vesz részt az óvodai nevelés tevékenységformáihoz kapcsolódó továbbképzéseken.
- Megnövekedett az érdeklődés az óvodai projektmódszer alkalmazása, a drámapedagógia, ill. a mozgásfejlesztés módszertani kultúrájának fejlesztése irányába, ezen a területen is aktív a képzési hajlandóság.
- Óvodapedagógusaink a napi nevelőmunkában jelentkező nehéz, problémás nevelési helyzetek megoldására irányuló továbbképzéseken az elmúlt években is szívesen vettek részt. Szakmai megoldásokkal gazdagodtak, módszertani eszköztáruk bővült.

Az óvoda szervezeti rendszerében fontosnak tartjuk, ösztönözzük, hogy az óvodapedagógusok törekedjenek ismereteik gyarapítására önképzéssel is illetve vegyenek részt továbbképzéseken, törekedjenek másoddiploma megszerzésére.

2.3. Tárgyi feltételek

Óvodánk épületét a 2013-2014-es nevelési évben újították fel, bővítették. A régi épület teljes felújítása megvalósult (nyílászárók cseréje, tetőszerkezet cseréje, konyha korszerűsítése...) A gyermekek nagy öröme nagy alapterületű, felszerelt tornaszobánk van. A fejlesztőpedagógus, logopédus, gyógypedagógus munkájához nyugodt körülményeket biztosít az erre a célra kialakított fejlesztő szoba. Az intézmény elkülönítő, orvosi szobával is rendelkezik. A felnőttek számára öltöző, zuhanyzó áll rendelkezésre. A mosást, vasalást külön erre a célra szolgáló helyiség biztosítja. A bővítés során egy gyermekcsoport ellátásához szükséges feltételek kerültek kialakításra (felszerelt csoportszoba, gyermekmosdó, öltöző).

A játszóudvar korszerűsítése is megvalósult. Füves ill. térköves területek kerültek kialakításra, ill. új játszóeszközök is beszerzésre kerültek (mászóvár, mérleghinta, babaház...). Továbbra is igyekszünk az udvar felszereltségét bővíteni fából készült mozgást fejlesztő játékokkal, udvari homokozó eszközökkel.

A korszerű nevelő-oktató munkához szükséges fontosabb tárgyi feltételekkel rendelkezünk. Minőségi játékeszközök vásárlására törekszünk, amelyek könnyen kezelhetők, tetszetősek, könnyen tisztántarthatók, és a gyermek kreativitását segítik. Óvodánkról elmondható, hogy minden csoportban az életkornak megfelelő készségeket, képességeket fejlesztő, jó minőségű

játék és foglalkoztató eszköztár áll rendelkezésünkre, de szükséges folyamatos pótlásuk, bővítésük. (Szükséges a részképesség problémáinak korrigálására, fejlesztésére alkalmas játékeszközök beszerzése, ill. a mozgásfejlesztést szolgáló eszköztár bővítése, beszédfejlődést segítő eszközök, játékok beszerzése.) Ezek bővítéséről, pótlásáról lehetőségeinkhez mérten folyamatosan gondoskodunk.

2.4. Intézményünk eszköz rendszere

Az óvoda eszközrendszerének bővítését, pótlását a beszerzések ütemezését (a vonatkozó jogszabályt is) figyelembe véve anyagi lehetőségeink, az éves költségvetés adta lehetőségek függvényében törekszünk megvalósítani.

- ◆ Költségvetésből vásárolt alapvető eszközökkel rendelkezik az intézmény.
- ◆ egyéb forrásból (pályázatok, alapítványi támogatás) új fejlesztő játékok, eszközök, bábok folyamatos beszerzését törekszünk biztosítani.
- ◆ várható eszközigeny a program megvalósításához: a jelenlegi állapot szinten tartásával biztosítjuk a megvalósítást az eszköznormában meghatározottaknak és ütemezésüknek megfelelően.

2.5. Óvodaképünk

Óvodásaink számára biztosítani kívánjuk az optimális feltételeket, mint a **szereztett, derűs, a jó családi mintát követő, befogadó (inkluzív)**, elfogadó, fészek-meleg óvodai légkört. A gyermekek nevelése során kiemelt feladatunk az óvó-védő, szociális nevelőmunka.

Intézményünkben minden gyermeket megillet személyiségének feltétel nélküli elfogadása, szeretete, tisztelete. Hogy megbecsülés és bizalom övezze, szükségleteit kielégítsék, fejlődését elősegítő egyéni bánásmódban részesítsék. Partnereink számára fontos szempont hogy az intézmény jól megközelíthető, biztonságos környéken legyen. Környezete, kertje, épülete legyen rendezett. Az épület belülről sugározza a tisztaságot, jó ízlést, tükrözze funkcióját. Nevelőink példaadó magatartásával, szervezett tevékenységek által segítjük a gyermekek **környezettudatos** magatartásának kialakulását.

Hangsúlyozzuk a **család elsődleges szerepét** a gyermek nevelésében, amelyben az óvoda esetenként hátránycsökkentő szerepet tölt be. Nevelőtestületünk tudatosan törekszik a családdal való nevelő, **partneri viszony** kialakítására és fenntartására. Ezt szeretnénk alátámasztani pedagógiai szaktudásunkkal. Arra törekszünk, hogy az óvodáskor ideje alatt a családdal együtt megteremtjük a nyugodt, kiegyensúlyozott, vidám gyermekkort.

A gyermekek természetes kíváncsiságát kihasználva **élmények** biztosításával a **szabad játék** keretei között szervezzük meg azokat a tevékenységeket, amelyek során fejlődik a gyermek gondolkodása, tanulási kedve és képessége, mozgása, nyelvi és esztétikai kifejező képessége, társaival való kapcsolata, magatartása.

Törekszünk arra, hogy óvodásaink iskolai életbe való beilleszkedése zökkenőmentes, gördülékeny legyen. Az **egyéni képességfejlesztés** és **differenciált bánásmód** módszerével lehetőséget teremtünk a hátrányos helyzetű, valamint a **sajátos nevelési igényű, migráns** gyermekek esélyegyenlőségének megteremtésére és a különleges képességű gyermekek tehetséggondozására is.

Óvodánk minden dolgozója törekszik arra, hogy a gyermekek számára a nevelés, fejlődés optimális feltételeit biztosítsa. Ennek megvalósítása érdekében törekszünk arra, hogy a folyamatos fejlődés, fejlesztés igénye kialakuljon ill. tükröződjön mindennapi munkánkban.

Célunk, olyan óvodai arculat kialakítása, amelyben kiemelt szerepet kap:

- barátságos, fészek-meleg, elfogadó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése;
- a gyermekek érdekeinek mindenek fölötti szem előtt tartása, gyermekközpontúság;
- szervezeti kultúra fejlesztése;
- partnerközpontúság;
- együttműködés.

2.6. Gyermekképünk

Komplex nevelői hatásokkal biztosítjuk, hogy az óvodánkba járó gyermekek **öntevékeny, boldog, alkotni tudó személyisége** erősödjön. Olyan tulajdonságokkal rendelkeznek gyermekeink, amelyek az eredményes életvezetés szempontjából lényegesek. Elfogadják a különbözőséget ismerik és képesek kielégíteni saját szükségleteiket. Nyitottak, eredményesen **kommunikálnak**, tudnak **együttműködni** társaikkal, a különbözőségekkel természetes módon tudnak együtt élni, koruknak megfelelő mértékben empatikusak, szolidáriak (HH, HHH migráns és SNI gyermekekkel). Testi-lelki harmóniában vannak önmagukkal és környezetükkel. Fejlődésük önmagukhoz mérten folyamatos, amelyben természetes módon megmutatkozhat a kiemelkedő ugrásszerű fejlődés, a stagnálás, vagy esetenkénti visszaesés is. Olyan nyitott, kiegyensúlyozott személyiségű **gyerekeket szeretnénk nevelni**, akik:

- ◆ gazdag élményanyag birtokában, pozitív érzelmi háttérből indulva jó problémamegoldó készséggel rendelkeznek,
- ◆ önállóan tudnak cselekedni,
- ◆ nyitottak a szépre és szeretik,
- ◆ óvják környezetüket.

A gyermek tisztelete, a belé vetett bizalom, az iránta érzett felelősség a jól szervezett óvodai életben optimális talaja a nyitott személyiség kibontakoztatásának.

Meggyőződésünk, hogy a **családdal együttműködve** lehet igazán kiegyensúlyozott, boldog gyermeket nevelni.

2.7. Pedagógusképünk

Programunk kulcsfontosságú szereplője az óvodapedagógus. A gyermek utánzási hajlamából eredően azonosulni akar a szeretett személlyel. Megjelenése biztosságot, nyugodtságot sugároz, lényeges, hogy mit és hogyan mond és cselekszik. Meghatározó, hogy milyen értékekkel rendelkezik, mit alakít ki, és örökíti át a gyermekekbe.

Emberi és kulturális értékek: szeretet, jóságosság, szépség, harmónia, tolerancia, élet és természet szeretete.

Társas kapcsolatok szempontjából: jó kommunikáció, mások tisztelete, kollegialitás, együttműködés, barátság, hűség, hagyományápolás, empátia.

Mindennapi élet értékei: kulturált viselkedés, udvariasság, segítőkészség, alkalmazkodás, rugalmasság, kreativitás, türelem

Munkához való hozzáállás: hivatásszeretet, folyamatos önképzés igénye, megújulás képessége.

A pedagógusok megnyilvánulásai beépülnek a gyermek személyiségébe ezért nagyon fontos a pozitív óvodapedagógusi modell.

Az óvodapedagógus pozitív, elfogadó magatartásával segítse elő, alapozza meg a gyermekcsoportban a különbözőség elfogadását, a segítségnyújtás és az elvárások helyes arányának megtanulását.

Alapvetőnek tekintjük, hogy az intézményünkben dolgozó pedagógusokra jellemző legyen:

- ◆ a gyermekek személyiségének, emberi méltóságának mindenkorai tiszteletben tartása,
- ◆ a pedagógiai optimizmus, hivatásszeretet,
- ◆ az egyéni különbségek elfogadása és a gyermekek arra való nevelése,
- ◆ a gyermekek életkorának, fejlettségének és személyiségének megfelelő eljárások megválasztása,
- ◆ az együtt érző, megértő, elfogadó attitűd, mely nemcsak a gyermekekkel, hanem a szülőkkel való kapcsolattartást is jellemzi,
- ◆ anyanyelvi- kommunikációs magatartásának pozitív modellértéke,
- ◆ a folyamatos önképzés, továbbképzésen való részvétel igénye, könyvtár, szakfolyóiratok állandó használata, a megújulni tudás képessége.

A szülőkkel való kapcsolatára jellemző:

- ◆ a kölcsönös tisztelet és megbecsülés,
- ◆ a gyermekekről nyújtott teljes körű és valós információ nyújtása,
- ◆ a családi vonatkozású információk szigorú titokként való kezelése

Az intézménnyel való kapcsolatára jellemző:

- ◆ kollegiális munkakapcsolat, mely őszinte és tiszteletteljes viszony,
- ◆ a nevelőtársak szakmai észrevételeinek nyitottan való fogadása;
- ◆ az óvoda belső életével kapcsolatos információk titokként való kezelése.

3. Intézményünk nevelési céljai, alapelvei, feladatai

Óvodai nevelésünk célja:

- Gyermkeink testi-lelki szükségleteinek kielégítése, érzelmi biztonságuk megteremtése, egészséges életvitel szokásainak megalapozása.
- **A gyermeki személyiség kibontakoztatása** tudatosan tervezett, szervezett nevelési helyzetek, megteremtésével, **fejlesztése (testi, értelmi, érzelmi)** tevékenységeken keresztül. Célunk, hogy a gyermekek a lehető legtöbbet tevékenykedjenek, megismerkedjenek szűkebb és tágabb környezetükkel – különféle tevékenységek során.
- **A 3-7 éves korú gyermekek iskolai életmódra való általános felkészítése.**
- **A 3 éves kortól az iskolába lépésig a gyermekek** társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése, **szocializációja:**
 - szeretetteljes, biztonságérzetet adó, családias óvoda megteremtése, melyet gyermekközpontúság jellemez;
 - stabil szokásrendszer kialakítása, mely a gyermek érzelmi szükségleteire építve alapozza meg az egészséges életmód kialakítását.

Alapelveink:

- A gyermekek szeretetteljes, nyugodt légkörben, igényes körülmények között tevékenykedve töltsék napjaikat.

- A gyermek alapvető szükségletének kielégítését és érzelmi biztonságának megteremtését minden további fejlődés, fejlesztés alapjaként kezeljük.
- A szeretetteljes, derűs óvodai légkör megteremtésével biztosítjuk a gyermeki szükségletek kielégítését, a testi, szociális és érzelmi képességek kibontakoztatását.
- A napi tevékenységek során egyensúlyban tartjuk az életkori sajátosságoknak megfelelő készség-, és képességfejlesztést és az önfelelt, szabad játékot. A **játéknak**, kiemelt szerepet tulajdonítunk. **A gyerek dolga jót és jól játszani az óvodában.** A játék maga az élet, éppen ezért az életre nevelés a játékból indul ki. A játék, tehát olyan komplex tevékenységforrás, melyet tudatosan használunk fel a nevelés folyamatában céljaink eléréséhez.
- Nevelési munkánkkal elősegítjük, hogy intézményünkben jól kommunikáló, saját véleményalkotásra képes, nyitott, egészséges, az iskolában jó eséllyel induló gyermekek kerüljenek ki.
- Nevelésünk egésze **személyiségközpontú**, folyamatosan előtérben van az **egyéni fejlődés** elősegítése.
- Esélyegyenlőtlenség csökkentése az **egyenlő hozzáférés** biztosításával. Olyan pedagógiai környezet kialakítása, ahol a befogadó attitűd természetes a külső és belső partnereink számára.
- A sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek integrált nevelése.
- Intézményünkben valamennyi gyermeknevelésben résztvevő felnőtt a **partnerközpontú működés** híve. Programunk fő törekvése segíteni gyermekeinknél az önirányítást, a saját megoldások keresésének képességét, kulturált magatartási szokások kialakítását különböző tevékenységek által.
- Óvodai nevelésünkben biztosítjuk a migráns (hazájukat elhagyni kényszerülő) és etnikumi kisebbséghez tartozó gyermekek önzonosság megőrzését, ápolását, erősítését, tiszteletben tartását.

Feladataink:

Nevelési feladataink:

Legfőbb feladatunk az óvodáskorú gyermekeink testi-lelki **szükségleteinek kielégítése**.

- Az érzelmi biztonság szükségletének kielégítése: „fészekmeleg” óvodai légkör biztosítása, a gyermek biztonságérzetének megteremtése, kialakítása, személyes kötődés kiépítése.
- **Feladatunk az életre való felkészítés** a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével. (Képesség-fejlesztéssel felzárkóztatjuk a rászorulókat, illetve segítjük a kiemelkedő képességűeket fejlesztő pedagógus, logopédus bevonásával. Az esélyegyenlőség megteremtése érdekében biztosítjuk a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felvételét és egyéni, tudatos fejlesztéssel segítjük őket hátrányaik leküzdésében).
- Nevelésünk során hangsúlyozzuk, hogy a gyermek nevelése elsősorban a család feladata és kötelessége, az óvodai nevelés ebben esetenként hátránycsökkentő szerepet tölt be.

Ezen belül: a teljes gyermeki személyiség fejlesztése:

- az óvodások testi és lelki szükségleteinek kielégítése;
- az egészséges életmód alakítása;
- érzelmi nevelés és szocializáció biztosítása;
- értelmi fejlesztés megvalósítása;
- anyanyelvi nevelés;

- A gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése, az egészséges életmód kialakításával.
- Az anyanyelvi nevelés területén a tiszta, érthető, tagolt beszéd kialakítása, a kooperáció, kommunikáció fejlesztése.
- Érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése. A kisgyermek egészséges fejlődéséhez szükséges személyi, tárgyi feltétel megteremtését.
- Az önfelelt játékhöz szükséges feltételek biztosítása, megteremtése, hiszen a játék kiemelt tevékenység, a gyermek személyiségének, fejlődésének egyik legfontosabb eszköze.
- Megfelelő ismerettartalmak, élmények, tapasztalatok szerzésével, figyelem felhívással, a környezet megóvására, védelmére nevelés, pozitív érzelmi viszony kialakítása a környezethez.
- Az óvoda, a családi neveléssel együtt összhangban, azt kiegészítve, esetenként hátrányokat csökkentve segítse a gyermekek fejlődését.
- Az ismeretnyújtás megvalósítása, biztosítása a gyermekekhez közel álló módszerek, az intézmény által preferált módszerek alkalmazásával. Az iskolai életmódhoz szükséges felkészüléshez elengedhetetlen bizonyos ismeretek, tapasztalatok szerzése, melyeknek nagy jelentőséget tulajdonítunk.
- A gyerekek önállósági és öntevékenységi vágyának segítése, pozitív magatartási modellek megmutatása, erkölcsi, érzelmi, akarati tulajdonságok, szociális képességek és készségek, attitűdök, mint (együttműködés, önállóság, segítőkészség, önkifejezés, önérvényesítés, önfegyelem, kitartás, akarat, feladat és szabálytudat, önzetlenség, figyelmesség, együttérzés...) fejlesztése, szokás és normarendszer megalapozása.
- A hátrányos helyzetben élő, szociálisan sérült gyermekek differenciált fejlesztése, fejlődésének segítése.

Óvodánkban törekszünk arra, hogy a hátrányos helyzetű, vagy bármilyen oknál fogva sajátos törődést igénylő gyermekeket elfogadó, befogadó, a különbözőséget tiszteletben tartó légkör fogadja, vegye körül.

A kitűzött nevelési célokat a gyermekek szükségleteinek, tevékenységének és képességeinek figyelembe vételével, egyéni adottságaikból kiindulva valósítjuk meg.

A gyermek alapvető szükségletének – fiziológiai és biológiai – és az óvodáskor domináns szükségletének – érzelmi biztonság, szeretet – kielégítése közben a **társadalom számára elfogadott értékeket közvetítünk, ezáltal szokásokat, normákat alakítunk ki, felkészítve gyermekeinket a későbbi életszakaszokra.**

Az óvodába kerülő gyermek biztonságát a szeretet szüksége alapvetően befolyásolja, hiszen ez az alapja további fejlődésének, a társak felé fordulásnak, az önbizalom, önértékelés, kíváncsiság, szabad tevékenységválasztás, önmegvalósítás kialakulásának.

3.1. Az egészséges életmód alakítása, egészségfejlesztés

Az egészség fejlesztése a kisgyermekkoról kezdődik, így az óvodai egészségnevelés megalapozó jelentőségű a személyiségfejlesztésben. A modern értelmezésű egészségnevelés széleskörűen készíti fel az óvodásgyermeket az egészség védelmére: edzi a testi erőnlétét, gondozza lelki (érzelmi, akarati, értelmi) kiművelését és az embertársakkal kapcsolatos (szociális) együttműködési készségét. Az egészség hármass (testi, lelki, társkapcsolati) jellemzője megbonthatatlanul egybefonódik a személyiségfejlesztés feladatával, azaz: annak védelme, fejlesztése nem önálló nevelési feladat. Az egészségnevelést nem nevelési részfeladatnak tekintjük, hanem a nevelés egész folyamatában jelenlévő célfeladatnak. Az egészség modern értelmezésében a hangsúly az egészségre, az egészséges magatartásra terelődik.

Célunk:

- Az egészségkultúra megalapozása, a gyermekek testi fejlődésének elősegítése.
- Az egészséges életvitel iránt fogékony gyermekek nevelése.

A testi egészség védelme - szomatikus nevelés

Higiénés nevelés

Feladataink:

Testápolás: testük gondozása, tisztálkodás.

Feladataink a testápolás területén:

- ◆ Kézmosás, kéztörlés, fogmosás helyes technikájának kialakítása.
- ◆ WC használat helyes módjának kialakítása, annak biztosítása, hogy minden gyermek szükség szerint menjen mosdóba.
- ◆ Minden gyermek a mosdóhasználat során saját eszközeit / törölköző, fogápolási eszközök / használja.
 - Zsebkendő használat, fésű használat helyes szokásának kialakítása.
 - A már kialakult helyes szokások erősítése.

Táplálkozás: a növekedés és fejlődés elengedhetetlen feltétele.

Feladataink a táplálkozás területén:

- ◆ Az óvodapedagógus ismerje meg az egyes gyermekek táplálkozási szokásait.
- ◆ Az étrenddel kapcsolatos véleményünket eljuttatjuk az ételt biztosító intézményhez.
- ◆ Önkiszolgálás, napos rendszer kialakítása.
- ◆ Étkezés esztétikus feltételeinek biztosítása (terítés kellékeinek igényessége).
- ◆ Az étkezés megszervezése és kulturált lebonyolítása.
- ◆ A gyermekek természetes étvágyának felkeltése, törekszünk az új ízek megkedveltetésére.
- ◆ Biztosítsuk egész nap folyamán a folyadékbevitelt.
- ◆ Szülők közreműködésével gyümölcs, zöldség nap kijelölése, gyümölcsök, zöldségek megkedveltetése, folyamatos biztosításuk az étrendben.

Öltözködés: védekezés az időjárás változásai ellen.

Feladataink az öltözködés terén:

- ◆ A gyermekek önállóságának, ízlésének fejlesztése.
- ◆ Öltözködés technikájának kialakítása, helyes technikák erősítése / öltözködés műveletének sorrendje, ami a könnyebb végrehajtást segíti /
- ◆ A szülőket arra kérjük, hogy a gyermekek óvodai öltözete legyen kényelmes, réteges, igazodjon a hőmérséklethez, biztosítsa a szabad mozgást.
- ◆ Szükséges főleg kiscsoportos korban egy garnitúra váltóruha.
- ◆ Pizsama, tornaruha, biztonságos, kényelmes váltócipő minden korcsoportban.

Környezet-higiénére nevelés

Olyan környezet kialakítása mely biztonságos, kényelmes a gyermekek számára.

Feladataink a környezet-higiénére nevelés terén:

Az óvoda udvarának tudatos tervezése:

- ◆ az udvar megfelelő kialakításával sokféle tevékenység biztosítása, a szabad mozgás lehetőségének megteremtésével;
- ◆ esztétikus, mozgásfejlesztő eszközök, udvari játékok bővítése – természetes
- ◆ alapanyagú pl. fajtákok vásárlása;
- ◆ napos – árnyékos részek arányának szinten tartása;
- ◆ különböző, megfelelő minőségű talajfelületek további kialakítása – füves terület létrehozása.

Az óvoda helyiségeinek berendezése a gyermekek igényeinek, testméreteinek megfelelő legyen.

- ◆ a mosdó, WC korszerű igényeknek megfelelő működtetése;
- ◆ megfelelő szellőztetés, párologtatás biztosítása;
- ◆ tiszta, rendezett környezet biztosítása (mindennapos takarítás, portalanítás, nedves törlés, játék eszközök fertőtlenítése/.

Betegségek megelőzésére nevelés

Feladatunk:

- ◆ Személyi higiénés szokások betartatása.
- ◆ Szoros együttműködés a védőnővel, óvoda orvossal, fogorvossal. A kötelező és alkalmoszerű vizsgálatok megszervezése (pl. iskolaorvosi vizsgálat, fogszűrés, stb.).
- ◆ Légfürdőzés biztosítása udvari játékok, séta, kirándulás, mozgás alkalmával.

Kondicionálás, testnevelés testedzés

Feladatunk:

- ◆ Lehetőségek biztosítása a tornára, játékos testmozgásra a teremben és a szabad levegőn az egyéni képességeket, szükségleteket figyelembe véve.

Baleset-megelőzésre, életvezetésre nevelés

Feladatunk:

- ◆ Balesetmegelőző helyes magatartás bemutatása /ágyazás, teremrendezés során /, és rendszeres gyakoroltatása.
- ◆ A csoport szoba, az udvar balesetveszélyes helyeinek megszüntetése, az esetleges hiányosságok pótlása.
- ◆ Az eszközök / olló, kés, villa / helyes használatának megtanítása, gyakoroltatása.

A lelki egészség védelme – pszicho-higiénés nevelés

Egészséges életvezetés

Feladatunk:

- ◆ A napirend kialakítása úgy, hogy folyamatosság, kiszámíthatóság, rugalmasság jellemezze.
- ◆ A napirend fő tevékenységi formáinak megszervezése (étkezés és pihenés) az óvodapedagógusok döntése alapján történik. (Aki nem tud elaludni annak a csendes pihenéshez apróbb, kedves játékot adunk.)
- ◆ A heti rend kialakítása, mely óvodánkban csoportonként változó és rugalmas, melyet az óvodapedagógus tudatosan beépít napi terveibe. A rendszeresen megszokott, időben végzett tevékenységek gyakorlásával alakítjuk ki a helyes életritmust.

Stressz-elhárítás

Feladatunk:

A gyermek egyéni szükségleteinek figyelembe vételével változatos tevékenységek szervezése, felkínálása.

Érzelmi nevelés

Feladatunk:

- ◆ Otthonos, derűs szeretetteljes, fészek meleg óvodai légkör megteremtése.
- ◆ A gyermek érzelmi kötődésének kialakítása, óvodapedagógusához, társaihoz.
- ◆ Gyermekekre való egyéni odafigyelés, törődés.
- ◆ Arra törekszünk, hogy az óvodapedagógus – gyermek kapcsolatát, a csoport légkörét a teljes és kölcsönös bizalom hassa át.

- ◆ A csoportszobák, az óvoda helyiségeinek barátságos, otthonos kialakítása.
- ◆ Segítőképző magatartás kialakítása, erősítése a gyermekekben. / Szívesen segítsenek társaiknak, és a kisebbeknek is./

Szociális, társadalmi egészség védelme – szociohigiénés nevelés

Feladatunk:

- ◆ Törekszünk arra, hogy olyan mintát nyújtsunk gyermekeinknek, melyek segítik őket konfliktusaik megoldásában, kortárskapcsolataik alakításában, baráti kapcsolatok létrehozásában, a kommunikációs zavarok feloldásában.
- ◆ A társadalom által elfogadott normák, szabályok közvetítése.

A fejlődés várható jellemzői:

- ◆ A gyermekek önállóan tisztálkodnak, törölköznek, fésülködnek, fogat mosnak.
- ◆ A tisztálkodási eszközöket helyére teszik, zsebkezdőjüket önállóan használják
- ◆ Önállóan tevékenykednek, és segítséget nyújtanak társaiknak, valamint a felnőtteknek.
- ◆ Esztétikusan terítnek, kulturáltan étkeznek, biztonságosan használják az evőeszközöket.
- ◆ Önállóan öltöznek, vetkőznek, ruhájukkal gondosan bánnak, esztétikusan összehajtogatva a helyére teszik.
- ◆ Ügyelnek önmaguk és környezetük rendjére, gondozottságára.
- ◆ Társas kapcsolatok kialakulása.
- ◆ Egyéni érdekeit próbálja összhangba hozni a közösség érdekeivel.

3.2. Érzelmi nevelés

”A gyermek olyan, mint a tükör. Szeretetet nem kezdeményezi, de visszatükrözi. Ha szeretetet kap, viszonzza azt, de ha nem kap szeretetet nincs mit visszatükröznie.”

/Ross Cambell/

Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, otthonosság, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Fontosnak tartjuk az érzelmi alapigények kielégítését (biztonságérzet) a derűs alaphangulatot, nyugodt légkört, mely megalapozza az érzelmi kötődést az óvodapedagógusokhoz és a társakhoz.

A pedagógus feladata:

- olyan szeretetet ad amilyenre a gyermek éppen vágyik;
- annyi szeretetet ad amennyire vágyik;
- s olyannak szereti a gyermeket, amilyen.

A szeretet szükségletének kielégítésével megnyílik a fejlődés lehetősége, hisz a szeretet által megszerzett biztonságérzetből táplálkoznak az óvodáskorú gyermek magasabb rendű szükségletei.

Célunk: Érzelmileg kiegyensúlyozott toleráns, együttműködő, aktív gyermekek nevelése.

Feladatunk:

- ◆ Szabály és szokásrendszer alakítása.
- ◆ A szabad játéktevékenységek kellő mértékű biztosítása.
- ◆ Közös ünnepélyek, rendezvények szervezése, hagyományaink ápolása.
- ◆ Családias, érzelmi biztonságot nyújtó környezet megteremtése.

- ◆ Szeretet és kötődés képességének fejlesztése, személyes érintkezés, kommunikáció fejlesztése.
- ◆ Erkölcsi érzelmek megalapozása. A mások iránti tisztelet, megbecsülés érzésének fejlesztése. Tolerancia, együttérzés, önzetlenség, segítőkészség fejlesztése.
- ◆ Kapcsolatteremtő, kapcsolatmegtartó képességek formálása a társas együttélés során.
- ◆ A csoportátjárhatóság biztosítása, a testvéri, baráti kapcsolatok erősítése, ápolása érdekében, mely fokozza a gyermek érzelmi biztonságát.
- ◆ Közös élmények biztosítása / ünnepélyek, séták, csoportok közötti átjárhatóság, szabadidős tevékenységek /.
- ◆ Érzelmeket átélő, empatikus felnőtt magatartásminta nyújtása, szokás- szabályrendszer következetes betartatása. Kiemelt feladatunknak tarjuk a gyermekekkel foglalkozó felnőttek empátiás képességének fejlesztését az egészséggel, személyi higiéniával és a különböző népcsoporthoz való tartozással kapcsolatos előítéletek megelőzése érdekében.
- ◆ Az új gyermekek befogadása:
 - Érzelmi biztonságuk megteremtése érdekében biztonságos környezetben kezdjük meg az ismerkedést / család ill. bölcsőde látogatás /.
 - Biztosítjuk a leendő óvodások számára a folyamatos beszoktatás lehetőségét, elősegítve ezzel a zökkenőmentes beilleszkedésüket.
 - Támogatjuk az átmeneti ill. kedvenc tárgyak behozatalát.

A befogadás időszakában minden érzelmi megnyilvánulást természetesnek tekintünk.

SNI: A beilleszkedés és érvényesülés képességeinek fejlesztése, fokozott egyéni törődés. Őszinte, bizalmon alapuló légkör megteremtésével a családi nevelés gyermek iránti felelősségének erősítése, törekszünk az együttnevelés megvalósítására.

MIGRÁNS GYERMEK: Nemzetiségi identitástudat kialakítása, elmélyítése, kultúrájuk iránti érdeklődés felkeltése, elősegítve ezzel beilleszkedésüket.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ◆ Igényli a csoportban és az óvodában kialakult szokásrendszer alkalmazását.
- ◆ Igényévé válik a helyes viselkedés, a szabályok betartása, melyre társait is figyelmezteti /egészséges életmód, magatartás és viselkedési szokások/.
- ◆ Ragaszkodik társaihoz, óvodájához, a csoportban dolgozó felnőttekhez.
- ◆ Képes figyelmesen meghallgatni társait és a felnőttet.
- ◆ Konfliktushelyzetben társaival próbál kompromisszumot kötni, megoldást keresni.
- ◆ Kialakul az együttműködés képessége.
- ◆ Szívesen segít másokon.
- ◆ Igényévé válik a közös tevékenységekben való részvétel, érdeklődik társai iránt.
- ◆ Aktív részvételével, ötletei kibontakoztatásával gazdagítja a közösséget.
- ◆ Elfogadja és tolerálja társa különbözőségét.

A társas kapcsolatokban érvényesülő elveink:

Felnőtt-gyermek

- ◆ Modell szerepe révén példát ad a szereteten és elfogadáson alapuló magatartásra.
- ◆ A gyermek tevékenységéhez határokat megjelölve szabadságot biztosít.
- ◆ A konfliktusokat megbeszéli, oldja a feszültséget, erősíti a gyermek felelősségérzetét.
- ◆ A gyermek pozitív énképét erősíti, a sikertelenséget segíti elviselni.
- ◆ Kívánságát, elvárásait világosan fogalmazza meg.
- ◆ Kompromisszumkeresésre törekszik,
- ◆ Választási lehetőséget ad, hogy a gyermek önálló döntést hozhasson és képessé váljon választásra, döntésre.

- ◆ A veszélyeket, problémákat félelemkeltés nélkül mondja el.
- ◆ A gyermek értékelése során gazdag eszköztárat alkalmaz.
- ◆ Törekszik a pozitív megerősítés alkalmazására.

Gyermek-gyermek

- ◆ Elfogadja a másik gyermek különbözőségét.
- ◆ Tiszteletben tartja a másik gyermek egyéniségét.
- ◆ Udvarias, odafigyel társára, meghallgatja őt.
- ◆ Érzékeny társa problémájára, segítőkész, empatikus.
- ◆ Önérvényesítő törekvése nem sérti társa személyiségét és nem keresztezi az ő hasonló törekvéseit.
- ◆ Nem él vissza testi erejével.
- ◆ Egészséges versengés lakul ki a csoport tagjai közt.
- ◆ Ha a helyzet megkívánja, együttműködik és alkalmazkodik.
- ◆ Őszinte társaihoz, igazságosságra törekszik.

3.3. Anyanyelvi nevelés

A beszéd a szocializáció folyamatában a gyermek önkifejezésének, gondolkodásának, a szociális kapcsolatok kiépítésének, az emberek közötti kommunikációnak legfőbb eszköze. A gyermek beszédét csak akkor tudjuk bővíteni, szókincsét fejleszteni, kifejezőkészségét csiszolni, ha kommunikál velünk felnőttekkel és társaival is. A beszédkapcsolatok kialakulásának elengedhetetlen feltétele a kiegyensúlyozott, nyugodt csoportlétkör.

Minden korosztálynál nagyon fontos, hogy olyan beszédhelyzeteket teremtsünk, melynek során a gyermek spontán megnyilatkozik. A nap folyamán bármikor adódhat lehetőség a beszélgetésre, de a hétfői napokon erre külön tekintettel vagyunk, hiszen ilyenkor otthonról és a külső környezetből hozott rengeteg élményt, tapasztalatot mondják el a gyermekek.

A beszéd és a gondolkodás egymással szoros kapcsolatban áll. Az anyanyelvi fejlődés során bővül a gyermek látóköre, fejlődik a gondolkodása. A felnőttekkel, vagy a mellettük végzett tevékenységeket (különösen kisebb korban) verbális magyarázatok kísérik, így azonosíthatóvá válnak a folyamatok, pontosodnak a tárgyak megnevezései, és érthetőbbé válnak az események, a jelenségek, a kapcsolatok.

Az óvodai anyanyelvi nevelés **komplex** folyamat, ami a nevelési folyamat egészében jelen van. Minden feladatot, minden tevékenységet áthatva segíti a gyermek önbizalmának kifejlődését, szociális kapcsolatainak kialakítását.

Játék tevékenység: Mindenfajta játék segíti az anyanyelvi nevelés feladatainak megvalósítását kiscsoporttól kezdődően, hiszen a játék során tanulja a kommunikációt, együttműködést, társas kapcsolatokat. Fontos az óvodapedagógus empátiája, az, hogy a játék nyelvén tudjon kommunikálni a gyermekkel, legyen összhangban testbeszéde szavaival.

A gyakorló, funkciós játék része a hangok, ritmikus szavak utánzása.

A halandzsa szavakkal a magyar nyelv helyes hangsúlyát, dallamát, ritmusát, a szavak érzelmi hatását, hangok tiszta ejtését gyakorolja. Tevékenységét beszéddel kíséri, ezáltal is nő a gyermek beszédkedve. A gyermek gyakorló és funkció játéka során tevékenységének, észlelésének megfelelően megnevezi, megismeri a tárgyakat, anyagokat, ezek tulajdonságait, viszonyait egymáshoz, bővül szókincse is. A felnőtteket utánozva sajátítja el a metakommunikatív eszközök alkalmazását is.

Konstruáló játék: 3-4 éves korban még ötletszerű manipuláció, később már céltudatosabbá, tervszerűvé válik, így a verbalitás igénye is megnövekszik. A közös terveket meg is kell vitatni, alkalmazkodni kell egymáshoz, vagyis párbeszéd folytatása szükséges. Az ismereteit játékába alkotó módon beépíti. A játék során matematikai tapasztalatokat szereznek, gyakorolják az ilyen jellegű fogalmakat, megismerik a rész- egész viszonyát, a téri relációkat. Fejlődik szem-kéz

koordinációjuk, látási, hallási, tapintási percepciójuk, ami a beszédfejlődésük biztosítója. Megismerik az eszközök nevét, tulajdonságaikat, használhatóságát. A játék során párbeszédet folytatnak, s az érzelmeiket kifejező nyelvi megfogalmazásokat, s annak nonverbális eszközeit is használják.

Szerepjáték: A felnőttekkel való interakció fejleszti a beszéd-készséget, feloldja a beszéd-beli gátlásokat. Szívesen ismételtetik a cselekvéssel járó mondatokat, szavakat, gyakorolják a beszédet. A szerepjáték alkalmas a gyermek beszéd-kedvének fokozására. Kialakítja az igényt a szóbeli kapcsolatteremtésre, kommunikációra. Ösztönzi őket a beszéd funkció gyakorlására, nyelvi kifejezőeszközök alkalmazására, új szavak, fogalmak megismerésére.

A gyermek által kezdeményezett játék során az óvodapedagógus feladata a tudatos megengedő, támogató, biztonságot adó jelenlét. Az általa kezdeményezett játék során ő ad ötleteket, javaslatokat, figyelve a gyermekek reakcióira. A játéktevékenységben az egyes szakaszok jellemzői szorosan összekapcsolódnak, illetve kölcsönösen hatnak a mozgás, az értelem, az észlelés a nyelv, a kommunikáció részterületeinek fejlődésére. Ki kell használni a kezdeményezett szerepjáték fejlesztő hatását.

Szabályjáték lényege a szabályok betartása. Fontos szerepük van a verbális tanulásban és a nem verbális kommunikáció eszközeinek alkalmazásában is. Mozgásos szabályjáték fejleszti a nagymozgást, finommozgást, testsémát, percepciót, s ezáltal a verbalitást. Értelemfejlesztő szabályjátékokban a gyermekek kérdéseket tesznek fel, állításokat, szabályokat fogalmaznak meg, problémákat vetnek fel, vagyis beszédre kényszerülnek.

A gondozás és munka jellegű tevékenység is játék a gyermek számára. A gondozás bensőséges együttlétben kialakuló beszélgetés. A bemutatás, nyelvi utánzásra készítés sok lehetőséget ad a beszéd gyakorlására. Számátalan kifejezésbeli formával, nyelvtani struktúrával ismerkednek meg a gyerekek a gondozási teendők végzése során. Ez a terület a kifejező mozgások, szókincsbővítés, hangsúly, hanglejtés, ok-okozati összefüggések meglátása, szókincsbővítés, udvarias viselkedés szabályainak elsajátítására is módot ad.

Irodalom. A népi mondókák és gyermekversek segítségével gyakorolja a gyermek:

- a beszéd automatizmusait,
- a tiszta beszédhallást,
- a helyes légzést,
- a helyes ejtést, artikulációt.

Az egyes hangok, hangkapcsolatok törvényszerűségeit / hasonulás, összeolvadás, rövidülés stb./ Alkalmat teremt a gyermek számára a beszédtempó, ritmus, hangsúly, hanglejtés gyakorlására. A népmese jellegzetes nyelvi fordulatait, szövegrészeit a gyermek empatikus képessége, fantáziája, mesetudata segítségével emlékezetébe vési. A későbbiekben ezeket egyéni módon alkalmazza is legkülönbözőbb tevékenységeiben. A gyermekirodalmi alkotások az óvodáskorú gyermek beszéd- és kommunikációs nevelésének alapvető eszközei.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc. Az ének, a zene, a dalos játék fejleszti a gyermek ritmus-és ütemérzékét, mozgását, alkotó fantáziáját, érzékelését, észlelését, zenei képességét, beszéd- és zenei hallását, kommunikációs, beszéd-készségét is. A zenei élmény kiváltja a gyermek beszéd-kedvét. Az éneklés a beszédszervek koordinált mozgását fejleszti, segíti a hangzók helyes megformálását, segíti a beszédtechnika kialakítását. A gyermekdalok dallama és szövege egységet alkot, a kettő együttesen hat a gyermek anyanyelvi fejlődésére.

A beszédnek és a zenének sok közös eleme van. A hangsúly, hanglejtés, dallam, hangerő, tempó, ezek váltásai, hangmagasság, ritmus. Megtanulja a hangok tiszta ejtését, megfelelő artikulációt, magánhangzók, magas, mély, hosszú, rövid megkülönböztetését, a mássalhangzók találkozásának különböző eseteit.

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka.

Az óvodás életében az ábrázolás a beszéd mellett egy újfajta közlő nyelv. Amit nem tud szavakban elmondani, azt fejezi ki, éli át rajzaiban. A rajz a kommunikációt szolgálja, a

vizualitás és verbalitás összekapcsolódik. Az önkifejező tevékenységek fejlesztik a vizuális percepciót, ami kedvezően hat a beszédkézség fejlődésére, ami visszahat az ábrázolás fejlődésére is. A képi és verbális fejlődés elkülöníthetetlen egységet alkot, ami gondolkodásunk egyik alapvető sajátossága. A nyelv, a beszéd a kommunikáció fejlődését segíti a gyermek vizuális tevékenysége. Erősíti a képi gondolkodás kiteljesedését, amire épül a logikai, fogalmi gondolkodás. Kiváltja a társakkal, a felnőttekkel a beszélgetést, kommunikációt. Előkészíti az olvasás, írás elsajátítását.

A külső világ tevékeny megismerése

A környezeti nevelésben is döntő, hogy a 3 éves kortól az iskolába lépésig a gyermekek megismerő tevékenysége a megtapasztalásra épüljön, hogy érzékszervein keresztül fedezze fel, ismerje, szeresse meg környezetét. A megtapasztaláson alapuló megismerés, információszerezés elősegíti a gyermek szókincsének mennyiségi, minőségi gyarapodását, valamint a fogalmak körének és tartalmának bővülését, ami viszont a gondolkodási műveleteket és a beszédet aktivizálja.

A verbális fejlesztés a környezet megismerésére nevelés tevékenységsorában célként és eszközként egyaránt jelen kell, hogy legyen. Minél szélesebb körű az a tapasztalati anyag, amelyet feldolgozunk, annál gazdagabbá válik a gyermek szókincsé, annál aktívabban vesznek részt a beszélgetésekben.

A matematikai tapasztalatszerzés fontos alkotóeleme a gyermek értelmi képességeinek, a beszéd és gondolkodás együttes fejlődésének. El kell jutnia az óvodás gyermeknek abba a fejlődési szakaszba, amikor az összefüggéseket, a gondolkodási műveleteket a beszéd szintjén is reprodukálja. A gondolkodással megoldott feladatok verbálisan is ki kell fejeződjenek.

A gondolatban végzett, szavakkal kifejezett feladatmegoldás nemcsak mint végső eredmény, hanem mint eszköz is elnyeri méltó helyét a matematikai nevelésben. Relációs szókincsükben alkalmazniuk kell a kisebb, nagyobb, alacsony, magas stb. kifejezéseket, s a megadott relációhoz párokat is kell keresniük. A geometriai formákat verbálisan is meg kell nevezniük. Beszédkézségük, beszédmegértésük lesz a záloga annak, hogy halmazokat képezzenek, csoportosítsanak tulajdonság, szárosság, ítéletek alapján. Tapasztalatok, tevékenységek, mérések által válik szókincsükké a hosszúsággal, területtel, térfogattal kapcsolatos kifejezések sora.

A fejlesztés tartalma:

3-4 éves korban feladatunk a gyermek szókincsének gyarapítása, és az új kifejezések rögzítése természetes tevékenységek keretében. Szabadidőben, játékos formában a tiszta kiejtést célzó nyelvfejlesztő gyakorlatok végeztetése segíti elő a fejlődést.

4-5 éves korban a csoportban tovább kell gyarapítanunk a gyermekek megszerzett szókincsét, ösztönözzük őket helyes mondatszerkesztésre. A gyermekek a többször hallott mesét bábozással, dramatizálással képesek lesznek eljátszani.

5-6-7 éves korban ill. az iskolába lépésig már kialakul a belső beszéd, ami a verbális műveletképzés alapja, és a fogalmi gondolkodás kezdeti feltétele.

Célunk: Nyitott, magabiztos, jó kommunikációs képességgel rendelkező gyermekek nevelése.

Feladatunk az anyanyelvi nevelés fejlesztésében:

- ◆ Beszélgetésre alkalmas nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megvalósítása.
- ◆ A beszédöröm biztosítása: arra neveljük a gyermekeket, hogy bátran nyilatkozzanak meg, mondják el élményeiket.
- ◆ Lehetőséget teremtünk minden gyermeknek a folyamatos beszéd gyakorlására.
- ◆ Képessé tesszük a gyermekeket arra, hogy tudjanak másokat is meghallgatni.
- ◆ A gyermekek szókincsének folyamatos bővítése.

- ◆ A beszédszíntvonal emelése olyan formában, hogy a gyermekek képesek legyenek a nyelvi kifejezés eszközeit variálni.
- ◆ Beszédmegértés fejlesztése.
- ◆ Beszédtechnika fejlesztése, a helyes kiejtés gyakorlása.
- ◆ A gyermeki kérdések inspirálása, megválaszolása.
- ◆ A beszédképesség olyan mértékű fejlesztése, hogy beiskolázáskor a gyermek feleljen meg az iskolakészültség tőle elvárható szintjének.
- ◆ A gyermeki kíváncsiság felkeltése, folyamatos motiváló beszédkörnyezet biztosítása.
- ◆ Az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás és a kreativitás) fejlesztése.
- ◆ A gyermek szókincsének gyarapítása, válaszadás a kérdéseire.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ◆ Szívesen mesél, báboz, dramatizál.
- ◆ Gondosan bánik a könyvekkel.
- ◆ Néhány mesét, verset, mondókát képes emlékezetből felidézni /5-6/.
- ◆ Folyamatosan összefüggő mondatokkal fejezi ki magát.
- ◆ Udvariassági kifejezéseket használ.
- ◆ Várja, igényli a mesehallgatást.
- ◆ Beszéde tagoltsága, hangsúlya, hangleyjtése megfelel anyanyelvünk követelményeinek.
- ◆ Tud történeteket kitalálni, azt elmondani.
- ◆ Olyan szókinccsel rendelkezik, amely lehetővé teszi számára gondolatainak érthető kifejezését.
- ◆ Minden magán- és mássalhangzót tisztán ejt.

3.4. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Célunk: Optimálisan fejlődjenek a gyermekek képességei, készségei.

Preferált módszereink: tevékenykedtetés, tapasztalatszerzés, kísérletezés, felfedeztetés, problémamegoldás, játékba integrált tanulás, mozgáskotta, projekt módszer, játékoság

A **játékoság** az óvodai életnek és benne a tanulásnak is olyan sajátos elve, amelynek célja a gyermek játékos beállítódásának és a játék dominanciájának figyelembe vétele a tanulás folyamatában. Jelenti (a kezdeményezett /irányított/ tanúláshoz kapcsolódva) azoknak a belső és külső feltételeknek a megteremtését, amelyek révén a játékban megnyilvánuló, ill. a játékra jellemző vonások, játékelemek a tanulási tevékenység alkotó részévé válnak.

Tevékenységekben megvalósuló tapasztalatszerzési formák:

Tiszta típusú tevékenységek	Komplex tevékenység-együttesek	Integrált tevékenység
Játék, mozgás, mese, verselés, kézimunka, környezeti nevelés, matematikai tevékenység, munka jellegű tevékenységek. Ilyen esetben a tartalom külön-külön tevékenységben jelenik meg, közöttük a	Olyan tevékenység, amelynek összetettsége abban rejlik, hogy többféle fejlesztési terület, műveltség tartalom kapcsolódik össze egymás után, tartalmi kapcsolatok alapján, miközben mindegyikük megőrzi sajátos,	Egy műveltségi területhez kapcsolódó tevékenységbe beleolvad egy másik műveltségi területhez kapcsolódó tevékenység tartalma, miközben alárendelődik annak, és struktúrája elveszti

tartalmi kapcsolat nincs kimunkálva.	önmagára jellemző struktúráját. - egyik tevékenységből a másikba való <u>átvezetés</u> - egyik tevékenységbe <u>beleágyazódik</u> a másik tevékenység	önállóságát az egész struktúrának erősítése érdekében.
--------------------------------------	---	--

Feladataink:

- ◆ A gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára épülő változatos tevékenységek biztosítása.
- ◆ Mozgásfejlesztés (nagymozgások, finommotorika, egyensúlyérzék, irányok) az értelmi képességek alakulása érdekében.
- ◆ A természeti és társadalmi környezetről tapasztalatok szerzése, az ismeretek rendszerezése bővítése.
- ◆ Tudásvágy felkeltése és kielégítése.
- ◆ Értelmi képességek fejlesztése (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás).
- ◆ Problémamegoldó és kreatív gondolkodás elősegítése.
- ◆ Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása.
- ◆ A beszédkezdő fenntartása, a gyermekek meghallgatása, a gyermeki kérdések és válaszok érvényesülése.
- ◆ Fontosnak tartjuk az utánzásra épülő játékos tanulással együtt a felfedezéseket, és a komplex tapasztalatszerzést.
- ◆ A pszichikus funkciók /észlelés, figyelem, emlékezet/ intenzív fejlesztését.
- ◆ A spontán szerzett tapasztalatok rendszerezése, bővítése.
- ◆ Értelmi képességek differenciált fejlesztése.
- ◆ A szociálisan és/vagy pszichésen hátrányos helyzetű gyermekeknek többoldalú ismeretnyújtás, tapasztalatszerzési lehetőség biztosításával, egyéni fejlesztés.
- ◆ Kreatív képességek kibontakoztatásával a tehetséges gyermekek fejlesztése.

SNI: A pedagógiai szakszolgálatokkal való együttműködés eredményeként a gyermekek nevelése a szokásos differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálás útján valósulhat meg.

MIGRÁNS GYERMEKEK: A nyelvet kevésbé vagy egyáltalán nem beszélő gyermekek:

- *eligazodását segítő folyamatábrák;*
- *metakommunikációs jelzéseink fokozott alkalmazásával a gyermek biztonságérzetének mielőbbi kialakulását segítjük.*

4. Az óvodai élet tevékenységformái

Nevelési programunk lényege, hogy a képességfejlesztést a **gyermek tevékenységei** által, azok segítségével kívánjuk megvalósítani. Helyet, időt, eszközöket és pedagógiai segítséget nyújtunk a tevékenységek végzéséhez. A minőségi munkavégzés számunkra azt jelenti, hogy nap, mint nap, számtalan lehetőséget kínálunk a gyermeki tevékenységek kibontakoztatására. Nevelésünk tartalma a tevékenységeken keresztül jut érvényre és a nevelési folyamat négyes feladatrendszerén keresztül valósul meg.

A feladatrendszer elemei:

- játék és tanulási tevékenység,
- társas és közösségi tevékenység,
- munka jellegű tevékenység,

4.1. Játék és tanulási tevékenység

Játék

A gyermeki játék spontán szabadon választott, értelmes, sajátos öntevékenység, a kisgyermek elemi, pszichikus szükséglete, az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. Kipróbálhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, feldolgozhatja az őt ért élményeket, megnyugodhat, kiélheti szorongásait, problémáit. A játéktevékenység során tehát a gyermek sajátos szükségletei nyernek kielégítést: mozgás, aktivitás; biztonság; szociális; önbecsülés; önmegvalósítás szükséglete, amely egyben a gyermek fejlődését, önfejlődését eredményezi.

A játék olyan komplex tevékenység, amelyet az óvodapedagógus tudatosan tud felhasználni nevelési céljainak eléréséhez. A játéktevékenység lehet spontán és az óvodapedagógus által tervezett, irányított, kezdeményezett.

Három éves kortól kezdve a gyermek **igényli a felnőttel való együttes játékot**, de fontos, hogy hagyjuk meg neki a kezdeményezés lehetőségét. A játékon belüli **öntevékenység** a legfőbb biztosíték arra, hogy az önfejlődés, önfejlesztés motívumait, képességeit, készségeit létrehozza a gyermek tevékenységrendszerében. A játéktevékenységhez szükséges feltételeket, eszközöket többségében azonban az óvodapedagógusnak kell biztosítani.

A játék fejlődése nemcsak spontán folyamat, hanem pedagógiai tevékenységünk mércéje? is.

A gyermek spontán játékát figyelembe véve kezdeményezünk, ezzel olyan ismeretek birtokába kerül a gyermek amelyek spontán játékát továbbfejlesztik, így más minőségben tovább tudják folytatni spontán játékaikat. A gyermek öntevékenységére épülő szabad játék kialakulásához szükséges az óvodapedagógus által kezdeményezett, irányított játéktevékenység. Fontos, hogy a nap folyamán a szabad játékre a gyermek önként vállalt tevékenységeire helyeződjen a hangsúly. A szabad játéknak az óvodában azért is kiemelkedő szerepe van, mert a gyermek itt és ekkor tanulja meg, hogyan gazdálkodjon az önmaga számára felszabaduló, rendelkezésre álló idővel. Döntési képességei ez által is formálódnak és fejlődnek ki.

A szabad játékre fordított idő biztosítja a gyermek egyéni fejlettségének megfelelő tevékenység biztosítása eredményezi az egyén optimális fejlődését.

A folyamatban levő játék irányítása	Szabad játék vezetése
Az óvónőnek állandóan figyelemmel kell kísérnie a játékot.	
Az óvodapedagógus által felkínált játéklehetőség jellemzői: ➤ A nevelési célnak megfelelő játéktevékenység legyen;	szabad választás lehetőségének biztosítása, (önállóság, döntési képesség fejlesztése)

<ul style="list-style-type: none"> ➤ A mérték megtartása (csak annyit és addig, amennyi a gyermeknek nem kényszer); ➤ Az általános követelmények mellett az aktuális és egyéni szempontok figyelembevétele. 	
Segítséget kell nyújtania a gyermek által kezdeményezett játék kibontakozásához.	
Ott kell közbelépnie. ahol szükséges, indokolatlanul nem szabad korlátoznia a gyermek önállóságát.	
a segítség módját és mértékét mindig konkrétan, a játéksituációnak, a csoport és az adott gyermekek fejlettségének igényének megfelelően kell alkalmazni.	
<p>A játék folyamatában vannak vagy lehetnek olyan tipikus helyzetek, amikor az óvónő segítségére szükség van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ha a gyermekek (vagy egy-egy gyermek) ténferegnek, nem tudják elkezdni a játékot, ha esetleg egymást zavarják, - ha a játékszerek helytelen használata a gyermekek testi épségét vagy a játékszert veszélyezteti, - ha a gyermekek egymás nyugalmát zavarják, és a konfliktusokat a játszó csoport nem képes megoldani, - ha a játék témája vagy tartalma nem kívánatos tulajdonságok, magatartási formák kialakulásának irányában hat. 	

A környező világról a játékon keresztül közvetítjük a legtöbb ismeretet a gyermek felé, így általa szinte észrevétlenül tanul a gyermek. Nevelőmunkánk során az indirekt élménynyújtás mellett a spontán élményszerzés is kiemelt feladatunk, közös lényegi vonás, hogy a gyermekek élményeiket tevékenységekben éljék meg. A játékban maga a cselekvés, a manipuláció, az elképzelés szerez örömet.

Célunk:

Olyan hangulatok, ingerek, tárgyi lehetőségek megteremtése, melyeknek hatására a gyermek spontán játéka, tevékenysége önmagától beindul.

Gyermeki önállóság, kezdeményezőkézség és döntési képesség kialakítása, fejlesztése.

Feladatunk a játékkal kapcsolatban:

- ◆ Elmélyült játék feltételeinek megteremtése (elegendő idő, hely, eszköz) nyugodt, megfelelő légkör biztosítása.
- ◆ Egyéni és közös élményszerzési lehetőségek biztosítása, az élmények kihasználása a játék fejlesztése érdekében.
- ◆ Széles tevékenységrepertoár felkínálása.
- ◆ Szabad választás, megtapasztalás lehetőségének biztosítása, megteremtése.
- ◆ Tiszteletben tartjuk a gyermek önállóságát a játékban, szükség esetén bekapcsolódunk (direkt – indirekt játékirányítás).
- ◆ Változatos, a gyermeki érdeklődéshez igazodó tevékenységek felkínálása, szervezése.
- ◆ A gyermeki önállóság, kezdeményezőkézség és döntési képesség kifejlődésének elősegítése.
- ◆ Az egyéni képességek megmutatása és kibontakoztatására lehetőség teremtése.
- ◆ Kommunikációs és kooperációs képesség fejlesztése.
- ◆ Megfelelő eszközök biztosítása a gyermekek fantáziájának fejlődése érdekében

Gyakorló játék**3-4 éves korban**

Játékeszközökkel való ismerkedés, ezek használata. Játékszerek, eszközök rakosgatása, természetes anyagokkal való ismerkedés

Stabil szokásrend alakítása, utánzásra épülő játék

Valami újszerű cselekvés ismételtetése, mely örömet szerez számukra.

Halandszászik, szöveg ritmusát mondogatja, sokszor mozgással kíséri, manipulál, rakogat, újra és újra próbálkozik.

4-5 éves korban

Az egymás mellett való játékot felváltja az együtt játszás. Egyfajta eszközzel többen tevékenykednek, közben anyagokat, eszközöket ismernek meg.

Szöveg, dallam, mozgásismétlő játékok, ritmusjátékok jelennek meg, játékszabályokat ismernek meg.

Tárgyi cselekvés tartalma bővül, környezetükben lévő játékeszközök felhasználása – esetenként az óvodapedagógus segítségével (alkalomszerű, utánzásra épülő játék).

Kísérletező, felfedező játék: sorba rendez, rakogat, felkészül a szerepjátékokra (ismétlés, én erősítő hatású).

A cselekvés tartalma saját személyével, közvetlen környezetével kapcsolatos. Az új játékhoz előzetes manipuláció, élmény szükséges.

5-6 éves kortól - iskolába lépésig

Önként vállalt spontán játék. Új építőjáték felfedezése. Kipróbálja, gyakorolja, megismeri képességeit (lehetőség biztosítása az új játék megismerésére).

Konstruktív és szerepjáték elemeként is megjelenik.

A funkciók fejlődésével megismeri a tárgyak tulajdonságait, azok kezelését a folyamatos ismétlés során változtat és más eszközökkel is kombinál.

Szerepjáték**3-4 éves korban**

Az eszközök rakosgatását felváltja a szerephez való kötődés.

Ösztönző játékok kibontakoztatása utánzásra épülő, vagy passzív szemlélő. Jellegzetes a cselekvések, műveletek utánzása.

Szerepjátékban az érzelmileg közel álló felnőtteket és társaikat utánozza.

Nagy szerepe van a megfigyelésnek (doktor, anya szerep, babázás, anyás-apás, főzés, stb.)

Azonosul a felnőttek szavaival, gesztusaival.

Társ közelében játszik, a társ jelenléte ötletet ad a játékban (szerepjáték segíti a beilleszkedést).

4-5 éves korban

Az önálló játékhoz megszerzik az eszközöket, vigyáznak a játékszerekre.

Jellemző, hogy:

- tapasztalatok újraélése történik,
- emberi kapcsolatok alakulnak,
- kialakul az együttjátszás igénye, társal szívesen játszik.
- gyakoriak a szerepcserék, (szerepek kiosztásánál- toleráns magatartási forma kialakítására törekszünk)

A tevékenység feszültségoldó a gyermek számára, (közösség formáló ereje jelentős).

Az eszközöz való ragaszkodást felváltja a szerep fontossága.

5-6 éves kortól iskolába lépésig

Élethelyzetek utánzása jelenik meg. Megjelenik játékeszközök készítése.

Képesek:

- játékhelyzetek, szituációk létrehozására, szabad, változatos játékötletek alkalmazására
- szerepek önálló kiosztására- elfogadására, kevésbé érdekes, kedves szerepek vállalására,
- játékszabályok elfogadására, és betartására,

Összefüggő játéktémákat több napon át játsszák. A játéktémák összekapcsolódnak.

A tevékenységet színvonalas együttműködés jellemzi. Tartós, társas kapcsolatok alakulnak ki. A játék tartalma és a társakkal való együttjátszás egyre tartalmasabb. Fiú és lány szerepek egyre jobban elválnak. Segítik a modellek elsajátítását.

Barkácsolás

3-4 éves korban

Elromlott játékok összegyűjtése.

Egyszerű alkotásokat erőfeszítés árán hoz létre. Kialakul a kettős tudat, tudja, hogy bármikor kiléphet a játékhelyzetből. Játékjavításoknál közreműködés, apró hibaelhárítások óvónői segítséggel.

4-5 éves korban

Kisebbségi javítgatások ragasztással, festéssel, szerepjátékhoz szükséges egyszerű kellékek elkészítése.

Az elkészített játék alkalmazása, felhasználása a különböző játéktevékenységek során. (Megfelelő szerszám biztosítása, egyszerű technikai fogások megismertetése.)

5-6 éves kortól iskolába lépésig

Önálló gondolatok, élmények, ismeretek felhasználása az eszközök készítéséhez.

Kevésbé fejlett csoporttársak munkájának segítése.

Különböző bábok készítése – sík, fakanál.

Játékcselkvés öröme mellett megjelenik a szabály, hiszen az eszközöket, anyagokat csak korlátozott módon használhatja. Emellett megjelenik a szerep, mely elindítja az alkotás örömét.

A gyermekek már maguk is kezdeményezik az általuk kitalált eszközök elkészítését, képzelő erejük segítségével alkotó módon változtatják meg a valóságot. Egy-egy tárgyat mással helyettesítenek, a létrehozott játékot felhasználják.

Dráma, báb

3-4 éves korban

Eszközök használata:

- Különböző eszközök, jelmezek, szerepeket jelképező kellékek használata. (Akkor is használható, elérhető legyen a gyermek számára, ha más témájú játéktevékenységet végez a gyermek.)

Különösen a bábok jelenléte fontos mozzanat.

Bábmozgatási kísérletek, hangutánzások.

4-5 éves korban

Szükség esetén az óvodapedagógus közreműködésével, személyes példaadásával legyenek képesek:

- bábok, szerepek kiosztására,
- egyszerűbb jelenetek előadására, melyek saját élményeken alapulnak.

(Lélektani jelentőségű, hogy a környezet nem a gyermeket, bábót figyeli, ezáltal sérelmek, szorongások, félelmek feloldásában nagy szerepet játszik.)

5-6 éves kortól iskolába lépésig

Szerepjáték egyik formája, sokrétű tevékenység a dráma és a báb.

Bábjátékban a gyerekek közvetlenül nyilvánulnak meg.

Képesek valós, átélt, vagy elképzelt cselekvés megjelenítésére, mely szerepet játszik a szerepjáték fejlesztésében.

Építő, konstruktív játék

3-4 éves korban

Kockákból, játékszerekből, különböző anyagok felhasználásával különböző játéktárgyakat hoznak létre („én akarom”, „ezt akarom”). Ezen a szinten is képesek bonyolultabb építményeket alkotni, de nem minden esetben tudják megismételni. Nem a funkciógyakorlás, hanem a kitűzött cél elérése a fontos. Sok esetben ismétlik a játékot. Később építményei új elemekkel bővülnek. (Az óvónő feladata, hogy ebben segítséget, ötletet adjon a gyermekek számára.)

4-5 éves korban

Képesek az elmélyült játéokra, bonyolultabb alkotások elkészítésére.

Élethelyzetek, átélt események hatására képesek építeni, szerelni, szerkeszteni.

Az építő és konstruktív játék az eszközök sokaságát, változatosságát igénylik. Ezen a szinten igyekeznek társal alkotni, de sok esetben fejlettebb társuk utánzása már kielégítő számukra. (Fontos, hogy ötletadással, kevés ráfordítással a gyermekek maguk is tudjanak eszközöket létrehozni.)

5-6 éves kortól iskolába lépésig

A tevékenységre jellemző:

- önálló, egyéni ötletek érvényesülése,
- önálló tervezések,
- a kiválasztott elképzelt modelleket egyre pontosabban, igényesebben kivitelezik,
- a létrehozott építményeket a szerepjátékukban felhasználják,
- az alkotás örömét átéli.

Összerakogató, összeszerelhető tárgyak készítésével az élethelyzetek leképezése történik.

Szabályjáték

3-4 éves korban

Instrukciók, megfigyelés útján sajátítja el a szabályokat – minden óvodai játék alkalmas erre, hiszen legtöbbjük szabályokon alapul, melyeket a gyermekek ezen a szinten is önként vállalnak. (Szokásrend alakítása.)

Felnőtt jelenléte mellett már a korai fejlettségi szinten is tudnak alkalmazkodni a szabályokhoz.

Szabálytartás elemei megjelennek:

- mozgásos (testnevelési játékok, dalos, mondókás, népi játékok, labdajáték, versenyjátékok) és értelemfejlesztő játékok (kirakók, kártyák, társasjátékok, nyelvi játékok),
- a kisebbek a maguk által felállított szabályokhoz alkalmazkodnak.

4-5 éves korban

Szabálytartás elemei:

- Egymás játékanak tiszteletben tartása,
- Képesek a szabályok betartására, megjelenik a kölcsönös bizalomra épített szabálytudat.
- A győzelem érdekében képesek a gyerekek alávetni magukat a követelményeknek, szabályoknak. Képesek legyenezni az önfegyelmezésre.
- Közös öröködjének a szabályok felett, közös titok, közös versengési elemek. (Eközben én tudat fejlesztése, önismeret alakítása történik.)

5-6 éves kortól iskolába lépésig

Szabálytartás elemei:

- Nagyobb ügyességet, szellemi tudást, odafigyelést kíván a szabály betartása.
- Egymást figyelmeztetik a szabályok betartására.

- Új szabályokat találnak ki.
- Felnőtt jelenléte nélkül is betartják a szabályokat. Egészséges versengés alakul ki. Örülnek egymás sikerének.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ◆ Képesek olyan játékhelyzeteket létrehozni, amelyekben tapasztalataik, érdeklődésük alapján ábrázolhatják a felnőttek tevékenységét.
- ◆ Alkalmazkodnak játszótársaikhoz, képesek több napon keresztül egyazon játéktémákban együttesen részt venni.
- ◆ Bonyolult építményeket képesek létrehozni.
- ◆ Az ismert meséket többször dramatizálják bábokkal eljátsszák.
- ◆ Képesek a szabályok megtanulására és betartására.
- ◆ Önállóan dönt a tevékenységek közötti választáskor, és kitart döntése mellett.
- ◆ Ismeri és kipróbálja képességeit.
- ◆ Önfegyelmel, feladat- és szabálytudattal rendelkezik, mindig befejezi megkezdett munkáját.
- ◆ Képes létrehozni természetes anyagokból különböző technikával tárgyakat kézműves tevékenység közben.

Tanulási tevékenység

A játék és tanulás teljes mértékben összekapcsolódik az óvodáskorban. A nagyfokú tevékenységi vágy, tapasztalatszerzésre, cselekvésre ösztönöz, miközben újabb és újabb felfedezéseket tesz a gyermek. A játékot igyekszünk tudatosan felhasználni a tanulásban.

Az óvodai tanulás azonban szélesebb értelmű, a nevelési folyamat egésze alkalmas arra, hogy spontán vagy irányított módon tanuljon a kisgyermek. A megfigyelés, a bevésés és felidézés gyakorlati tevékenységbe ágyazottan fejlődik. A közvetlen környezet folyamatos megismerésének, a sokoldalú cselekedtetésnek és többoldalú tapasztalatszerzésnek központi szerepet tulajdonítunk a tanulási folyamatban.

Célunk:

- ◆ Képesé tenni a gyermeket arra, hogy érzékszerveik útján az őket körülvevő természeti és társadalmi környezet tapasztalati síkon megismerje és az így szerzett ismeretek között az egyszerű összefüggéseket észrevegye.
- ◆ A gyermek belső motiváltságból, örömmel tanuljon, hogy, ezáltal gyermekeinket eljutassuk szándékos megtanulni akarás vágyáig, kialakítsuk bennük a megismerés vágyát, hisz ez lesz az iskolai tanulás motivációs alapja.

A tapasztalatszerzéseket az óvodapedagógus döntése alapján kötött, illetve kötetlen formában valósítjuk meg.

Feladatunk:

- ◆ Értelmi képességek differenciált fejlesztése (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás, kreativitás) az egyéni sajátosságok figyelembe vételével.
- ◆ A gyermek spontán szerzett tapasztalatainak rendszerezése.
- ◆ A gyermekek megismerési vágyának, sokoldalú érdeklődésének kielégítése.
- ◆ Megfelelő szituációk létrehozása, ahol a gyermekek a felfedezés, kutatás örömeit átélhetik.
- ◆ Az ismeretek bővítése a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára építve, változatos tevékenységek által.
- ◆ A gyermekek önállóságának, figyelmének, kitartásának, feladattudatának fejlesztése.
- ◆ Tapasztalatszerzés útján a gyermekek ismerjék meg saját teljesítőképességüket.
- ◆ A gyermekek buzdítása dicsérettel, pozitív megerősítéssel.

SNI: A sérülés mértékétől függően az alkalmazkodó készség alakítása, önállóságra törekvés, együttműködés alakítása. Arra törekszünk, hogy a gyermekek csak annyi segítséget kapjanak, hogy önállóan tudjanak cselekedni.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ◆ Nő az emlékezet időtartama, terjedelme.
- ◆ Egyszerűbb problémákat felismer, és megold.
- ◆ Megjelenik az elemi fogalmi gondolkodás.
- ◆ Beszéde gondolkodásának és önkifejezésének fő eszközévé válik.
- ◆ Érzékelése kifinomultabbá, észlelése differenciáltabbá válik.

4.2. Társas és közösségi tevékenység

Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés

A társas és közösségi tevékenységek állandó gyakorlása rendkívüli fontossággal bír a gyermek életre nevelése szempontjából. Legjelentősebb közösségformáló szerepe az állandó személyes érintkezésnek, a kommunikációnak és az együttműködésnek van. A közösségi tevékenység során formálódik a gyermek közösségi érzése, közösségi tudata, toleráns magatartása. Kialakulnak a közösségi szokások, hagyományok.

A gyermek és az óvodapedagógus között létrejövő érzelmi kapcsolat minősége befolyásolja szociális érzékenységét, közérzetét. A jó közérzet növeli a biztonságérzetet, nyitottabbá teszi a gyermeket társai felé és a szeretett felnőtt mintájának követésére ösztönzi. Az óvodáskorú gyermek utánzás, minta- és modellkövetés útján sajátít el magatartásmódokat, tevékenységei formákat, értékeket, ezért kiemelt színtere az óvodai csoportközösség a helyes szociális viselkedés megtanulásának.

Célunk:

- ◆ Olyan csoportélet kialakítása, ahol a gyermekek megőrizve egyéniségüket, képesek a közösségi, erkölcsi igényekkel, kívánalmakkal azonosulni.

Feladatunk:

- ◆ A gyermek társas kapcsolatainak megfigyelése és alakítása / a magányos gyermekek felé a páros kapcsolat erősítése.
- ◆ A közös élmények forrásainak gazdagítása, a társadalmi tapasztalatok körének bővítésével.
- ◆ A csoportélet hagyományainak alakítása és ápolása figyelembe véve a gyermekek elképzeléseit, törekvéseit, döntéseit (szükség esetén szülők bevonása).
- ◆ A közösségi élet szokásainak és az együttműködés szabályainak alakításában a gyermekek aktivizálása kompromisszumokkal, egyezkedésekkel.
- ◆ A tevékenységekben a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak fejlesztése: az együttérzés, önzetlenség, tolerancia formálása, a mások érdekeinek figyelembe vételére nevelés.
- ◆ A konfliktusok megbeszélésének és rendezésének bemutatása indirekt formában, demokratikus légkörben.
 - A mikro-csoportos tevékenységek körének bővítése a felajánlott, szervezett keretekben.
 - A társas szabályjátékok bevezetése.
 - A hazához, tájhoz, kultúrához kötődés erősítése, az értékek megbecsülésére nevelés.
- ◆ A jeles napok, ünnepeink, a nemzeti ünnep hagyományainak megteremtése az óvodai életben.

- ◆ A szűkebb-tágabb környezet megismertetése, mely a szülőföldhöz való kötődés alapja.
- ◆ A gyermekek személyes vonatkozású ünnepeinek közös szervezése az óvodában (csoporttársak, óvodapedagógus részvételével).
- ◆ A gyermeket érintő pozitív családi események alkalmankénti számbavétele (pl.: testvér születése).
- ◆ A csoportok elszigeteltségének megszüntetésével az óvodán belül a gyermekek élet és mozgásterének kitágítása, a „mi óvodánk” érzésének mélyítése-
- ◆ Szociometriai vizsgálat készítése évente.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ◆ A kialakult szokások a gyermekek igényévé válnak, melyeknek eleget tesznek.
- ◆ Közös tevékenységben, aktívan vesznek részt.
- ◆ Érdeklődést, segítőkészséget, toleranciát, együttérzést tanúsítanak társaik iránt.
- ◆ Kialakul bennük a közösségi tudat, örülnek a közösen elért sikereknek.
- ◆ A gyermekek képesek az együttműködésre, kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaikkal.
- ◆ Igényükké válik a viselkedés és helyes cselekvés szabályainak betartása.
- ◆ Képesek a közösségi, erkölcsi igényekkel, kívánalmakkal azonosulni.
- ◆ A megváltozott közegben más óvodapedagógusokkal, gyermekekkel való kapcsolatában nyitott, együttműködő és kezdeményező.
- ◆ Az óvoda szűkebb és tágabb környezetében biztonsággal eligazodik.

4.3. Munka jellegű tevékenység

A munka a gyermek számára játékos jellegű, örömteli tevékenység, önként szívesen végzett hasznos időtöltés. A játék és a munka összefonódása minden tevékenységet átsző, azokat gazdagítja és a nevelés hatásait fokozza. A közösen végzett munka segíti a szocializálódást.

A munka értékteremtő szerepe jelentős, ezért fontosnak tartjuk az önállóság, öntevékenység lehetőségének megteremtését. A munkatevékenység során a gyermek önkéntességére, nyitottságára, megismerési vágyára, aktivitására alapozunk. Fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés rendszeres, folyamatos tevékenység legyen, beépüljön az óvodai mindennapokba. A különböző munkafajták végzése során (önkiszolgálás, naposság, a gyermekek saját személyiségével kapcsolatos, illetve a csoport érdekében elvégzett munkák, kerti munka, növénygondozás) a tevékenykedtetésen van a hangsúly.

Lényegesnek tartjuk, hogy a csoportban, óvodában dolgozó felnőttek egységes elvet képviseljenek a szokások és szabályok területén.

Óvodánkban a következő munkafajták végzése történik:

- I. A gyermek saját személyével kapcsolatos munka:
 - Önkiszolgálás /öltözködés, testápolás, étkezés, környezet rendben tartása/ az óvodai életet végigkísérő önkiszolgáló munka, amely a gyermekek önállóságát, önfegyelmét, kitartását, feladattudatát fejleszti.
- II. A csoport érdekében végzett munka:
 - Naposság
A mindennapi élettel kapcsolatos állandó és alkalmi munka /teremdíszítés, segítség az óvodapedagógusnak, egymásnak, megbízatások teljesítése, ajándék készítése, önként vállalt barkácsolás, játékok megjavítása a felnőttekkel közösen, sütés alkalmakra, ősszel befőzés, gyümölcsök, zöldségek tartósítása, gyümölcsök hámozása, feldarabolása/
Növénygondozás: udvari munka
Természetsarok gondozása, termések gyűjtése.

A fejlesztés tartalma:

Már **3-4 éves korban** az önkiszolgálás mellett különböző megbízásokat adunk a gyermekeknek / virágok gondozása. / Még a kerti munkában nem vesznek részt, de figyelemmel kísérik a nagyobbak és a felnőttek munkáját.

Felhívjuk figyelmüket az udvar, környezetük tisztaságára, rendjének megóvására. A rend fenntartásához viszont már aktívabb közreműködést várunk el / játék elrakás, ruhák elrakása, teremrendezés, stb /.

A 4-5 éves gyermekeknél fokozatosan vezetjük be a naposi munkát, az önkéntesség figyelembe vételével. Megfelelő jártasság kialakítására személyes példát mutatunk. Külön hangsúlyt fektetünk az esztétikum kialakítására, ízlésfejlesztése. Különböző megbízásokat adunk: pl. információk átadása, ajándékok készítése kisebb csoporttársaiknak, szülőknek. Nagyobb részt tudnak vállalni a növény- és állatgondozásban.

Az udvaron a levelek gyűjtésében, az udvar tisztántartásában már aktívabban részt vállalnak.

5-6-7 évesek, ill. iskolába lépésig önállóan végzik a naposi munkát, a kialakított, megszokott rendszer alapján. Megszervezik maguk között a munkafolyamatokat. Az étkezés után a szokásrendnek megfelelően rájuk bízunk a rend helyreállítását, az eszközök elrakását. Környezetük szépítésébe aktívan bevonjuk őket. A babaruhák, eszközök, játékok lemosásában, esetenként javításába segíteni tudnak. Kisebb megbízásokat örömmel, önként vállalják.

Célunk:

- ◆ A gyerekek szeressék meg a munka jellegű tevékenységet és ennek során olyan tulajdonságok és készségek alakuljanak ki bennük, amelyek jó közösségi kapcsolatokhoz, kötelességtudathoz és a feladatok teljesítéséhez vezetnek.

Feladatunk:

- ◆ Minden gyereknek biztosítunk lehetőséget arra, hogy önkéntesen, önállóan, kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett munkatevékenységet.
- ◆ Folyamatosan biztosítjuk és bővítjük a munkatevékenységhez szükséges, gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket / kosár, seprű, gereblye /.
- ◆ A munkaeszközök számára olyan helyet biztosítunk, ahol a gyermekek bármikor elérhetik és használhatják a szükséges eszközöket.
- ◆ Lehetőséget adunk a gyerekeknek bármilyen őket érdeklő munkatevékenység elvégzéséhez, még akkor is, ha a gyermekek tevékenységi vágya és képességei nincsenek teljesen összhangban.
- ◆ Arra törekszünk, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen a gyerekeknek, és teljes önállósággal végezhesék azokat.
- ◆ Igyekszünk elérni, hogy a gátlásos, visszahúzódo gyerekek is bekapcsolódjanak a munkába.
- ◆ Felhívjuk a szülők figyelmét, hogy vegyék komolyan, tartsák tiszteletben gyermekük munkáját, megbízásait, legyenek segítségére annak elvégzésében.
- ◆ Megtanítsuk a gyerekeket az eszközök biztonságos, másokat nem veszélyeztető használatára.
- ◆ Az óvodapedagógus személyes példával - szükség esetén segítségnyújtással- örömeivel motiválja a gyerekeket munkatevékenységre.
- ◆ Értékelésünkkel erősítsük a pozitív hozzáállást a tevékenységhez.
- ◆ Tudatosan igyekszünk kihasználni a munka jellegű tevékenységek közösségi kapcsolatokat alakító, kötelességteljesítés alakító erejét.

SNI: Képességeiket, készségeiket figyelembe véve differenciált módon vonjuk őket be a munka tevékenységbe, annak érdekében, hogy megtapasztalhassák az elvégzett munka örömeit.

MIGRÁNS GYERMEKEK: Mintaadással segítjük tevékenységeiket. Az elismerés, dicséret, buzdítás metakommunikációs eszközeink fokozott alkalmazásával valósul meg.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ◆ A naposi munkát önállóan, igényesen végzik.
- ◆ Az állandóan használt eszközöket és felszerelési tárgyakat önállóan előveszik, kiosztják, helyrerakják.
- ◆ Részt vesznek a csoportszoba díszítésében, rendezésében, vigyáznak a terem rendjére.
- ◆ A gyerekek egyénenként és közösen gyűjtenek különböző terméseket, kavicsokat, gondozzák az élősarokban található növényeket.
- ◆ Az udvar és a kert évszaknak megfelelő gondozása, művelése.
- ◆ Szívesen vállalkoznak egyéni megbízások elvégzésére, vállalt feladatukat önállóan igényesen végzik el.
- ◆ A gyermekek szeretnek közösen dolgozni, szívesen segítsenek egymásnak.
- ◆ Önállóan elvégzik személyükkel kapcsolatos teendőket.

4.4. Komplex tevékenységek rendszere

Az óvodáskorú gyermek egyik sajátossága a nagyfokú tevékenységi, megismerési vágy. A gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára építve biztosítunk számukra változatos tevékenységeket, melyeken keresztül tapasztalatokat, ismereteket szerezhetnek a természeti és társadalmi környezetről. A komplex tevékenységek lehetőséget adnak arra, hogy a korábban mozaikszerűen szerzett benyomásokat rendszerezzük, a megfigyelések, tapasztalatok körét szélesítsük, mélyítsük, a spontán tanultakat rögzítsük. Kiemelt feladatunknak tekintjük az anyanyelv, kommunikáció, és az értelmi képességek fejlesztését (figyelem, emlékezet, érzékelés, észlelés, képzelet, gondolkodás).

4.4.1. Művészeti tevékenységek

A kreativitás, az alkotó gondolkodás és cselekvés kialakítása, a művészeti tevékenységek legfontosabb feladata.

A művészeti tevékenységek fogalom rendkívül sokrétű, összetett és komplex jellegű. Magában foglalja a világ szépségeinek megismertetése mellett a kreatív képességek kibontakoztatását.

4.4.1.1. Verselés, mesélés

A mese a gyermek érzelmi, értelmi és etikai fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. Belső képvilágot jelenít meg a gyermek a mese hallgatása közben, mely a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája. Beszédnevelő, én-erősítő és személyiséget összerendező hatása felbecsülhetetlen. Nevelő hatása átjárja a gyermek személyiségét, példát, erkölcsi „irányt” ad, eligazodni segít.

Célunk:

- ◆ A gyermekek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása.
- ◆ A gyermekek életkorának megfelelő irodalmi élmények nyújtásával a verselés, mesélés megszerettetése, az irodalom iránti érdeklődés felkeltése.

Feladatunk:

- ◆ Mindennapos mesélés, verselés és mondókázás során a gyermekekkel való szoros érzelmi kapcsolat, a meghitt légkör megteremtése.

- ◆ A gyermekek önálló elképzeléseinek, önkifejezési módjainak megvalósításának elősegítése.
- ◆ Nyelvi képességek fejlesztése, a népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi művek megismertetése által.

Tartalom:

- Művészeti értékű irodalmi alkotások; a magyar népköltészet mellett klasszikusaink és mai magyar költők és írók gyermekek számára írt versei, meséi.
- A versek anyagát a népi mondókák, közmondások, kiolvasók, rigmusok, ritmikus, játékos, zenei hatású vidám versek, valamint költői képeket megjelenítő lírai versek alkotják, melyek felkeltik a gyermekek figyelmét az évszakok változásaira, a természet és az időjárás közötti összefüggésekre.
- A mesék kezdetben egyszerűbbek, cselekményük jól érthető. A dúdolt ritmikus mondókákat, mondókajátékot követi az állathangutánzó és felelgetős mondókák, halmozó és láncmesék, versek, verses mesék, majd a fokozatosan hosszabbodó, bonyolódó prózai mesék. A nagyobb gyerekek számára cselekményesebb népmeséket, állatmeséket, klasszikus tündérmeséket, tréfás és műmeséket választunk.
- A mesék drámaisága, az eleven párbeszéd, az ellentétes helyszínek, jellemek kiszínezése, az ismétlődő helyzetek és szövegrészek, az átváltozások, csodák, az elbeszélés módja és körülményei örömet, erkölcsi és esztétikai élményt nyújtanak a gyermekeknek.
- A versek és a mesék erősítik a környező világ szépségeinek átérzését, felkeltik a gyermekek érdeklődését önmaguk, az emberi kapcsolatok és a természet jelenségei iránt.

Tevékenységi formák:

- A verselés, mesélés, bábozás, dramatizálás életkori sajátosságainak megfelelően, változatos tevékenységeken keresztül, játékos formában történik.
- Beszoktatás idején ölbeli játékokkal, mondókákkal, énekekkel fokozzuk a gyermekek biztonságérzetét, az érzelmi kapcsolatok szorosabbá válását. Sok mondókát, verset ismertetünk meg, ezeket naponta többször is felidézzük alkalomtól függően.
- Az irodalmi élményeket a zene, a mintázás, a rajzolás, a játék, a mozgás, a néphagyományok és népszokások segítségével is elmélyítjük, így komplex élményeket biztosítunk a gyermekeknek.
- Természetes alapanyagú, egyszerű kellékek, bábok használatával elősegítjük a képzelet fejlődését, a szabad választást, és az önálló kezdeményezés kialakulását.
- A nagyobb gyermekek játékában megjelennek kisebb- nagyobb részletek az általuk ismert versekből, mesékből. Megpróbálkoznak új mesék kitalálásával, az általuk kezdeményezett mese befejezésével, ismert meseelemek felhasználásával. Az ismert, vagy kitalált mesei motívumok bábozását, dramatizálását, előadását, szerepek kiosztását, a mesék szabad megjelenítését támogatjuk, ösztönözzük.
- A bábozással, dramatizálással a gyermek szabad önkifejezésére adunk lehetőséget, alkalmat teremtünk az összefüggő beszéd és párbeszéd gyakorlására, a nyelvi emlékezet és a gondolkodás fejlődésére.
- A vers, mese, bábozás, dramatizálás a nyelvi képességek fejlesztésének hatékony eszköze. Hozzájárulnak a helyes kiejtés, a nyelvtanilag megfelelő beszéd kialakulásához. Az új versek, mesék megismertetésével gyarapítjuk a gyermekek aktív és passzív szókincsét. Fontos a felnőttek példamutató beszédkultúrája.

3-4 éves korban

- Kezdetben ölbeli játékokat (cirógató, simogató, höcögtető, ujj kiszámoló, dülöngélő,

lovagoltató) mondókákat, halandzsaszerű kiolvasókat játszunk.

Ölbeli játékok játssza, hallgatása, utánzása megkönnyíti, segíti a gyermekek érzelmi biztonságának kialakítását, nagyban segítve a szocializáció folyamatát.

Az általunk kínált versek, mondókák, rigmusok ritmikusak, ezért mondogatásra ösztönzik a gyermekeket, amelyeket játékos utánzó mozdulatokkal kísérhetnek.

Verseiket a körülöttük élő természet ihlette. A 4-6 soros versikékben kis állatok, az időjárás változásai, a gyermeki élet jelenségei jelennek meg.

- Mesehallgatás: egyszerű cselekményű mesék, melyeknek izgalmát a visszatérő ismétlődések adják, láncmesék. Megjelennek a tréfás mesék is.

A leporellók közös nézegetése, a színes képekről történő mesélés, képolvasás élményt jelent.

- Az óvónő ösztönözze a gyermekeket, hogy a ritmikus zenei mondókázáshoz szívesen öltözzenek be különböző ruhákba, jelmezekbe. A beöltözések és átváltozások motiválják a mozgásra, „előadásra”, melyek a későbbi dramatikus játékelemek megjelenését hordozzák magukban. Első közös bábos élmények ösztönzik a gyermeket az első bábos próbálkozásra, ahol a tevékenység öröme a bábozók mozgása, táncoltatása jelenti, ezzel egyidejűleg megjelennek a hangutánzások. Bábkészlete állatfigurák, könnyen kezelhető sík- vagy botbábok

Ölbeli játékok: 8-10 db mondóka, rigmusok: 4-5 db 3-4 soros rövid versek 4-5 db láncmesék, állatmesék 3 – 4 db

4-5 éves korban

- Az élményekhez, témákhoz kapcsolódó versek, mesék, újszerű verses mesék jelennek meg, a mondókák tárháza bővül (kiszámolók). Verseik terjedelme 8-10 sorra bővül.

- Szívesen hallgatnak verseket, meséket. Jellemzőek az állatokról, emberekről szóló felfogós, humoros tanulságos mesék. Belépnek az egyszerűbb szerkezetű tündérmesék, érthető életképet, szituációt ábrázoló műmesék. Megjelennek az érdeklődésükhöz kapcsolódó természeti, növény- és állatvilágról szóló képeskönyvek, ismeretterjesztő könyvek.

Az óvodapedagógus ösztönözze, hogy a gyermekek:

- Szívesen nézegessenek képes- és mesekönyveket;

- A kedvenc és a már ismert mesék képillusztrációjáról szívesen meséljenek;

- A játéktevékenységükben jelenjen meg a mesékhez kapcsolódóan az izgalmas mesesituációk, meserészletek, mesehelyzetek, viselkedésükben a mesehősökkel való azonosulás.

A mesei belső kép feldolgozását a játékba kivetíti, szorongásait oldja, ez vezet a dramatizálás spontán kialakulásához.

Az óvodapedagógus alkalmazza a bábjáték pozitív, élményt nyújtó hatását, amely motiválja a gyermekeket saját maguk által kezdeményezett bábjátékokra. Ennek hatására megjelennek a páros bábjátékok, kisebb párbeszéd, bemutatkozások, köszöntések és elemi meserészletek. Bábjai kiegészülnek a zsák- és gyermek méretű kesztyűbábokkal, tündérral, boszorkánnyal, királlyal...

Versek: 5-7 db, Mondókák: 5-6 db, Verses-mese: 1-2 db, Mese: 5-6 db

5-6 éves korban, ill. iskolába lépésig

Az óvodapedagógus hosszabb-rövidebb verseket, meséket közvetítsen a gyermekhez közelálló témákhoz, élményekhez kapcsolódóan. Tartalmában a valós élethelyzetekben előforduló történetekből, az idő múlásával kapcsolatos eseményekről (napszak, évszak...) megfigyelésekről szólnak, ünnepi hangvételű, humoros, tréfás hangulatú versek színesítik a kínálatot.

A mondókázás öröme természetesen módon jelenik meg a mindennapokban. Az óvodapedagógus keltse fel a gyermek érdeklődését és ismertessen meg találós kérdéseket, népi szólásokat, közmondásokat, népi hiedelmekhez kapcsolódó rigmusokat.

Az irodalmi élmények hatására gazdagodik szókincsük, beszéd – verselési kedvük fokozódik.

Az óvodapedagógus az anyagválasztásával és előadásmódjával érje el, hogy:

- szívesen hallgassanak fordulatos, izgalommal átszótt, mágikus hatású tündérmesét,
- a mese fordulatos eseményei kössék le a gyermek figyelmét, és legyenek képesek hosszabb terjedelmű mese befogadására is.

Az óvodapedagógus teremtsen lehetőséget arra, hogy dramatizáló tevékenységükben belső képi világukhoz kapcsolódóan átélt érzelmeket fejezzenek ki, és biztosítsa az ehhez szükséges feltételeket (pl. díszletek, kiegészítők, jelmezek készítése, biztosítása).

Kifejezőmódjukban használják a mese szófordulatait, melyet mozgással is lekövethetnek.

Fejlődik kifejező készségük, szókincsük gazdagodik, természetes beszédkedvük fokozódik. Közösségi élményként élük meg a bábjáték „előadásokat”.

Versek: 6-8 db, Mondóka: 6-8 db, Verses-mese: 1-2 db, Mesék: népmesék, tündérmesék, tréfás mesék: 10-12 db, Szólas- közmondások, találós kérdések: 3-4 db

A fejlődés várható eredménye:

- ◆ Szívesen hallgatnak és mondanak verseket, mondókat.
- ◆ Várják és igénylik a mesét, azt figyelmesen hallgatják.
- ◆ Maguk is szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak.
- ◆ Folytatják a megkezdett mesét.
- ◆ Van kedvenc meséjük, mesehősük.
- ◆ Szeretnek könyveket nézegetni, vigyáznak a könyvekre.
- ◆ Megjegyznek 10-12 mondókát, 6-8 verset, meghallgatnak 15-20 mesét.

4.4.1.2. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az énekes játékok a különböző érzelmek megjelenítésének, átélésének lehetséges formái, a gyermekek számára egyben a mozgás – ritmus – hangzás együttes örömforrásai. A közös énekezési tevékenység során felfedezik a gyermekek a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömeit. A népi játékok, népdalok éneklése a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodapedagógus erre építve valósítja meg „észrevétlenül” az egyensúlyérzék, egyenletes löktetés, mozgásritmus, térészlelés és hallásfejlesztés feladatait.

Célunk:

- ◆ A gyermekek zenei élményhez juttatása, zenei érdeklődésük felkeltése, zenei ízlésük és esztétikai fogékonyságuk növelése.
- ◆ A közös éneklés, a közös játék örömeinek megéreztetése.
- ◆ Zenei képességek fejlesztése és zenei kreativitás alakítása.

Feladatunk:

- ◆ A zenei anyag igényes kiválasztása az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások felhasználásával.
- ◆ Az életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő hangkészletű dalok kiválasztása.
- ◆ Az éneklés kapcsolódjon a nap folyamán minél több tevékenységhez.
- ◆ Nyelvi képességek fejlesztése mondókkal, gyermekdalokkal és a zenei képességfejlesztő játékokkal.

Tartalom:

- Népi mondókák: cirógatók, ringatók, lovagoltatók, hintáztatók, tapsoltatók, csúfolók, kiszámolók.
- Népi dalos játékok (pentaton, 5 hangterjedelmű): állathívogatók, naphívogatók, játékra hívogatók, leánykérők, kifordulós, ludas-, kapus-, hidas játékok, sorjátékok stb.
- Zenehallgatás: magyar és más népek dalai, a világ zeneirodalmából válogatott énekes és hangszeres műzene, kánonok, kétszólamú darabok előadása.
- Képességfejlesztés zenei elemei: tiszta éneklés, egyenletes lüktetés, ritmus visszaadása, a tempó, a dinamika, a hangmagasság érzékeltetése, éneklése, zenei hangsúlyok kiemelése, ütőhangszerek használata, esztétikus mozgás játékos-táncos mozdulatokkal.
- Anyanyelvi nevelés zenei elemei: a beszédől lassabb éneklés, mondókázás elősegíti a helyes artikulációt, a pontos kiejtést. A mondókák, énekek hanglejtése, hangsúlya, ritmusa megéreztetni a nyelv kifejező erejét, szépségét; szókészlete rengeteg alkalmat ad a szókincsfejlesztésre.

3-4 éves korban

Éneklési készség: Az óvodapedagógus segítségével egyszerre, csoportosan körülbelül azonos hangmagasságban énekelgetnek, 3-4 hangterjedelemben. Szívesen játszanak ölbeli játékokat, ringatókat utánzó mozdulatokkal kísérik a mondókák ritmusát és az énekes játékokat.

Hallás: Az óvodapedagógus érzékelteti a énekekkel, a dalokon keresztül a magas –mély különbségeket (oktáv távolságban) a gyermekek számára, melyet érzékelnek, felismernek és térben mozgással, játékosan mutatnak.

Az óvodapedagógus érzékelteti beszédén, a különböző zörejangokon keresztül halk – hangos különbségeket, melyeket a gyermekek felismernek.

Megkülönböztet a gyermek 2-3 eltérő zörejt, mely lehet emberi beszéd, zenei, ütős hangszer...

Ritmus: Az egyenletes lüktetés érzékeltetése egyszerű, játékos mozgással (hajladozás, hintáztatás, lovagoltatás, altatás, egyszerű táncmozdulatok, billegés, térdrugózás... közben). Az óvodapedagógussal együtt szívesen játszanak énekes játékokat, egyszerű mozgásokkal követve az óvodapedagógus tempóváltását.

A gyermekek egyszerű ritmushangszereket használnak, és az óvodapedagógussal együtt érzékeltetik az egyenletes lüktetést.

Zenehallgatás: Ebben a korban az óvodapedagógus énekhangja és egyszerű dalok hangszeres előadása.

5-7 mondóka, 10-12 játékdal (8-12 ütemű).

Beszoktatás időszakában kétszemélyes (felnőtt gyerekkel) jellegű, bensőséges kapcsolatot teremtő cirógató, tapsoltató, höcögtető, térden lovagoltató játékokat, egyszerű mondókákat választunk.

Később egyszerű utánzó mozgással kísért megszemélyesítő szerepjátékok következnek.

Az egyenletes lüktetést mondókázás, éneklés közben egyszerű játékos mozdulatokkal végeztetjük egyénileg az óvónővel vagy kis csoportban együtt.

4-5 éves korban

Éneklési készség: Az óvodapedagógus indításával önállóan, érthető szövegkijéjtéssel, 3-4 hangterjedelemben énekelnek a gyerekek.

A gyermekek énekes játékaik szerepváltó-, párcserélő-, kiforduló-, lánykérő-, táncos-játékokkal bővülnek.

Hallás: A magas-mély, halk-hangos - érzékeltetése ismert dallamokon keresztül;

A gyermekek ezeket felismerik, térben mutatják; képessé válnak ezek érzékeltetésére.

Jól ismert, kedvelt dalokat dúdolásról, hangszeres előadásról is felismernek. Belső hallásfejlesztés dallambújtatással: soronként, később motívumonként váltva. Kisebb hangszín különbségeket, finomabb zörejeket a gyermekek felismernek (azonos vagy hasonló anyagból készült használati tárgyak).

Egymás beszédhangjának és a természeti környezet zörejeinek felismerése.

Ritmus: Járással, tapsolással, játékos mozgással, ill. ütős hangszerek alkalmazásával érzékeltetik a gyermekek az egyenletes lüktetést, később a dalok, mondókák ritmusát. Gyors-lassú tempó érzékeltetése mozgáson, jól ismert dalokon, mondókákon keresztül. Megjelennek a ritmus-visszhang játékok (játékos mozdulatokkal); később a gyerekek önállóan is képesek dallamfordulatokat létrehozni (név, köszönés...).

Zenehallgatás: Szívesen hallgatják és igénylik is a játékdalok, műdalok, népdalok újra hallgatását, énekelve és hangszeres előadásmóddal.

4-6 mondóka, 12-15 játékdal (12-16 ütemű), 3-4 műdal.

A dalokhoz kapcsolódó változatos játékformák főként csoportos jellegűek legyenek: körjáték, szerepcserélő, sorgyarapító, párválasztó.

Játékos térforma: Megjelenik az önállóan kezdeményezett körjáték, az egyszerű játékos mozgások (egylépéses csárdás, koppantós...) egyöntetű, esztétikus végzése a teljes csoporttal együtt.

5-6-7 éves korban, ill. iskolába lépésig

Éneklési készség: A gyermekek önállóan, aktívan, bátran indítanak egyénileg és csoportosan énekeket, kezdeményeznek énekes játékokat, dallamok visszaéneklésére önállóan is képesek.

Hallás: az együttes játékok során az óvodapedagógus irányításával érzékeltetik és gyakorolják a gyerekek a magas-mély, halk-hangos, gyors-lassú fogalompárokat.

Belső hallásuk és zenei emlékezetük fejlődik dallambújtatással, dallamfelismeréssel.

Ritmus: Gyakorolják az egyenletes lüktetés és a dalok, mondókák ritmusának érzékeltetését.

Dalokat, mondókákat ritmusról felismernek.

Visszhangjátékokat játszanak, akár már önállóan is képesek létrehozni dallamokat, ritmusokat, és ezeket szöveggel párosítani.

Tapssal, járással, játékos mozdulatokkal, táncal, ritmus érzékeltetésére alkalmas eszközökkel érzékeltetik és kiemelik a dalok, mondókák ütemét.

Zenehallgatás: Zenei érdeklődésüket fejlesztjük a különböző hangulatú dalok ill. a klasszikus szimfónikus zeneművek részleteinek hallgatásával.

4-6 mondóka, 14-16 népi gyermekjátékdal (12-18 ütemű), 5-6 műdal.

A dalokhoz tartozó játékok változatos formái: új térformák, sor- és ügyességi játékok, esztétikus mozgást igénylő párjátékok, bonyolultabb mozgást igénylő játékok és táncmozdulatok (pl. kétlépéses csárdás, páros táncok), felelgetős játékok éneklése két csoportban.

Énekes játékok, körjátékok makro-csoportos formában szervezése esztétikai élményt nyújt a gyermekek számára.

A fejlődés várható eredménye:

- ◆ Kedvvel és szívesen játszanak énekes játékokat.
- ◆ Tudnak egyöntetűen körben járni.
- ◆ Tudnak egyszerű tánc lépéseket, táncos mozdulatokat végezni helyes testtartással.

- ◆ Törekednek a tiszta- középérős éneklésre.
- ◆ Tudnak felelgetős játékot énekelni.
- ◆ Megkülönböztetik az egyenletes lüktetést a dalok ritmusától.
- ◆ Felismernek, visszaénekelnek dalokat dallammotívumról.
- ◆ Tudnak dalokat kísérni egyszerű ritmushangszereken.
- ◆ Ismerik a halk- hangos, gyors- lassú, magas- mély éneklés közötti különbséget.

4.4.1.3. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A vizuális nevelés összetett, sokszínű nevelési terület. A tevékenységek során a gyermekek egyéni fejlettségüknek megfelelően jutnak olyan képességek, készségek birtokába, mint a fantázia, képzelet, alkotóképesség, téri tájékozódás, szín- és forma érzék fejlettsége.

Óvodánkban igyekszünk minél több lehetőséget, eszközt biztosítani a gyermekeknek arra, hogy maguk találják ki és valósíthassák meg elképzeléseiket, hogy ezáltal fejlődjön kreativitásuk, és a tevékenység végzése közben kifejezésre juttathassák gondolataikat, érzéseiket.

Célunk:

- ◆ Környezete iránt igényes, a szép iránt fogékony, kreatív gyermekek nevelése, akik szívesen használják az ábrázolás eszközeit, gondolataik, érzelmeik kifejezésére.
- ◆ A gyermekekben az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására, és az esztétikai élmények befogadására.

Feladatunk:

- ◆ A gyermeki alkotó-alakító, önkifejező tevékenységekre az egész nap folyamán teret, lehetőséget biztosítani a feltételek megteremtésével.
- ◆ A gyermekek egyéni fejlettségéhez és képességéhez igazodva a tevékenységek tartalmának és minőségének fejlesztése.
- ◆ Megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.

Tartalom:

- Képalakítás: rajzolással, festéssel, változatos méretben, különböző vastagságú vonalak, sokféle színek használata, lenyomatok, díszítések, papírfoltok felragasztása, különféle technikák és anyagok felhasználása, stb.
- Plasztikai munkák: természetes anyagok gyűjtése, válogatása, különböző szempontok szerint; emberalakok, állat- és játékfigurák mintázása; térbeli kompozíciók készítése, egyszerű ajándéktárgyak, játékok készítése, díszítése kézimunkával, bábok készítése, homok, agyag, gyurma, színes papírlapok, kartonok, könnyen megmunkálható anyagok használata, kötözés, fonás eljárásai. Formákra, alakíthatóságra vonatkozó tapasztalatszerzés.
- Építés: térbeli alakzatok, nagyobb méretű elemek, kisebb-nagyobb építmények alakítása, homokban, hóban, dobozelemekből gazdagodó formavilágú építmények építése. Térbeli tapasztalatok és megfigyelések.
- Szükséges eszközök a gyermekek számára elérhető helyen, bárki szabad választása alapján alkotótevékenységbe kezdhet az egész nap folyamán. Tevékenység közben több technika használata is lehetséges. Szabadon cserélhető a technika és az anyag. A technika bemutatása egyénileg történik, később társ segítségével is lehetséges. Fontos az eszközök helyes, balesetmentes használata.
- Értékelés mindig egyénileg történik. Nem az elkészült munka a fontos, hanem a tevékenység, amelyben a gyermek vizuális önkifejezése valósul meg. Az öltözőben és a csoportszobában a gyermekek munkája folyamatosan megtekinthető.

3-4 éves korban**Képalakítás**

Az ábrázolás anyagaival való ismerkedés, egyszerű technikák elsajátítása jellemzi tevékenységünket. Minél több fajta technikát alkalmazunk, eleinte segítséggel, majd egyre önállóbban. Tevékenységeik közben a gyermekek elsajátítják az alapvető szokásokat, magatartásformákat és az eszközök használatának módját.

Rajzolás

A firkálás, rajzolás vastag színes ceruzával, zsírkrétával, vastag hegyű filctollal történjen változó formájú és méretű papírokra. A gyerekeket ösztönözzük sokféle szín használatára és minél pontosabb felületkitöltésre.

Az udvari játék során is ragadják meg a képalakítás lehetőségét (firkálás, rajzolás aszfalton, táblán vastag táblakrátával, hosszú botra erősített szivacsot vízbe mártva rajzolás a betonra...)

Festés

Ismerkedés a festékekkel.

Festés ujjal különböző felületű anyagokra (rajzlap, hullámpapír, fólia, textil, karton, szalvéta, zsírpapír...) és vastag ecsettel (ecsetnyomok, ecsettel „firkálás”, felületfestés).

Képalakítás nyomatokkal

Tenyérnyomat — foltképzés festékekkel nagyméretű papírra.

Nyomhagyás aszfalton, homokban, hóban — kéz- és lábnyomattal, eszközökkel.

Festéknyomat képzése történhet zöldségekkel, gyümölcsökkel, levelekkel.

Plasztikai munkák

Óvodába lépéskor megkezdjük az ismerkedést a különböző anyagok tulajdonságaival, azok felhasználhatóságával, alakíthatóságával:

- Játék a homokban, hóban (gyurkálás, gömbölyítés tenyérben és a földön görgetéssel, golyó-, hóemberkészítés...);
- Sóliszt gyurma használata (nyomkodás, gyurkálás, lapítás, ütögetés, gömbölyítés, formázás, később gyurmalap díszítése természetes anyagokkal);
- Nyomatok készítése termésekkel és különböző eszközökkel;
- Formaképzés többféle technika alkalmazásával (pl. a lapítás, nyújtás és kiszúrás, gömbölyítés, kicsipés gyakorlása gyurmából, lisztgyurmából: sütemény, kígyó, süni, csibe...);
- Egyszerű természetes anyagok felhasználásának, alakításának próbálgatása (őszi levelek, termések gyűjtése, válogatása, ill. a termésekből nyaklánc fűzése, egyszerűbb figurák készítése);
- Ismerkedés változatos textúrájú, színes anyagokkal, fonaltekerés, fonalvezetés;
- Gyöngyfüzés nagyméretű gyöngyökkel;
- A különböző papírmegmunkálási technikák alapjaival való találkozás (nagyobb méretű újságpapír gyűrése, papírgombócok készítése, tépése);
- Ismerkedés az ollóval, nyirkálás tetszés szerint;
- Egyszerű hajtogatások (szalvéta).

Építés

Az építések során sokoldalú látási, tapintási tapasztalatokat szereznek a kisgyerekek a tárgyak térbeli kiterjedéseiről, hiszen a játék közben különböző formák közt egyszerű térbeli viszonyokat teremtenek.

A térkialakítás történhet bútorokkal, takarókkal, dobozokkal.

Önállóan vagy az óvodapedagógus segítségével építhetnek kockákból, elemekből (egy más mellé, fölé rakosgatás).

A térbeli alakzatok létrehozása után lehetséges azok díszítése különböző formákkal

4-5 éves korban

Képalakítás

Ebben a korban a gyermekek ábrázolásában megjelenik a térbeliség jelzésének szándéka. Tudnak egyszerű eseményeket, élményeket, természeti jelenségeket különböző technikai megoldásokkal ábrázolni. A gyermekek képalakító tevékenységéhez olyan témákat adunk, amelyek előhívják élményeiket, mozgásba hozzák fantáziájukat.

Képesek elképzelt személyeket, eseményeket, mesejeleneteket megjeleníteni.

Képesek ritmikus sorakoztatással vagy más rendezett megoldással tárgyakat díszíteni.

Rajzolás

- Megjelenik a mozgás ábrázolása az átélt események, ill. egyéni elképzelés alapján;

- Szétszórt képelemek rendezésére törekvés;

- Formaképzés rajzolással, jellemző jegyek kiemelésével (vékony ceruzával, vékony hegyű filctollal);

Festés

- Temperafestés száraz és nedves alapra, képalkotás élmény, emlékezet, fantázia alapján;

- Felület festése, tagolása, díszítése — vastagabb- vékonyabb ecsettel, közös munkában is;

- Díszletfestés mesedramatizáláshoz;

- Különböző színű festékfoltok összenyomása, szimmetria kialakítása, megfigyelése;

- Festékfoltok alakítása szívószállal.

Képalakítás nyomatokkal

- Foltképzés tenyérrel és az ujjakkal nagy papírra. Egyszerű formák kialakítása, formák továbbfejlesztése;

- Még több fajta nyomóforma megismerése - képalakítás különböző formájú nyomódúcokkal;

- Díszítés nyomatokkal, forma és színritmusokkal.

Plasztikai munkák

Egyre inkább kialakul a gyermekekben a tudatos alkotás igénye. Segítséggel képesek egyszerű bábokat, kiegészítő játékeszközöket létrehozni. Szívesen vesznek részt az alkotó játékban. Igénylik a díszítési lehetőségeket.

Mintázás

A figurális ábrázolásnál törekszünk arra, hogy tömbös formából induljunk ki.

A továbbalakításhoz újabb, összetettebb munkafogásokat sajátítunk el: kicsípés, kihúzás, benyomás, tapasztás, hozzáadás, ragasztás.

Változatos képlékeny anyagokból embert, állatot, játékfigurákat mintázunk, a főbb részek felismerhetőségének igényével.

Az eddig alkalmazott plasztikai anyagok mellett a mézeskaláccsal, gipsszel, méhviasszal is ismerkedünk.

A gyermekek plasztikai tevékenysége természeti tárgyak gyűjtésében és felhasználásában is megmutatkozik (termés, virág, ág, kavics...).

Tárgyformálás, játékkészítés természetes anyagokból: fűzés termésekből (gesztenye, csipkebogyó, makk, levél, tökmag...), levélkorona, virággyűrű, nyakláncok, teremdzsombok készítése

Egyre többször használunk színes anyagokat, textileket, fonalakat (fonalbabák, pomponok, medálok készítése)

A fonalvezetést gyakoroltatjuk: „pókfonás”, textilcsíkok bújtatása, szövés nagyobb méretű szövőkereten.

A gyöngyfűzés során egyre apróbb méretű gyöngyök fűzését szorgalmazzuk vékony damil szálra, egysorosán, különböző fűzésvariációk alkalmazásával (színek, formák ritmusjátékával).

Papír megmunkálási technikák

Az óvodapedagógus gyakoroltatja a kiscsoportban elsajátított technikákat, és újabbakkal ismerteti meg a gyerekeket:

- Papírgyűrűs, gyűrt papírelemekből forma kialakítása;
- Tépés technikájának gyakorlása;
- Egyenes és ferde vonalak vágása, albumok, képek vágása;
- Egyszerű formák hajtogatása;
- Szalvétatechnika alapjai, egyszerű díszítések szalvétamotívumokkal (fa, cserép, viasz felületeken);
- Formalyukasztók használata, formákkal díszítés, képek kiegészítése;
- Különböző minőségű papírokból egyszerű bábok, díszletek létrehozása (kúp báb, ujj báb, zacskó báb...)

Építés

Növekvő biztonsággal használják a 4-5 éves gyerekek a nagyobb kiterjedésű teret.

Környezetük tárgyainak térbeli helyét képesek saját testükhöz viszonyítani. A kiterjedések nagyságbeli fokozataiban már rendelkeznek tapasztalattal. Egyre jobban képesek lesznek a teret játékuk céljának megfelelően átalakítani. Ennek érdekében az óvodapedagógus ösztönzi őket:

- Egyenes és kanyargós sorok, utak kialakítására;
- Kisebb – nagyobb formacsoportok létrehozására különféle anyagokból, tárgyakkal építéssel, rendezéssel (emeletes ház, kertés ház, vár...);
- Az elkészült alkotások részleteinek gazdagítására, díszítésére.

5-6-7 éves korban, ill. iskolába lépésig

Képalakítás

Élményeik kifejezésére ebben a korban a gyermekek bátran, biztonsággal használják az ábrázolás eszközeit. Képesek elképzelés alapján meseszereplőket, meserészleteket, eseményeket jellegzetes színekkel, formákkal, mozgással megjeleníteni. Emlékezet utáni témáikban részleteket is ábrázolnak. Emberábrázolásnál is megjelennek a részformák (ruha, cipő, nyaklánc, gombok...).

Egyedül és közösen is készítenek képeket változatos nagyságban, technikák kombinációival elképzelés szerint. Egy-egy hangulati kép megalkotására is képesek. Az évszakok hangulatát érzelmekhez, élményekhez kötve ki tudják fejezni.

Önállóan díszítenek sorakoztatással és más elrendezéssel, vonalas és folthatású mintaelemekkel, változatos színekkel.

A gyermekek már bátran keverik a színeket.

Minden eddig ismert technikát önállóan alkalmazhatnak a szabályok és a rend megtartásával, illetve az óvodapedagógus folyamatosan bővíti eszköztárukat, mint például:

Rajzolás

- Előtérbe kerül a rajzolás kis felületen: formaalakítás golyós-, zselés tollal, filctollal (rajzbiztonság, formai határozottság — írás - előkészítés);
- Könyv, leporelló készítése (ceruza, filctoll rajz) — ismert v. kitalált mese cselekményének ábrázolása;
- Képalakítás olvasztott zsírkrétával;
- Léggömbre emberi arcok rajzolása, alkoholos- vagy lakkfilccel (érzelmek, külső tulajdonságok megörökítése, karakter ábrázolása).

Festés

- Festés különböző felületekre (tükörrre, üvegre, fóliára temperával, matricafestékekkel);
- Hófestés, különféle formarajzolás a hóba színes vízzel;
- Színkeverés próbálgatása;
- Festéses technikák változatos használata (fésűvel, festékes zsineggel), fröcskölt kép készítése;
- Rajzolás gyertyával, majd a felület lefestése több színnel is (kevert technika);
- Egyéb kevert technikák alkalmazása (képalkotás színes zsírkrétákkal, majd folytatás festéssel);
- Átélt élmények kifejezése, cselekmény-ábrázolás emlékezet után;
- Kollektív festés.

Képalakítás nyomatokkal

- Nyomatkészítés textilre (vizuális ritmus, forma, szín, elrendezés);
- Képalakítás változatos anyagú és felületű nyomóformák felhasználásával (papírdúc, textildúc, fonaldúc);
- A dúccal készült képek továbbfejleszthetők rajzzal, ragasztással, festéssel, nyomat kiegészítéssel;

Plasztikai munkák

A gyermekek formaábrázolásában megjelenik a változatosság, tudják hangsúlyozni a fontos megkülönböztető jegyeket, jellemző formákat. Elképzelés alapján készítenek egyszerű játékokat, modellt, apró használati tárgyakat megfigyeléseik felhasználásával.

Egyedül és közösen is készítenek szobrocskákat, díszeket, domborműveket, egyszerű álarcokat, fejdíszeket, kézimunkákat.

Képesek összedolgozásra egy közös cél érdekében.

Az óvodapedagógus feladata a gyermekek képességeinek kiaknázása és fejlesztése a különböző területeken:

Mintázás

Alkalmazzuk az eddig megismert plasztikai anyagok széles skáláját:

- Mozaik készítése kavicsokból, termésekből;
- Apró szobrocskák, gipszdomborművek, papírmásé figurák készítése során a mintázásukban is megjelenik a mozgás, a karakterek kifejezése;
- Edénykészítés a mélyítés munkafogását alkalmazva;
- Tojás díszítése különböző technikákkal (papírmozaik ragasztása, festés, berzselés ...);
- Gyöngyfűzés: szín, forma, méret szerinti ritmus kialakítása;
- Díszítő eljárások karcolással, nyomással, rátéttel.

Papír-megmunkálási technikák

- Különböző minőségű papírok gyűrése, tépése, kötözve, papírsíkokkal kasírozva bábok, eszközök készítése;
- Vágás - bonyolultabb, több részből álló formák vágása;
- Formalyukasztók, formaollók használata, és a formák felhasználásával háromdimenziós képek készítése, képeslapok ragasztása;
- Papírszövés;
- Szalvétatechnika;
- Papírból különböző mobilok, bábok készítése önállóan, vágással, ragasztással;

Színes anyagok, textilek, fonalak felhasználása

- „Pókfonás” csillagformára;
- Hármass fonás vastag fonalakkal;
- Fonalból pom-pom készítése;
- Csomózás, kötözés gyakorlása;
- Szövés kereten, egy színnel, több színnel;

Természetes anyagok felhasználása

- Bábkészítés termésekből;
- Fűzések (pl. téztafűzés, karácsonyfadíszek: mazsola, narancshéj, mogyoró, szárított alma és narancs... felfűzése)
- Gyermekehangszerek természetes anyagokból (dió és mák-csörgő...);
- Érdekes alakú kavicsok kiegészítése festéssel, ragasztással.

Agyag, gyurma használata

- Állat, ember, tárgy formálása kézzel és szerszámmal;
- Tömör vagy üreges megformálás;

Építés

Az óvodáskor végére a gyermekek már sokféle tapasztalattal rendelkeznek változatos alakú terek építésében, elkerítésében, építményeik egyensúlyának megteremtésében. Képesek a tárgyak térbeli viszonyainak kifejezésére, főbb formai jellemzők megnevezésére.

- A homok formálhatóságának gyakorlása (építés homokból a nyár élményeinek felelevenítésével, homokvár építése- jelen vannak a részletek: várárok, várfal, híd, alagút...).
- Építés hóból (hóember, hó-vár, hó-barlang stb. lehetőség szerinti építése, ügyelve a részletek kidolgozására);
- Makett készítés kockából, dobozokból ill. egyéb kiegészítő elemekből (épületek, járművek, bababútorok, bonyolultabb épületgyüttesek összeállítása, saját ötletek kivitelezése);
- Térreszek berendezése kész és saját készítésű tárgyakkal, eszközökkel;
- Madáretető készítése különböző anyagokból (pl.: pet palack, fakéreg).

A fejlődés várható eredménye:

- ◆ Vizuális tevékenységekben szívesen vesz részt, a technikákat tudja alkalmazni.
- ◆ Képesé válik mondanivalóját képi megjelenítésben kifejezni.
- ◆ Kialakult esztétikai érzéke alapján képes a szép meglátására.
- ◆ Formagazdagon építkezik, ábrázolt témái változatosak.

4.4.2. A külső világ tevékeny megismerése

Környezeten értjük mindazt, ami körülvesz bennünket, aminek mi is alkotóelemei vagyunk, amiben az életterünk van és ahonnan az életfeltételünket biztosítjuk. Legfőbb feladatunk, hogy a gyermeknek segítséget nyújtsunk ahhoz, hogy a világot megismerje és megértse a maga egészében. A gyermeket körülvevő világ megismerésében a közvetlen megfigyelésre és tapasztalatszerzésre építünk. A tapasztalatszerzés lehetőség szerint a valódi környezetben történik, ezért a komplex tevékenységek, irányított megfigyelések legtöbb esetben a szabad természetben vagy az óvoda környezetében, udvarán zajlanak. Legfontosabb feladatunk megismertetni a gyermeket azzal a természeti környezettel, amelyben él, felhívni a figyelmet annak értékeire és szépségeire. Ez képezi majd az alapját a később kialakuló természetszeretetnek, környezettudatos életmódnak. A fák, a virágok, az apró kis állatok megannyi ismeretet, feladatot jelentenek a kisgyermekeknek. A séták, kirándulások, az óvoda udvarán vagy az élősarokban végzett tevékenységek tanulási, tapasztalási lehetőséget kínálnak a gyermeknek.

Célunk:

- ◆ A természeti és társadalmi környezet tevékeny megismerése, felfedeztetése, szépségeinek értékeinek megtapasztalása, pozitív érzelmi kötődés kialakítása.
- ◆ A környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól való tapasztalatok, ismeretek, összefüggések felfedeztetése, rendszerezése.

Feladatunk:

- ◆ A környezetünkben leszárt tapasztalatok, ismeretek- s azok játékban történő leképezése elősegítsék a társadalomba való bekapcsolódást / szocializálódást, kooperációs-kommunikációs képességek fejlődését /Segítsék elő a gyermek véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a kortárskapcsolatokban és a környezet alakításában.
- ◆ Építve a gyermek spontán érdeklődésére, kíváncsiságára, tevékenységi és megismerési vágyára arra törekszünk, hogy a természeti társadalmi környezet megismerését, felfedezését elősegítsük
- ◆ *A környezet felfedeztetése, melynek keretét ad a négy évszak és annak változásai:*
 - önálló és csoportos megfigyelések, tapasztalat szerzési lehetőségek nyújtása a természetben végbemenő változásokról:
 - az évszakok változásai általános, ismétlődő megfigyeléseket kínálnak: időjárási elemek, jelenségek megfigyelése (hőmérséklet, fény, árnyék, felhőzet, csapadék, szélereősség, köd, zúzmara, fagy, folyadék halmazállapota különböző hőmérsékleten „óvodai fánk feldíszítése télen jégfigurákkal”);
 - séták, kirándulások a szűkebb környezetünkben (állomáspark, kiskertek: őszi-tavaszi munkálatok, a változások megfigyeltetése; a természet kincseinek gyűjtögetése kavicsok, termékek melyeket a vizuális, ill. matematikai nevelés során hasznosítunk/;
 - az óvoda udvarán, kiskertjében végzett munkák / növények ültetése, gondozása, segítség az udvar takarításában, száraz levelek összegyűjtése, sepregetés / ezáltal az ember környezetalkító munkájának megtapasztaltatása, a környezet szépségének felfedeztetése;
 - biztosítunk minden eszközt és lehetőséget a gyermekeknek a természetben való folyamatos tevékenykedéshez / kerti szerszámok, magvak, palánták, évelő növények, virághagymák folyamatos beszerzése /;
 - a természet nyújtotta örömeinek felfedeztetése /játék a tavaszi fűben, télen hóban/;
 - rácsodálkozás a természet szépségeire: fák, növények megfigyeltetése a különböző évszakokban (ősz: fák lombja, gyümölcsök érése; tél: kopasz fák, túlevelűek; tavasz:

- rügyek pattanása, virágok nyílása), a változások ok-okozati összefüggéseinek feltárása;
- természetsarkok kialakítása a csoportokban, ahol alkalmoszerű és folyamatos megfigyeléseket végzünk (ágak hajtása különböző hőmérsékleti viszonyok között; magvak csíráztatása; cserepes növények ápolása);
 - megfigyeljük a természet változásainak hatását az élővilágra, emberre (öltözködés, fűtés), állatra (költöző madarak..), állatok megfigyelése.
- ◆ *A környezetvédelmet nevelésünk részeként kezeljük, feladatunk a természet iránti érzékenység kialakítása:*
- pozitív érzelmi viszony kialakítása a gyermekekben az őket körülvevő környezettel szemben, hiszen a gyermekek érzelmi kötődésük által jutnak el a környezetük megbecsüléséhez, védelméhez;
 - saját tevékenységük által megtapasztalják munkájuk eredményét, környezetükre való hatását (kertészkedés, stb.);
 - az óvó- védő tevékenységek eredményeként a gyermekekben kialakul az a felismerés, hogy környezetüket és a benne élő növényeket, állatokat védeni kell (madáretető készítés, növények gondozása, óvása);
 - életkorukat figyelembe véve ökológiai szemléletük megalapozása (vízhasználat, fűtési, világítási szokásaink, vásárlási szokásaink, a hulladékok hasznosítása,...)
 - a „természet kincseinek” felhasználása (gyümölcsökből befőtt, zöldségféléből savanyúság készítése, s ezek felhasználása);
- ◆ *A gyalogos közlekedés szabályainak gyakoroltatása sétáink során.*
- Jó, ha minél többet járunk „helyszínre” így a gyermekek közvetlen tapasztalatok alapján gyűjtik élményeiket (virágbolt, piac, patika, posta, tűzoltóság, pékség...).
- ◆ *Speciális természettudományos megismerő módszerek alkalmazása, a gyermek gondolkodásának fejlesztése:*
- megfigyelés: céltudatos észlelés; a lényeges kiválasztása, a gyermek csapongó figyelmének tudatossá alakítása (pl. rámutatunk; kezébe adjuk a megfigyelés tárgyát; nagyító használata);
 - összehasonlítás: eredményeként észreveszik az azonosságot, felfedezik a különbözőséget, jussanak el egyszerűbb összefüggések felismeréséhez (pl. télen mindig lehullatják lombjukat a fák, ...);
 - becslés-mérés: a gyermekek a környezet tárgyait, azok sajátosságait - térbeli kiterjedés, magasság, szélesség, hosszúság – megtapasztalják, egymáshoz viszonyítják;
 - vizsgálódás-kísérlet: az általunk előidézett jelenségeket életkoruknak megfelelően tudják értelmezni / oldódás, fagyás, olvadás, párolgás...; növények hajtása, csíráztatás különböző körülmények között ,.../
 - leírás: célja, hogy ki tudják fejezni a megfigyelés során szerzett tapasztalataikat, történhet szóban és ábrázolással;
 - szenzitív, érzékszervekre ható játékok alkalmazása: fokozzák a személyiség érzékenységét, egy-egy érzékszerv érzékenységét / illatok ízek hangok felismerése bekötött szemmel... /;
 - projekt módszer alkalmazása: egy témakört több oldalról világítunk meg , főként a természet ünnepeinél alkalmazzuk;
- ◆ *Születéstől felnőtt korig - a társadalmi környezet megismertetése*
- család fogalmának tudatosítása, családhoz tartozás érzésének erősítése, ápolása,
 - óvodához, csoporthoz való tartozás érzésének kialakítása, ismerje meg az óvodában dolgozókat

- legyen képes elfogadni másokat, idősebbeket, társait,
- kapjon lehetőséget az önálló véleményalkotásra, ezáltal önbizalma erősödik, legyen képes mások véleményének elfogadására, ezáltal kívánjuk gyermekeinket felkészíteni a későbbi élethelyzetekre, így is fejlesztve kooperációs és kommunikációs készségeit.
- testünk: az „én” testem: testrészek, érzékszervek felismertetése, önmaga felismerése, külső tulajdonságainak megismertetése;
- testünk ápolása, orvos gyógyító munkájának tudatosítása, egészséges életvezetés életmód fontosságának hangsúlyozása / betegségmegelőzés /;
- tapasztalatok, különböző foglalkozási ágakról, a munka értékének, megbecsülésének kialakítása;

A fejlesztés tartalma:

3-4 éves gyermekek az óvodába lépés pillanatától kezdve fokozatosan ismerkedjenek az óvoda környezetével.

Érzékeljék a környezet esztétikumát: hangokat, színeket, illatokat, formákat és az élet ritmikusságát.

Tudják saját és társaik nevét, jelét, óvodapedagógusuk és dajkájuk nevét.

Ismerjék fel és nevezzék meg főbb testrészeit, mutassák meg másokon és magukon.

Keressék és nevezzék meg környezetükben az alapszíneket.

Igazodjanak el szűkebb környezetükben: óvoda épületében, udvaron.

Figyeljék meg az évszakokat, azok főbb jellemzőit.

Tudjanak néhány növényt (2-3 gyümölcs, zöldségféle), állatot (háziállatok) felismerni.

4-5 éves korban beszéljessenek a családról, tudják családtagjaik nevét.

Tudatosodjon bennük testük ápolásának szükségessége, ismerjék érzékszerveiket, azok funkcióját.

Jól tájékozódjanak óvodájuk közvetlen környékén, gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait, figyeljék meg a szárazföldi közlekedési eszközöket.

Szerezzenek tapasztalatokat az időjárás és öltözködés összefüggéseiről.

Tudjanak gyönyörködni az évszakok növényeiben, néhányat ismerjenek fel.

Az emberek tevékenysége és az időjárás között keressenek összefüggéseket, kapcsolódjanak be néhány tevékenységbe.

Az összegyűjtött terméseket használják fel játékok és eszközök készítésére.

Csoportjukban rügyeztessenek, hajtassanak ágot, csíráztassanak magvakat.

Ismerjenek és nevezzenek meg néhány színárnyalatot.

Bővüljön a gyermekek ismerete a gyümölcs és zöldségfélék (elsősorban amelyeket fogyasztani is szoktak) és az állatvilág (házi- és vadonélő állatok, rovarok, stb.) terén.

A 6-7 éves ill. iskolába lépő gyermekek tudják személyi adataikat (lakcím, név, szülők neve, foglalkozásuk, testvérek neve).

Ismerjék az óvoda tágabb környezetét, sorolják fel a közelében található boltokat, intézményeket, egyéb jellegzetességeket. Ismerjék az ott dolgozók munkáját.

Figyeljék folyamatosan az évszakok változásait, színeik árnyalatát, a növényvilág változását.

Ismerjék meg a föld, víz és levegő életető szerepét.

Ismerjék a napszakok változását, a hét napjait, a hónapok nevét.

Ismeretük gyarapításában szerepeljen a szárazföldi, légi és vízi közlekedési eszközök is.

Tegyenek látogatást a környezetükben élő háziállatok élőhelyére, figyeljék meg azok életmódját, testfelépítését.

Használják a gyűjtőfogalmakat, és felismernek ok-okozati összefüggéseket.

Alakuljon ki bennük a természet szeretete, a természet védelme.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ◆ Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről.

- ◆ Ismerjék az emberi test felépítését, legyenek képesek a testrészek, érzékszervek beazonosítására önmagukon.
- ◆ Tudja nevét, lakóhelyét, szülei foglalkozását, születési helyét.
- ◆ Erősödjön meg "én-tudata", helyezték el magát az őt körülvevő rokoni és társadalmi környezetben.
- ◆ Ismeri és jól alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait és a közlekedési eszközöket.
- ◆ Ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket és állatokat, azok gondozását és védelmét.
- ◆ Tudja, hogy a növények fejlődése és az időjárás között összefüggés van.
- ◆ Különbséget tud tenni az évszakok között, gyönyörködni tud szépségében, felismeri a napszakokat.
- ◆ Felismeri az időjárás és az öltözködés összefüggéseit.
- ◆ Ismeri a környezetében lévő intézményeket.
- ◆ Ismeri a viselkedés alapvető szabályait.
- ◆ Váljanak képessé saját véleményük megfogalmazására a környezetvédelem, állatvédelem területén.
- ◆ A kísérletezések, megfigyelések hatására legyenek képesek egyszerű ok-okozati összefüggések megértésére, problémák megoldására.

Matematikai tartalmak

A matematika a természeti- társadalmi –emberi környezetben jelen van, annak szerves része. Tartalmának szoros kapcsolata van az életre neveléssel, hiszen tevékenységek – játék, munka, szabadidős - közben az óvodapedagógus tudatosan kihasználja az adódó lehetőségeket. Lényege, hogy a gyermek számára a felfedezés, tapasztalatszerzés, felismerés, kutatás, problémamegoldás örömforrás legyen.

Célunk:

- ◆ A minket körülvevő világ mennyiségi, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedezése, megtapasztalása játékos formában.

Feladatunk:

- ◆ Az élet nyújtotta természetes helyzetek keresése, felhasználása a matematikai nevelés céljainak megvalósítása érdekében;
- ◆ Eszközök, tevékenységek biztosítása, ami felkelti a gyermek érdeklődését, ami természetes élethelyzetben teszi lehetővé számukra a matematikai tapasztalatok megszerzését;
- ◆ Az elemi ok – okozati összefüggések felismertetése megtapasztalása;
- ◆ A matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának segítése a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása;
- ◆ A gyermek képességeinek fejlesztése, elsősorban a megismerő képességek- érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezés, tapasztalás, problémalátás, konstruáló, ítélőképesség-területén;
- ◆ Teremtsünk minél több problémahelyzetet, hiszen úgy tudjuk a gyerekeket logikus gondolkodásra ösztönözni; ha hagyjuk őket saját logikájuk szerint gondolkodni;
- ◆ Láttassuk meg velük, hogy egy - egy feladat megoldásánál többféle jó variáció lehetséges, de semmiképp se vegyük el a felfedezés örömét, hanem tartsuk ébren érdeklődésüket, amíg rá nem jönnek minden variációs lehetőségre, ezzel fejlődik logikus gondolkodásuk, problémafelismerő-, megoldó készségük és kitartásuk (a tevékenység és a megerősítés hatására sikerélményhez jutnak);

- ◆ Az óvodapedagógus által a probléma felvetése mindig egyértelmű legyen a gyermekek számára (nevezzük meg a használt tárgyakat, eszközöket és az ezekkel való cselekvéseket, így lehetőség nyílik a gyermekek verbális fejlesztésére is).

A fejlesztés tartalma:

- *Tárgyak, személyek összehasonlítása, válogatások, rendezések, halmazképzések.*
 - Tárgyak, személyek tulajdonságainak felismerése, megnevezése.
 - Tárgyak, személyek összehasonlítása, felismert tulajdonságok szerint (mi változott meg? játék)
 - Kiválogatás, általánosítás kiemelt tulajdonság szerint.
 - Szétválogatás (osztályozás) meghatározott tulajdonság szerint.
 - Rendezés meghatározott elv, szempont, tulajdonság szerint.
 - Irányított összehasonlítás.
 - Szavakban történő összehasonlítás.
- *Számfogalom előkészítése, megalapozása*
 - Mennyiségek összemérése (hosszúság, szélesség, vastagság, bőség, tömeg, térfogat, terület).
 - Halmazok összehasonlítása, összemérése (párosítások, több, kevesebb, ugyanannyi).
 - A mennyiség mérhető nagysága – mérések. Egységgel való mérés lehetőségei.
 - A halmazok számlálható tulajdonságai: darabszám – természetes számok, sorszámok.
 - Halmazokkal végezhető műveletek (hozzátevés, elvevés, ugyanannyivá tétel, halmazok bontása).
- *Tapasztalatok geometria tárgykörében*
 - Építések, alkotások szabadon és másolással.
 - Tevékenység tükörrel.
 - Tájékozódás térben, síkban.
 - Ismerkedés a geometriai formákkal.

3-4 éves gyermek esetében az óvodapedagógus aknázza ki a környezet adta spontán lehetőségeket a matematikai tapasztalatok szerzésére (pl. segítségével fedezzék fel az eltérő alakú tárgyakat, építményeket).

A csoportszoba játéka (építőkockák, kis –nagyméretű játékeszközök...) lehetőségeket adnak (téri építkezések, rakogatások, gyűjtögetések, rendezgetések) alak – forma, mennyiségi tapasztalatok szerzésére.

Alakuljon ki a számlálás módja.

4-5 éves korban tudjanak néhány (egyszer) megnevezett tulajdonság szerint tárgyakat, személyeket, képeket szétválogatni, sorba rendezni.

Hasonlítsa össze mennyiségeket (több, kevesebb, ugyanannyi, hosszabb, rövidebb, stb.) becsléssel, párosítással.

Ismerkedjenek és szerezzenek tapasztalatokat a geometriai formákkal (gömb, téglatest, körlap, téglalap).

Szerezzenek tapasztalatokat a szimmetriával kapcsolatban.

A számfogalom kialakítása cselekvésbe ágyazottan történik.

A 6-7 éves korban ill. iskolába lépő gyermekek környezetük tárgyait tudják összehasonlítani mennyiség, nagyság, forma és szín szerint, legalább 10-ig tudják megszámolni azokat, és számosság szerint sorba rendeznek.

Tudják megkülönböztetni az irányokat (jobb-bal), és értsék a névutókat (alá, fölé, mellé, elé, közé, stb.)

Gyakorolják a térben és síkban történő tájékozódást.

Tevékenységeikben jelenjen meg a halmazképzés, párosítás, összehasonlítás, sorba rendezés.

A geometria világából szerezzenek tapasztalatokat síkbeli, térbeli alakzatokon (kocka, négyzet, háromszög).

Ismerjék fel és tudjanak előállítani szimmetrikus alakzatokat.

Rajzoljanak alakzatokat, s tudják megnevezni azokat tulajdonságok szerint: kör, négyzet, háromszög.

A fogalmi gondolkodás alkalmazásával elválik a mennyiségfogalom a konkrét tapasztalástól.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- ◆ Szívesen vállalkoznak a felvetett, vagy felismert problémák megoldására.
- ◆ Matematikai jellegű helyzetről, problémáról saját gondolataikat elmondják, egymás állításainak igazságát megítélik, megbeszélik, javítják saját tévedéseiket.
- ◆ Képesek tárgyak, személyek tulajdonságainak, mennyiség, nagyság, forma, szín szerinti felismerésére, összehasonlítására; a tulajdonságok szerinti válogatásra, rendezésre.
- ◆ A tárgyakat meg tudják számlálni legalább 10-ig.
- ◆ Alkalmazni tudják a hozzátevés, elvevés, ugyanannyivá tétel, bontás, párosítás műveleteit.
- ◆ Ismerik és értik a helyeket, térbeli viszonyokat kifejező névutókat, szavakat, megkülönböztetik a jobbra – balra irányokat.
- ◆ Azonosítani tudnak különféle helyzetekben is egyező alakú tárgyakat, síkbeli alakzatokat.
- ◆ Összehasonlításukat szóban is kifejezik, és mások megállapításainak igazságát megítélik.
- ◆ Képesek geometriai tulajdonságok szerint térbeli és síkbeli alakzatokat szétválogatni, egyes tulajdonságokat megnevezni.

4.4.3. Mozgás

A tevékenység célja a gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése, játékos formában. A rendszeresen végzett egészségfejlesztő testmozgás fejleszti a gyermekek kondicionális képességeit, a gyermekek térben és időben való tájékozódását, helyzetfelismerését, döntés és az alkalmazkodó képességét, valamint a személyiség akarati tényezőit úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve.

Kulcsfontosságú a mozgás megszerettetése, hiszen a mozgás nagyban hozzájárul a gyermekek ideális testi és szellemi fejlődéséhez, és az egészséges életmód kialakulásának egyik elengedhetetlen feltétele. A mozgásfejlesztés két területen valósul meg a szabad mozgás és az irányított mozgásos tevékenységek által. A szabad mozgás zavartalan gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére, egyéni mozgásigényük kielégítésére. Az óvodapedagógus a gyermekek szabad mozgását a délelőtti és délutáni udvari játék és séta során törekedjen biztosítani.

Célunk:

- ◆ A gyermekek egyéni mozgásszükségletének kielégítése.
- ◆ Váljék képessé a gyermek összerendezett, harmonikus nagy és finom mozgásokra.
- ◆ Erős, edzett, jó állóképességű gyermekek nevelése, akik örömeiket lelik a mozgásban, szívesen kapcsolódnak be a különböző sportolási lehetőségekbe.

Feladatunk:

- ◆ Fejlődjön a gyermekek természetes mozgása: járás, csúszás, mászás, futás, ugrás, dobás, támasztás, függés, egyensúlyozás.
- ◆ Mozgásuk legyen összerendezettebb, biztonságosabb, fejlődjön tér- és időbeli tájékozottságuk.
- ◆ Az óvodás korú gyermek szervezetének, testi képességeinek sokoldalú, arányos fejlesztése a természetes mozgásigény kielégítése.
- ◆ Állóképesség, ügyesség, erőnlét fejlesztése.
- ◆ A mozgáskedv felkeltése, megszerettetése, megőrzése és tudatos fejlesztése
- ◆ Koordináló képesség, egyensúlyérzék, téri tájékozódás, reagáló képesség fejlesztése

- ◆ Testséma kialakítása, téri fogalmak megértése, lemozgása, ezek megnevezésével bővülnek a térről való ismereteik, fejlődik térészlelésük, gyarapodik szókincsük.
- ◆ A nagy-és finommotoros mozgások fejlesztése.
- ◆ Mozgáson keresztül az értelmi struktúrák és a szociális képességek fejlesztése:
 - A konkrét mozgásos tapasztalatok beépülésének a szókincs, az elvont gondolkodás, a keresztcsatornák fejlődésének segítése a mozgásformák megnevezésével.
 - Világos, konkrét értékeléssel a pozitív énkép alakulás támogatása.
 - A saját testének és mozgásos képességeinek megismerése segíti az „én-tudat” fejlődését, a „szociális én” erősödését;
 - A közös örömmel végzett mozgás közben társas kapcsolatai kiszélesednek.
 - Fejlődik önuralmuk, együttműködő és tolerancia képességük a társakhoz való alkalmazkodás során.
 - Átélik a mozgásos versengések során a siker, kudarc érzését.
- ◆ A rendszeres, szabadban történő mozgással az egészséges életvitel kialakítása.
- ◆ Sokoldalú mozgástapasztalatokat szerezzenek a gyermekek az alapvető mozgásformák gyakorlása által.
- ◆ A kéz finommozgásainak fejlesztésére nyújtunk változatos lehetőségeket.
- ◆ A gyermek egyéni fejlettségének figyelembe vétele, biztosítsunk lehetőséget különböző nehézségi fokú feladatok egy időben történő gyakorlására.

A fejlesztés tartalma:

Mindhárom korcsoportban az óvodapedagógus által szervezett irányított mozgástevékenység.

A fejlesztés tartalma ajánlás az óvodapedagógusoknak, hiszen a gyermekek fejlettségi szintjét mindig figyelembe kell venni.

A 3-4 évesek

- Játékos természetes mozgásformák, utánzó mozgások, nagymozgások:
- Különböző mozgások, járás, futás, csúszások, mászások, kúszások, ugrások talajon, szereken, tárgyak alatt vagy fölött, szer megkerülésével.
- Egyensúlyozó járások talajon, vonal között, vonalon és szereken.
- Gurulás a test hossz tengelye körül, kézi szerrel
- Dobásgyakorlatok (labda, babzsák) fogás, elengedés, elkapás, bedobás, gurítás.
- Térbemozgások, testnevelési játékok: szétszórt alakzatban, futások, járások, jelek alapján elindulások, megállások, futások irány- és helymegjelöléssel, hullámvonalban járás, futás, vonatozás

A kiscsoportosoknál a kötött torna tevékenységre hetenként egyszer, novembertől kezdve kerül sor.

A **4-5 éves** gyermekek többségének mozgása egyre koordináltabbá válik,

- Járás, futás eszközök megkerülésével akadályok átlépésével, sávok között,
- Ugrások: mélyugrás, távolugrás,
- Csúszások asztalon, padon, karhúzással, tolással.
- Kúszás térden és tenyéren, padon
- Mászás talpon, tenyéren
- Függeszekedés: egyszerű függés gyakorlatok
- Dobás gyakorlatok: függőleges és vízszintes célba különböző méretű eszközökkel,
- Labdavezetések: gurítás, átadás.
- Hossztengely körüli gurulás különböző szerek fogásával,
- Zsugorkanyarulati átugrás előkészítő gyakorlata,
- Csúszás – hason, háton, előre, hátra,
- Mászás szereken fel – le – át, rézsútos padon,

- Kúszás tárgyak között és alatt,
- Zsugorkanyarulati átugrás padon,
- Ugrás gyakorlatok:
 - Különböző szökdelések, átugrások,
 - Sorozat ugrás, magasugrás, távolugrás, támaszugrás talajon, szeren, szőnyegen.
- Testnevelési játékok:
 - Futó játékok, futások meghatározott kiinduló és befejező helyzetekbe való érkezése,
 - Futó játékok eszközök beépülésével,
 - Egyszerű fogó játékok, fogójáték utánzómozgással,
- Speciális járások, futások, iram és irány - változtatások, tempóváltással,
- Gimnasztikai vonatkozású gyakorlatok, páros gyakorlatok.
- Az irányított mozgás tevékenységek szeptember közepén kezdődnek, heti egy alkalommal.

A 6-7 éves korban ill. iskolába lépésig

Az előző években tanult mozgásformák folyamatos gyakoroltatása mellett.

- Dobásgyakorlatok különböző méretű és súlyú szerekkel:
 - Kétkezes alsó és felső célba dobás,
 - Labdavezetés,
 - Versenyjátékok, szabályjátékok, csapatjátékok,
- Testnevelési játékok:
 - Fogójátékok 1-2 fogóval,
 - Érintős fogó, kötetlen vagy meghatározott területen,
 - Fogó játékokba épített egyszerű szabályok: meghatározott testhelyzet; terület (ház) beiktatásával.
- Labdajátékok párosával, csapatban, labda kiütő, labdagyújtó, szabadulás a labdától,
- Ügyességi játékok,
- Versenyjátékok: sor-, váltó- és csapatjátékok.

Az irányított mozgás tevékenységek szeptember közepén kezdődnek, heti egy alkalommal.

Mozgásos játékok, mindennapos mozgás

Az időjárástól függően legtöbbször a szabadban, rossz idő esetén a csoportszobában vagy a tornaszobában végezzük, az óvodapedagógus irányításával. A játékot, a játékosságot tartjuk fontosnak. Úgy állítjuk össze a napi 15-20 perc anyagát, hogy felfrissülést, edzést, örömet jelentsen a gyermekeknek. Mindennapos mozgást a nap folyamán bármikor szervezhetünk.

Játékidőben történő szabad mozgásfejlesztés

A csoportszobában gyakorolható mozgásformák, főként nagymozgások, illetve mozgásos játékok szervezésével törekszünk a gyermekek mozgásigényének kielégítésére. A mozgásos játékok természetesen, és egyértelműen ötvözik a játék és mozgás hatásrendszerét és komplex módon fejlesztik a gyermek személyiségét. A csoportszobában alkalmazható nagymozgások fejlesztésére hordozható fa tornaszer áll rendelkezésre. A csoportszobai játékok is sok lehetőséget adnak a finommotorika a szem-kéz koordináció fejlesztésére, pl.: rajz, festés, gyurmázás, gyöngyfüzés, puzzle, hajtogatás, stb. Ezek gyakorlására az egész nap folyamán lehetőséget biztosítunk.

Az udvaron stabilan rögzített fából készült fejlesztő játékszer, valamint különböző méretű és rendeltetésű labdák, és más eszközök állnak a gyermekek rendelkezésére.

Mozgáskotta módszer

Óvodai nevelésünkben a mozgáskotta módszere eredményesen használható:

- Komplex fejlesztő program (emlékezet, ritmus, térérzékelés, figyelem, beszédfejlesztés, megfigyelés, képzelet, fogalmi gondolkodás előkészítése, matematikai nevelés, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése, környezeti nevelés).

- A mozgáson keresztül az értelmi struktúrák és a szociális képességek is fejlődnek, azaz a mozgás a teljes személyiség fejlődésére pozitív hatással van.
- Alkalmazkodik a kisgyermek test és pszichológiai sajátosságaihoz.
- Játékos módon fejleszti a gyermekek testi és értelmi képességeit.
- Élményt, örömet, felszabadulást, kreativitást nyújt.
- Más eszközökkel jól kombinálható.
- Játékként él meg a gyerekek.
- Épít az óvodapedagógusok szakmai kreativitására.
- Jól beilleszthető óvodánk mindennapjaiba.
- A Mozgáskotta módszert hatékony segítségnek tartjuk a sajátos nevelési igényű gyermekek célzott fejlesztésében, mert a módszer alkalmas a meghatározott ismeretek, jártasságok, készségek kibontakoztatására, differenciált fejlesztésére.

A Mozgáskotta módszer alkalmazása óvodánkban a gyermekek fejlettségi szintjének figyelembe vételével történik, a fejlesztés tartalma ajánlás az óvodapedagógusoknak.

A mozgáskotta módszer bevezetése már **kiscsoportos** korban megkezdődik.

Ezen időszak fontos feladata a mozgásos motiváció és az eszközkészlet összekapcsolása. A módszer lényegéhez tartozik, hogy a feladatmegoldásoknak döntően sikereseknek kell lenniük.

A hibák kijavítását és módszereit óvatosan, csak a személyiség szintű ösztönző szabályozás egyénenkénti megtartása mellett tartjuk hosszútávon hatékonyaknak.

Középső csoportosoknál rövid ismétlések után a megismert szimbólumokból előbb egyszerűbb, csupán néhány jelet tartalmazó síkban rögzített kar-láb feladatokat készítünk. A mozgás szimbólumoknak (mint mozgásvezérlő utasításoknak) megfelelően magukon a kottalapokon történik, míg a felső végtag helyzetét az adott lábjel mellé helyezett kar szimbólum határozza meg. Az alsó és felső végtagok egy ütemre történő tudatos mozgatása valósul meg.

Nagy csoportos korra a számolási készség fejlődésével az eddig megismert térbeli mozgásszerkezet kiegészül a mozgások időbeli jegyeivel.

A lábjeleken elhelyezett pontok vagy manók az ismétlések számát, vagy az adott ütembeli testhelyzet kitartását jelölik. A karjelek között eddig joker szerepű cintányérozó bohócfigura új értelmet nyer a zenei ütemhangsúlyok jelölésével.

Az időbeli mozgásjegyek bevezetése a számolással és az egyenletes lüktetés megismerésével párhuzamosan a pontok megszámlálásával, majd a □ mennyiségek □ felismerésével kezdődik. A lekottázott egyszerű lábjeleken előbb sétálással szóban, majd megállással, mellélépéssel, szóban, tapssal, dobogással később egyszerre végrehajtott kar-lábmozgással tudatosítjuk a pontok jelentését. Rövid gyakorlással már szökdeléssel is végrehajthatjuk a feladatokat. Igen élvezetessé teszi a gyakorlást az egyszerű hangszerek (dobok, cintányérok, csattogók stb.) alkalmazása.

Az időbeli jegyek értelmezésének jártasság szintű megismerése után már bonyolult, térben megvalósítandó kar-láb feladatokat is összeállíthatunk.

A legügyesebb gyermekek képesek az egyszerűbb ütem hangsúlyok felismerésére és alkalmazására is. Az időbeli jegyek alkalmazásának későbbi szakaszában már több gyermek időben rendezett együttműködését igénylő feladatokkal is próbálkozhatunk.

A Mozgáskotta módszer mindennapjainkba történő bevezetése:

A Mozgáskotta módszer eszközeinek felajánlása a szabad játékidőben, kötetlen formában alkalmazva, a gyermekek fantáziájára bízva, segíti a kreatív gondolkodás, szabálytudat alakulását, az együttjátszással támogatja a szocializációs folyamatokat. Az óvodapedagógusoknak a szabad játékidőben az eszközrendszer azon elemeit (marokzsákok, kottalapok) javasoljuk csoportszobában való használatra, amelyek mozgathatóságuk, méreteik szempontjából megfelelnek a szobák adottságainak, balesetveszélyt nem okoznak.

A heti egy irányított mozgástevékenységbe jól beépíthető, mivel az eszközök segítségével

könnyebbé válik:

- Szín, forma, alakfelismerés,
- Oldaliság (jobb-bal láb),
- Számlási készség, számfogalom megszilárdulása,
- A mozgások időbeli jegyeinek kialakítása, pontosabb szabályozása,
- Zenei ütemhangsúly kiemelése.

A fejlődés várható jellemzői:

- ◆ A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.
- ◆ Kialakul a gyermekek nagymozgása, finommozgása, egyensúlyérezéssel, mozgásuk összerendeződik.
- ◆ Ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni.
- ◆ Betartják a szabályokat a különböző versenyjátékok, ügyességi játékok játszásakor.
- ◆ Tudnak ütemtartással járni, labdát vezetni, gimnasztikai gyakorlatokat egyöntetűen, esztétikusan végezni.
- ◆ Önfegyelmük, figyelmük megerősödik.
- ◆ Növekszik teljesítőképességük, mozgásuk összerendezettebbé, harmonikusabbá válik.
- ◆ Sokoldalú mozgástapasztalatokkal rendelkeznek.
- ◆ Bizonyos mozgásformákat készség szintjén tudják végrehajtani.

SNI: Az óvodapedagógus segítse a sajátos nevelési igényű gyermekek közös játékban való részvételét, a közösséghez való alkalmazkodásukat.

Olyan különbözőséget elfogadó, sikeres próbálkozásokat értékelő, segítő környezet kialakítása, mely elősegíti a sajátos nevelési igényű gyermekek önmagukhoz képest hatékony fejlesztését, szocializálódását.

5. Az óvoda ünnepei, hagyományai

Az ünnepek közösségformáló, értékteremtő, örömet, esztétikai élményt nyújtó hatása jelentős. Az ünnepi előkészületek, tevékenységek közben a gyermekek gyakorolják az egymás közti kooperációt, kommunikációt. Az ünneplés alkalmas a régi hagyományok, népszokások ápolására ill. az új hagyományok meghonosítására (természet ünnepei, jeles napok) A régi szokások felelevenítése a kulturális örökség ápolásával formálja az óvodások magyarságtudatát, szülőföldhöz való kötődés érzésének kialakulását, színesíti mindennapjaikat. A környezettudatos magatartás kialakulásához, a környezet védelméhez, a „fenntarthatósághoz” kapcsolódó szokások kialakításában segítenek a jeles napok, a természet ünnepei is.

Az óvodai élet hagyományos ünnepei

- Anyák napja
Az óvodában megismert énekek, versek előadásával köszöntjük az édesanyákat a hagyománnyá vált „Anyák napi teadélutánunkon”. A gyermekek süteményt, teát, ajándékot készítenek.
- Apák napja
Az óvodában megismert énekek, versek előadásával köszöntjük az édesapákat.
- Gyermeknap
A gyermekek közös játékokkal, vetélkedőkkel, dallal, tánccal ünneplik e napot.
- Évzáró
Nyilvános ünnep óvodánkban az év folyamán megismert dalok, versek, mozgásos játékok felelevenítésével. Hagyományként a kisebb gyermekek ajándékot készítenek az óvodától búcsúzóknak.

- A gyermekek név- és születésnapjai
A gyermek személyével kapcsolatos ünnepek, melyek hagyománnyá váltak

Néphagyományokhoz kapcsolódó ünnepek

- Mikulás
Szent Miklós napja. Örömteli várakozás előzi meg a Mikulás érkezését. A gyermekek többnyire az ajándékot várják az érkező vendégtől, melyet verssel-énekekkel, egy-egy általuk készített rajzzal köszönnek meg.
- Karácsony
Közös ünneplés a csoportban, majd látogatás más csoportokba. Utána gyertyagyújtás, ajándékbontás, együttjátás, ami ünnepi ebéddel végződik.
- Farsang
Télbúcsúztató népszokás, űzzék ki a hideget népi mondókákkal, általuk készített kis dobbal. A gyermekek díszítsenek álarcot, készíthetnek farsangi bohócot. Tanuljanak farsangi dalokat, mondókákat. Öltözzenek jelmezbe, és ezeket mutassák be. Óvodánk dolgozói meglepetés előadással kedveskednek a gyermekeknek.
- Húsvét
A gyermekek vegyenek részt húsvéti játékokban, locsolkodásban. Tudjanak népi játékokat a locsolkodáshoz, a fiúk locsolják meg a lányokat. A gyermekek fessenek tojást, készíthetnek kisebb ajándékokat szüleiknek, barkácsolhatnak húsvéti díszeket.

Nemzeti ünnepünk

- Március 15.
A gyermekek életkorának megfelelően ünnepeljük meg. Dalokat, verseket hallgatnak, zászlót festenek, csákót hajtogatnak, kokárdát tűznek, és a városi Kossuth – szoborhoz sétálva általuk készített zászlóval vagy kokárda virággal köszöntik az ünnepet.

Természet ünnepei (ajánlás az óvodapedagógusoknak)

- Állatok világnapja - október 4.
- Víz napja - március 22.
- Föld napja - április 22.
- Madarak-fák napja - május 10.

A gyermekek életkorának megfelelően változatos tevékenységeket szervezünk az aktualitásnak megfelelően (pl. állatok képeinek gyűjtése, tablókészítés...) több napon keresztül. Egyes tevékenységek óvodai szinten kerülnek megszervezésre (pl. „kiállítás megtekintése”, melynek során a csoportokban készített tablókat az óvodai közösség nézi meg)

SNI: Képességeinek, készségeinek, fejlettségének mértékében:

- *törekszünk arra, hogy bekapcsolódjon az egyes tevékenységekbe,*
- *differenciált feladatok adásával, segítség nyújtásával*
- *egyéni bánásmód fokozott alkalmazásával*
- *törekszünk sikerélményhez juttatni a gyermekeket, ezzel is elősegítve beilleszkedésüket a közösségbe.*

MIGRÁNS GYERMEKEK: Törekszünk kultúrájuk, hagyományaik megismerésére.

Nyílt ünnepeink	Zárt ünnepeink
- Anyák napja; Apák napja; Évzáró;	- Gyermeknap; A gyermekek név- és születésnapjai; Mikulás; Karácsony; Farsang; Húsvét; Március 15.; Természet ünnepei;

6. Esélyegyenlőségi program

Az esélyegyenlőség érvényesülését biztosítani kell a közoktatási intézményekben.

Ez azt jelenti, hogy az egyenlő bánásmód követelményének betartása mellett törekedni kell az **esélyegyenlőség előmozdítására** is. Ez olyan aktív, cselekvő magatartást feltételez, amelynek eredménye, hogy **az érintettek valóban aktív részeseivé válnak a számukra biztosított lehetőségeknek.**

Az esélyegyenlőségi programban különösen az alábbi csoportokra irányul a figyelem:

- hátrányos helyzetű gyermekek (HH)
- halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek (HHH)
- sajátos nevelési igényű gyermekek (SNI)

Cél:

- A HH/HHH és az SNI gyermekek óvodai nevelésének biztosítása
- Az intézményen belül az egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesítése
- Az esélyteremtést támogató lépések, a hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű gyerekek hátrányainak kompenzálása az esélyegyenlőség előmozdítása érdekében az intézmény minden tevékenysége során
- A HH/HHH és SNI családok partneri együttműködése az együttnevelésben
- Speciális végzettségű pedagógusok bevonása a nevelésbe (gyógypedagógus, logopédus, pszichológus)

Óvodai feladatunk:

- A HH/HHH gyermekek gyakori, indokolatlan hiányzásának megszüntetése, a hiányzások megszüntetésével az iskolára alkalmassá tétel biztosítása
- A gyermek életkörülményeinek megismerése, a tapasztaltak tapintatos kezelése a titoktartási kötelezettséget betartva.

A pedagógus feladata:

- ◆ felmérje, megítélje valamely gyermek képességét, erősségeit és gyengeségeit
- ◆ a személyes találkozások során felmérje a gyermekekkel szemben megfogalmazott szülői elvárásokat
- ◆ munkája során felismerje a gyermekre nehezedő – indokolatlannak tűnő – szülői elvárást, és azt a szülővel való kommunikáció, együttműködés keretében kezelje
- ◆ tehetséges gyermekeknél kezdeményezze a tehetséggondozást,
- ◆ gyengébb képességű gyermekeknél javasolja a részképesség felmérését, ezáltal a plusz-fejlesztő, felzárkóztató tevékenységekben való részvételt
- ◆ teremtsen meg a különböző tevékenységek sorána differenciáló nevelés kereteit, és alkalmazza azokat a többféle gyermeki igény kielégítésére

Szervezési feladatok

- Fogadóórák,
- Szülő, illetve a pedagógus által kezdeményezett beszélgetések,
- Családlátogatás megszervezése, lebonyolítása.
- ◆ Indokolt esetben a szakmai tanácsadó intézmények bevonása a gyermekek nevelésébe, fejlesztésébe, a problémák megoldásába;

- ◆ A rászoruló gyermekek részére támogatási eszközök, források keresése;
- ◆ Külön tevékenységek, egyéni beszélgetések szervezése;
- ◆ Ingyenes, illetve kedvezményes étkezés biztosítása a rászorulóknak.

Személyi feltételek

- Óvodapedagógusok
- Gyermekvédelmi felelős
- Fejlesztő pedagógus
- Indokolt esetben utazó gyógypedagógus
- Dajka
- Pedagógiai asszisztens

6.1. Integrációs feladataink

6.1.1. Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek integrációja

Óvodásaink szociális helyzete igen változatos képet mutat, főként a családok anyagi helyzetében, kulturális körülményeiben. Ezért az óvodában folyó nevelő-oktató munkát úgy kell szerveznünk, hogy a nehéz körülmények között élő, szociálisan hátrányos helyzetű gyermekeket felzárkóztassuk.

Célunk:

- ◆ A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek minél korábban bekapcsolódjanak az óvodai nevelésbe,
- ◆ Nevelő – fejlesztő munkánk során figyelembe véve a gyermekek egyéni képességét, fejlődési ütemét segítsük őket hátrányaik leküzdésében, a felzárkózásban.
- ◆ A szociálisan rászoruló családok azonosítása, és a gyermekek személyiségfejlődése érdekében a segítségnyújtás.

Óvodai feladatunk:

- ◆ A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai elhelyezése, amennyiben 3. életévüket betöltötték.
- ◆ A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek azonosítása érdekében szoros kapcsolatfenntartása a védőnői szolgálattal, ill. évente egyeztetés az önkormányzattal is.
- ◆ Hiányzásuk folyamatosan figyelemmel kísérése, a szülők figyelmének felhívása a mulasztás bejelentésére, tartós hiányzás esetén felvesszük a kapcsolatot a szülővel, szükség esetén a megfelelő intézkedést megtehetjük.
- ◆ Szociális helyzetük javítása érdekében a titoktartás mellett felhívjuk a szülők figyelmét a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény és az óvodáztatási támogatás lehetőségére.
 - ◆ A fejlesztő-felzárkóztató munkát a csoportokban az egyéni bánásmód elvének figyelembe vételével, differenciált foglalkozásokon, játékidőben egyéni fejlesztés keretében valósítjuk meg. Szükség esetén a nevelési tanácsadó vizsgálatát kezdeményezi a csoportban dolgozó óvodapedagógus,

A segítségre szoruló családok problémáit a titoktartási kötelezettség figyelembe vételével, nagyfokú tapintattal kezeljük. A szülőkkel a gyermekek érdekében fontosnak tartjuk a jó, bizalmon alapuló kapcsolat kialakítását. Gyermeük fejlődéséről szükség esetén, de évente

kétszer mindenképpen tájékoztatást nyújtunk. Óvodapedagógusainkkal a szülők egyéni időpont egyeztetés alapján bármikor eszmegbeszélést, tájékoztatást kezdeményezhetnek.

6.1.2. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrációja

Alapító okirat szerint szakfeladatunk:

Sajátos nevelési igényű gyereke óvodai nevelése, ellátása keretében kizárólag a többi gyermekkel integráltan együtt nevelhető azon sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése, és ellátása, akik a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján beszéd fogyatékosak vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdenek, (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavar), . vagy enyhe fokban értelmi fogyatékosak

Óvodánkban a teljes integráció valósul meg, az egész napot együtt töltik a sajátos nevelési igényű gyermekek a többségi óvodába járó társaikkal. Pozitívan viszonyulunk a sajátos nevelési igényű gyermekekhez, - őszinte befogadással. Az együttes fejlesztésen túl, a gyermeket valóban szociálisan is befogadja az intézményünk. Minden gyermeknek más megsegítésre van szüksége. A nevelésünk akkor megfelelő, ha igazodik a gyermek egyéni nevelhetőségéhez.

A társak nagy szerepet játszanak az integrációban, minél fiatalabbak, annál természetesebben fogadják a különbözőséget. Meg kell ismertetni, tanítani, hogy hogyan kell természetesen együtt élniük, helyesen segíteniük.

A sérült és az ép gyermekek kölcsönös tapasztalatai egymásról, közös tevékenységeik, együttes élményeik azt valószínűsítik, hogy később is elfogadók, igény szerint segítőkészek lesznek egymás iránt.

Amennyiben óvodánkba Sajátos nevelési igényű az óvodai csoportba integrálható gyermek kerül felvételre, kezdeményezzük az illetékes Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvizsgálatát és a gyermek számára optimális intézmény és fejlesztési lehetőség kijelölését.

Elvek:

- Az óvodai nevelési alapprogram által megfogalmazott befogadó, bátorító pedagógiai attitűd s a szükséges környezeti feltételek megteremtése.
- Az együttnevelés során arra kell törekedni, hogy az óvodai nevelés általános célkitűzései megvalósuljanak a sajátos nevelési igény súlyosságának figyelembevételével.
- Az egész napos tevékenység is a különleges gondozási igény kielégítését szolgálva szerveződjön, egyéni vagy csoportos formában.
- A különleges gondozási igényből fakadó feladatok, - melyeket a szakértői és rehabilitációs bizottságok állapítanak meg – végrehajtásánál arra kell törekedni, hogy a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével bővüljenek a gyermek kompenzációs lehetőségei.
- A fejlesztés rövid távú céljait minden esetben a fejleszhetőséget tükröző gyógypedagógiai – orvosi - pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.

Cél:

- ◆ A sajátos nevelési igényű gyermek integrált nevelésének segítése, sérülés specifikus fejlesztése az állapotának megfelelő gyógypedagógiai ellátás biztosításával.
- ◆ A befogadó óvodapedagógus szakmai munkájának segítése.
- ◆ A sajátos nevelési igényű gyermeket nevelő családok támogatása.

Egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek

(súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral küzdő gyermekek)

A sajátos nevelési igényű gyerekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretelsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképesség-zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi. Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet. A kognitív, az emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti.

Óvodai környezet feladata:

- ◆ Inkluzív pedagógiai attitűd biztosítása.
- ◆ Spontán utánzásos tanulás lehetőségének biztosítása.
- ◆ A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyet a gyermek a kortárs csoportban megél.

Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat:

- ◆ A gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása a speciális fejlesztést végző szakember közreműködésével, útmutatásai alapján;
- ◆ A fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történik.
- ◆ Megelőzni a teljesítménykudarckokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását:
 - ◆ pozitív megerősítés alkalmazása a nap folyamán,
 - ◆ következetes nevelői attitűddel a szokások szabályokhoz való alkalmazkodás elősegítése;
 - ◆ sikerélményt nyújtó feladatok, tevékenységek biztosítása;
- ◆ Megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készültséget.

Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulását időszakosan, az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrizni kell, és amennyiben szükséges, a fejlesztés további menetét erre alapozva kell meghatározni – a speciális fejlesztést végző szakember közreműködésével, útmutatásai alapján.

Speciális ellátást végző szakember feladata:

- ◆ segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását,
- ◆ javaslatot tesz gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására,
- ◆ segítséget nyújt a szükséges speciális (segéd)eszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzés lehetőségéről,
- ◆ együttműködik az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait,
- ◆ segít a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában,
- ◆ kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával,
- ◆ részt vesz a befogadó közösség felkészítésében,

- ◆ részt vesz az óvodai foglalkozások és tevékenységek adaptációjában.

Család feladata:

- ◆ A fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történik.

Enyhe értelmi fogyatékos gyermek

Óvodai környezet feladata:

- ◆ Az óvodapedagógus elfogadó, befogadó magatartásával, attitűdjével példát mutat a gyermekeknek és ösztönzi őket társuk elfogadására.
- ◆ Szociális alkalmazkodás fejlesztése.
- ◆ Spontán utánzásos tanuláslehetőségének biztosítása.
- ◆ A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyet a gyermek a kortárs csoportban megél.
- ◆ Adekvát játék és eszköz használat elsajátítása.
- ◆ A téri tájékozódás, a finommotorika, a figyelemkoncentráció fejlesztése.
- ◆ Olyan játékos tevékenység biztosítása, felkínálása, melyben elsősorban a nagymozgások fejlesztése, játékos formában különböző egyensúlyfeladatok végzése megvalósul.

Az integrált óvodai nevelés keretében a gyermek szakértői véleménye alapján szükség szerint gondoskodunk a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről

Speciális ellátást végző szakember feladata:

- ◆ Képességfejlesztés a kis lépések elvét alkalmazva.
- ◆ Mozgásfejlesztés, a mozgáskoordináció a saját kompetenciaélményének megélése.
- ◆ Verbális és nonverbális kommunikáció gyakorlása.
- ◆ A kognitív funkciók: érzékelés, észlelés, vizuális és auditív figyelem, koncentráció, emlékezet, szerialitás fejlesztése.

Család feladata:

- ◆ Fejlettségi szintjének megfelelő óvodai feladatok otthoni gyakorlása.

Beszéd fogyatékos gyermek

Óvodai környezet feladata:

- ◆ A sérült kisgyermek másságát elfogadó környezet biztosítása, olyan támogató környezet kialakítása, amelyben eredményeit, erényeit, sikeres próbálkozásait elismerik, értékelik.
- ◆ A gyermek beszédállapotáról való tájékozódás.
- ◆ Gazdag nyelvi környezet biztosítása a játéktevékenységben, tanulásban, ismeretszerzésben.
- ◆ Pozitív beszédminta nyújtása prozódiai elemek tudatos alkalmazása (dallam, hangsúly, hanglejtés, ritmus).
- ◆ A beszéd fogyatékos gyermekhez intézett közlései mindig csökkentett formában, csökkentett beszédtempóban hangozzanak rövidített, redukált formában.
- ◆ Anyanyelvi játékok beépítése a napi folyamatba.
- ◆ Oldott, bizalmas, stresszmentes légkör biztosításával segíteni a beszéd fogyatékos gyermek sikerélményhez juttatását.

Speciális ellátást végző szakember feladata:

- ◆ Beszédhiba diagnosztizálása, egyes részterületeken jelentkező elmaradások feltérképezése.
- ◆ A gyermek logopédiai ellátásának megtervezése, egyéni fejlesztési tervének elkészítése, rendszeres fejlesztése direkt és indirekt formában.
- ◆ Beszédindítás
- ◆ A beszéd technikai és tartalmi fejlesztése, beszédhangok tiszta ejtése, artikuláció, szókincsbővítés, grammatikailag megfelelő nyelvtani szerkezetek.
- ◆ Kognitív képességek fejlesztése.
- ◆ A gyermek egész személyiségének pozitív befolyásolása.

Család feladata:

- ◆ A probléma feltárása, megbeszélése.
- ◆ Megoldási módok keresése, tanácsadás.
- ◆ Rendszeres tájékoztatás az elért eredményekről.
- ◆ A szülőpartnerként való bevonása a terápia hatékonyságának érdekében.

A feladatellátás hatékony megvalósulása érdekében folyamatosan biztosítjuk a pedagógusok számára a konzultációt, a szülők számára a fogadóórákat.

A fejlesztő eszközök tárgyi feltételek és az eszköz készletek folyamatos fejlesztésre szorulnak.

Az integrált nevelést befolyásoló egyéb tényezők:

Az óvodai csoporton belül meglévő személyi feltételek, szükséges esetekben gyógypedagógiai asszisztens.

A megfelelő pedagógiai attitűd, az „átlagos” gyermekek szüleinek megfelelő információ szolgáltatása.

6.1.3. Tehetséggondozás

Mindennapi tehetséggondozás: a „tehetségígéret” egész személyiségének komplex fejlesztésére irányuló óvodapedagógiai folyamat. A tehetséges gyermekek saját csoportjukban élnek óvodás életüket. Az óvodapedagógus az óvodába lépés pillanatától kezdve folyamatosan megfigyeli és figyelemmel kíséri a gyermek tehetségre utaló jellemzőit.

Cél:

- ◆ Olyan nyitott, innovatív pedagógiai szemlélet kialakítása, amelyben a „tehetség-ígéret” minél korábbi életkorban felfedezhető.
- ◆ A „tehetség-ígéret” inspirálása érdeklődési területüknek megfelelően .

Feladat:

- ◆ Változatos tevékenységek biztosítása
- ◆ Az önálló alkotás lehetőségének biztosítása
- ◆ Szokatlan megoldási módok elfogadása, további önálló alkotásra, megoldásra ösztönzés
- ◆ Az óvodapedagógus részéről tevékenységüket pozitív megerősítés, buzdítás, dicséret kísérvje.
- ◆ Az óvodapedagógus a differenciálás eszközrendszerével segíti a tehetségfejlesztését.

- ◆ Szükség esetén az óvodapedagógus személyes példa mutatóval segítse a gyermekcsoportba való beilleszkedésüket, szocializációjukat.

6.2. Gyermekvédelem, szociális segítségnyújtás, egészségügyi ellátás feladatai

Az óvodának, a nevelésben, fejlesztésben részt vevő személyek feladatai:

- ◆ Törekedjenek arra, hogy megismerjék a gyermek életkörülményeit, (tapintatosan, a titoktartási kötelezettséget betartva) betekintést nyerjenek a család szociális viszonyaiba az esetleges hátrányok leküzdésében való segítség céljából
- ◆ Kísérjék figyelemmel az adott gyermek szociális viselkedését, szociális viszonyait
- ◆ Értesítsék a szülőt arról, hogy a helyi önkormányzathoz milyen segítségért fordulhat
- ◆ Helyezzék előtérbe a gyermeki szükségletek kielégítését, az objektív és szubjektív feltételek megteremtését, változatos tevékenységek biztosítását nevelési céljaik megvalósítása érdekében
- ◆ Tájékoztassák a gyermekeket az intézmény balesetvédelmi előírásairól, a védő, óvó intézkedésekről
- ◆ Hajtsák végre az egészségnevelés feladatait minden gyermekre kiterjesztve
- ◆ Gondoskodjanak arról, hogy az orvosi, védőnői, és a fogászati ellátáson minden gyermek részt vegyen

Elvek:

- A gyermeket - mint fejlődő személyiséget- különleges védelem illeti meg.
- Pedagógiai tevékenységünk középpontjában a gyermeki szükségletek kielégítése áll.
- A gyermekvédelmi munkát a humánus, segítőkészség, a megértés és a támaszkodás jelenti.
- Prevenációs tevékenység elsődlegességét a gyermek életében jelentkező problémák okainak feltárásával, a gyors beavatkozással biztosítjuk.
- A szülővel való bizalmi viszonyra épülő napi kapcsolattartást, családsegítést a prevenció feltételének tekintjük.
- HHH gyermekek esetében a jelzőrendszeri feladatokat a gyermekvédelmi felelős látja el
- A jelzőrendszeri szerepből adódóan a Gyermekjóléti Központtal folyamatos kapcsolattartás érvényesül.
- Az óvodában dolgozókat hivatali titoktartási kötelezettség terheli.

Gyermekvédelmi feladatok:

Gyermekvédelmi felelős:

- ◆ az óvoda gyermekvédelmi munkájának segítése, intézményi szintű koordinálása,
- ◆ értékelést, beszámolót készít,
- ◆ gyermekjóléti központtal folyamatos kapcsolatot tart, családgondozókkal együttműködik,
- ◆ részt vesz a jelzőrendszeri kerekasztal megbeszélésein,
- ◆ az óvoda védőnőjével kapcsolata folyamatos,
- ◆ óvodapedagógusok munkájának segítése,
- ◆ óvodaköteles gyermekek óvodába lépésének előkészítése,

- ◆ törvény módosítások esetén helyi tájékoztatás megszervezése,
- ◆ családlátogatásokba bekapcsolódik, családlátogatást végez,
- ◆ a szülőket tájékoztatja az intézményben gyermekvédelmi feladatot ellátók személyéről, fogadó óráikról,
- ◆ jól látható helyen közzéteszi a gyermekvédelmi feladatot ellátó intézmények címét, telefonszámát,
- ◆ értékeli a helyi gyermekvédelmi munkát,
- ◆ nevelési év elején az óvodapedagógusok adatszolgáltatása alapján meghatározott szempontok szerint nyilvántartást készít,
- ◆ a szociális támogatási lehetőségekről szóló tájékoztatás nyilvánosságáról gondoskodik,
- ◆ spontán adódó helyzetek esetén a szükséges intézkedések megtételét egyeztetni az intézmény vezetőjével,
- ◆ szükség esetén esetmegbeszéléseket kezdeményez.

Óvodapedagógus feladata:

- ◆ gyermekek megfigyelése, a csoport feltérképezése,
- ◆ nevelési év kezdetekor a gyermekek fejlettségének megfelelően, tájékoztatást nyújt az,
- ◆ egészségük – testi épségük védelmére vonatkozó szabályokról, aminek tényét és tartalmát dokumentálja,
- ◆ családlátogatások szervezése,
- ◆ szülői értekezletek tartása,
- ◆ egyéni bánásmódelvének érvényesítése a mindennapokban,
- ◆ a gyermeknél jelentkező problémák esetében a szülőkkel fogadóóra kezdeményezése, szükség esetén intézményvezető és gyermekvédelmi felelős bevonása,
- ◆ folyamatos kapcsolatot tart a gyermekvédelmi felelőssel,
- ◆ a nyilvántartott gyermekeket figyelemmel kíséri, problémákat jelzi a gyv. felelősnek és az intézmény vezetőjének,
- ◆ felhívja a szülők figyelmét a szociális támogatások lehetőségeire.

Együttműködés a szülőkkel

Az **óvoda** (a *Köznevelési törvényben* meghatározott feladatai ellátásának keretei között) **felelős** a gyermekek testi, érzelmi, erkölcsi, értelmi fejlődéséért, a gyermekközösség kialakulásáért és fejlődéséért.

Ennek érdekében az óvoda:

- ◆ Működjön együtt a szülővel a gyermek személyiségének fejlesztésében, képességeinek kibontakoztatásában
- ◆ Nevelő munkáját a gyermekközösség kialakítása, fejlesztése során szülők közösségével együttműködve végezze
- ◆ Tartsa tiszteletben a szülőknek, illetve a gyámnak azt a jogát, hogy vallási és világnézeti meggyőződésüknek megfelelő nevelésben részesüljön gyermekük

Együttműködés egyéb szervekkel

- ◆ Az óvoda partneri kapcsolatot tart a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal:
 - segítséget kér a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattól akkor, ha a gyermeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni,

- gyermekbántalmazás vélelme esetén értesíti a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálatot,
- részt vesz a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat felkérésére a szolgálat által kezdeményezett esetmegbeszéléseken.

Óvoda – iskola átmenet támogatása

- A hatékony nevelő-fejlesztő tevékenység eredménye az iskolakezdéshez szükséges fejlesztés elérése.
- Tanulási nehézséggel, magatartási problémákkal küzdő gyermekek szűrővizsgálaton való részvételének segítése, a vizsgálati eredmények tükrében tudatos fejlesztőmunka végzése.
- Sajátos nevelési igényű gyermekeknek a megfelelő iskolatípus kiválasztásában segítségnyújtás
- A gyermekek fejlődésének figyelemmel kísérése az iskolakezdést követően is

7. Az óvodába és az iskolába lépés feltételei

7.1. Az óvodába lépés feltételei

Intézményünkbe a gyermekek felvételét a mindenkor érvényes tanügy-igazgatási feladatnak megfelelően végezzük.

Elsődleges szempontunk, hogy a gyermek betöltse harmadik életévét, ezen túlmenően pedig az alábbi fejlődési mutatókat vesszük figyelembe:

- szobatisztaság,
- kialakult beszédképesség (legalább beszédértés),
- önálló mozgásképesség.

Sajátos nevelési igényű gyereke óvodai nevelése, ellátása keretében kizárólag a többi gyermekkel integráltan együtt nevelhető azon sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése, és ellátása, akik a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján beszéd fogyatékosak vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdők.

7.2. Az iskolába lépés feltételei

(A fejlődés jellemzői az óvodáskor végre)

- A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenet állapotába, melyben majd az iskolában az óvodásból iskolássá érik.
A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.
Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek a sikeres iskolai munkához.

a) Testileg egészségesen fejlődő gyermek:

- Hat éves kora körül eljut az első alakváltozáshoz.
- Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás.

- Teste arányosan fejlett, teherbíró.
- Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes.
- Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) Lelkileg egészségesen fejlődő gyermek:

- Nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre.
- A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez, érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.
- Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés
- Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartama, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.
- A cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

c) Az egészségesen fejlődő gyermek:

- Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél, gondolait, érzelmeit mások számára érthető formában,
- életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni.
- Minden szófajt használ, különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtákat alkot.
- Tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek)
- Végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.
- Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről, tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, esetleg születési adatait.
- Felismeri a napszakokat
- Ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait.
- Ismeri a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét.
- Felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit.
- Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartásformák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Elemi mennyiségi ismeretei vannak.

d) Óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára

- Készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására.
 - Képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, kapcsolatteremtésre felnőttekkel és gyermektársakkal.
 - Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését.
 - Feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg.
 - Kitartása, munkatempója, önállósága, önfegyelmének alakulása biztosítja a feladatok elvégzését.
- Az ötéves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett igyekszünk elérni a fentiekben leírt fejlettségi szintet.

- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

8. Kapcsolattartás

8.1. Kapcsolattartás a családdal

A szülő-, gyermek-, pedagógus együttműködésének formái, a továbbfejlesztés lehetőségei

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve, esetenként hátrányokat csökkentve szolgálja a gyermek fejlődését.

Feladatunk, hogy a családokkal együttműködve a jó kapcsolat kialakítása. A program megvalósításához feltétel a szülők egyetértése, támogató beleegyezése. Figyelünk a családok sajátosságaira, együttműködésünk során érvényesítjük az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családokhoz illesztett megoldásait. A jó együttműködés érdekében az óvodapedagógusnak meg kell ismernie a családot, a szülőknek pedig az óvodát. A szülőket nevelőpartnernek tekintjük, ismertetjük velük nevelő felfogásunkat, céljainkat, feladatainkat. Minden lehetőséget megragadunk annak érdekében, hogy a családi nevelési eljárásokat, szokásokat megismerjük. **Az óvodai nevelés nem lehet eredményes családi megerősítés nélkül, elengedhetetlen az összhangban történő nevelés.**

Fontos számunkra a sajátos nevelési igényű gyermekek problémáinak korai felismerését a családdal együtt végezzük, javasoljuk a szakember bevonása a korrekcióba.

Alapelvünk

- az óvodapedagógusaink fogadják el a család szokás- és szabályrendszerét, és tapintatosan befolyásolják az életmód jó szokásainak kialakítását. Tiszteljük a szülőt!

Az ideális óvodai- családi kapcsolat kialakításában:

Célunk:

- ◆ A szülő, gyermek, pedagógus hatékony együttműködése
- ◆ Az óvoda és családok egymás iránti tiszteletének, bizalmának erősítése, információk, ismeretek megosztása
- ◆ Kölcsönös segítségnyújtás, a pedagógiai együttműködési formák, lehetőségek feltárása
- ◆ A gyermekek keresztül pozitív hatás gyakorlása a szülőkre
- ◆ Kölcsönös tisztelet, tolerancia, a szülők és a szakemberek közötti egyenlőség felismerésére törekvés
- ◆ Közös döntéshozatali folyamat kialakítása
- ◆ Családok jellemzőinek és a gyerekek egyediségének tiszteletben tartása

Feladatunk:

- ◆ Az óvoda alapelveinek, céljainak, feladatainak összehangolása az együttműködés érdekében
- ◆ A gyermek személyiségének fejlesztéséhez kitűzött alapelvek, célok, feladatok egységes értelmezése és megvalósítása
- ◆ A családokkal való kapcsolat új alapokra helyezése, a jól működő, hagyományos együttműködési formák továbbfejlesztése
- ◆ A szülő és a pedagógus kompromisszumképességének fejlesztése az eredményes együttműködés érdekében, mindvégig a gyermek érdekeit szem előtt tartva

- ◆ Párbeszédre törekszünk, igyekszünk bevonni a szülőket az értékes hagyományok tevékenységek szervezésébe
- ◆ A családi vonatkozású információkat a titoktartás szabályainak figyelembe vételével kezeljük.

Speciális feladataink:

- *Részletesen és alaposan tájékoztatjuk a szülőket az integrált nevelést megelőzően, az egész folyamat során. Partnerként kezeljük őket, együtt döntünk!*
- *Megismertetjük a szülői közösséget az integráló neveléssel, pozitív viszonyulásra, elfogadásra ösztönözzük őket. "Mindenki óvodája" kép kialakítására törekszünk, kerülve a felesleges szegregációt*

Törekszünk a szülői értekezletet alaposan előkészíteni, vonzóvá tenni (időpont, téma, hely) Átgondoltan megszervezni, hogy mi legyen annak célja. Igény szerint meghívott előadókkal segítjük a szülőket, felvilágosító, támogató, segítő szándékkal.

Igyekszünk felmérni a szülői igényeket, nem passzív hallgatóvá, hanem aktív résztvevővé „varázsolni”, együtt gondolkodásra készíteni, ösztönözni őket.

Igyekszünk mindig pozitív hangulatot teremteni, nem minősítjük, oktatjuk ki a szülőket.

A gyermekek egyéni fejlődéséről folyamatosan konzultálunk a szülővel. Fontosnak tartjuk a hiteles tájékoztatást, a problémaérzékelést, a tapintatot és az előre mutató segítséget. Óvodánk nyitott: a szülők igényeinek megfelelően lehetőséget adunk arra, hogy előzetes megbeszélés alapján bármikor betekintést nyerjenek gyermekeik óvodai életébe. A családdal történő nyílt, őszinte együttműködés csak a kölcsönös bizalom talaján valósulhat meg. A szülőknek tapasztalniuk kell, hogy emberi magatartásunkban, szakmai felkészültségünkben egyaránt példamutatók vagyunk.

A kapcsolattartás formái:

- családlátogatás
- fogadóóra
- munkadélután
- szülői tájékoztató (csoportos szülői értekezletek)
- nyílt napok
- Szülői Munkaközösség vezetőin keresztül.

A kapcsolattartás módjai intézményünkben

FORMÁLIS	INFORMÁLIS
családlátogatás	napi beszélgetések
értekezletek	falitáblán közérdekű hírek
fogadóóra szülői igény alapján	A szülő rendszeres tájékoztatása a gyermek fejlődésével kapcsolatban
SZMK	esetmegbeszélő találkozások szakemberek bevonásával
kérdőívek	
nyílt napok	
közös ünneplések	
munkadélutánok	

szabadidős programok, kirándulások

Gyermek – szülő – pedagógus közös programjai

Kapcsolattartás formája	Cél, tartalom	Munkaforma
Beiratkozás	- ismerkedés az óvodával - az óvoda programjának megismertetése	- egyéni beszélgetés
Családlátogatás	- gyermek életkörülményeinek megismerése - szülők szemléletmódjának megismerése - anamnézis felvétel	- egyéni beszélgetés - játék a gyermekkel
Óvodakezdés	- ismerkedés az óvoda szokásrendszerével - szülő-gyermek kapcsolatának megismerése - kölcsönös bizalomépítés - „fájdalommentes” elválás biztosítása	- közös játék - közös tevékenykedés a szülővel, gyermekkel
Nyílt napok	- 1-2 nap esetén betekintés az óvoda mindennapjaiba	- megfigyelés - közös megbeszélés - egyéni problémák megbeszélése - nevelési tanácsadás
Anyák napja	- meghitt közös együttlétek - közös játékélmény - családi kapcsolatok mélyítése	- közös együttlét - közös munka - beszélgetés
Ünnepek, rendezvények	- az ünnepek és előkészületek közös megszervezésével, lebonyolításával az óvodacsalád kapcsolatának mélyítése - vidám hagyományápolás	- szervezés - közös ünneplés - vidám vetélkedés - közös tánc

Kapcsolattartás az óvoda Szülői Munkaközösségével

A kapcsolattartás formáit az SZMK - terv és az éves Munkaterv tartalmazza.

Célunk:

- ◆ Az óvoda és a család kapcsolat elmélyítése.
- ◆ Az egyenrangú nevelőtársi viszony a kölcsönös kapcsolat.
- ◆ Az óvoda nyitottságának biztosítása.
- ◆ A meglévő szokások erősítése, szem előtt tartva a szülők igényeit a gyerekek egészséges fejlődését, az óvoda adottságait.

Fejlesztési tennivalóink:

- ◆ kapjon kiemelkedő jelentőséget a prevenciós, korrekciós, kompenzáló tevékenység, az etnikai kisebbség érzelmetlen léghőréhez szokott gyermekek igénylik ezt.
- ◆ Feladataink: etnikai érzékenységük-sérülékenységük tiszteletben tartása, biztonságérzetük növelése és a közöttük végzett pedagógiai munka elismerése, megbecsülése, lebecsülés helyett.
- ◆ A közös programok és tevékenységek szervezése.
- ◆ A munka céljainak feladatainak megvalósításához összehangolt kapcsolatokra van szüksége az intézménynek. Ebben fontos helyet kap az önkormányzattal, a

fenntartóval való kapcsolattartás. Fontosnak tartjuk a rendszeres kapcsolatot, mert nagy szerepet szánunk az óvoda nevelő munkájának megítélésében, segítésében.

Óvodáinkban SZMK működik melynek feladata:

- A szülők érdekképviseletének ellátása
- Az óvodai nevelés elveinek, módszereinek programjainak ismertetése, egyetértési jogának érvényesítése.
- Megfelelő kapcsolat kialakítása a szülők és az óvodavezetőség, az óvodapedagógusok és a dolgozók között.
- Közös programok, gyerek kíséret megszervezése során segítségnyújtás.

8.2. Kapcsolattartás közoktatási intézményekkel és egyéb szervezetekkel

Óvoda és bölcsőde

Az új óvodások egy része a bölcsődéből érkezik az óvodába. Minden tárgyévben a beiratkozó gyerekeket meglátogatjuk a bölcsődében. Fontosnak tartjuk, hogy megismerjük a bölcsőde szokásrendszerét, hogy a gyermek ne kerüljön minden téren új feladatok elé. Az évenkénti látogatásokkal és kapcsolatteremtéssel szeretnénk kialakítani, hogy jobban segítsük a gyerekek óvodai beilleszkedését.

Óvoda és iskola

Az óvoda-iskola kapcsolatában arra törekszünk, hogy az iskolák megismerjék azt a szándékunkat, hogy a gyermeket egyéni képességeinek megfelelően úgy neveljük és fejlesztjük, hogy a környezetükben jól eligazodjanak, együttműködők, kapcsolatteremtők legyenek, és legyenek képesek az iskolai tanulmányok megkezdésére. Fontosnak tartjuk, hogy az átmenetet minél zökkenő mentesebbé tegyük. Szeretnénk, ha minél több alkalommal ülnének le közös beszélgetésre, eszmecsere az óvodapedagógusaink és az iskolák alsós pedagógusai.

Ennek érdekében folyamatos, rendszeres, hagyományteremtő és megtartó kapcsolatra törekszünk. A jó kapcsolat alapja a tisztelet és megbecsülés egymás munkája iránt.

Az együttműködés formái:

- az iskolai nevelőkkel az emberi és szakmai kapcsolatok folyamatos ápolása, érdeklődés egymás munkája, problémái, eredményei iránt
- saját nevelési tapasztalataink átadása a tanítóknak
- kölcsönös látogatások, tapasztalatgyűjtés: az első osztályosokat a tanév elején meglátogatjuk az iskolában, az első osztályos tanítók pedig a leendő iskolásokat látogatják meg az óvodában.
- a gyermekek látogatása az iskolában: ismerkednek az iskolai környezettel

Nevelési Tanácsadó

A Szakszolgálat nevelési tanácsadást, logopédiai ellátást nyújt a gyermekek számára. A szolgálat pszichológusai, gyógypedagógusai, logopédusai a különböző részképesség zavarokkal küzdő, beszédhibás, magatartászavaros gyermekek nevelését speciális szakismereteikkel segítik. Fejlettség mérést óvodapedagógus jelzése alapján végeznek a nagycsoportosok körében.

Az iskolaérettségi vizsgálatokat a szülők és az óvodapedagógusok együttes kérése és javaslata alapján végzik el azoknál a gyerekeknél, akiknek iskolaérettsége bizonytalan.

- Az általuk meghirdetett előadásokon rendszeresen részt veszünk.
- aktuális, egyéni eset megbeszélésekre törekszünk
- A fejlesztésre szoruló gyermekeink esetében szoros együttműködést igyekszünk kialakítani a gyógypedagógusokkal, pszichológussal, - a **fejlesztőpedagógusaink aktív részvételével.**
- Óvodai életünk, munkaszervezésünk kapcsán biztosítani szeretnénk, az óvodánkban folyó fejlesztés feltételeit: eszköz, idő, hely, személyi feltételek biztosítását. Feladatuk még az óvodapedagógusok fejlesztőmunkájának segítése – ötlet, tanácsadással, eset megbeszélésekkel. Feladataikból adódik, hogy a Nevelési Tanácsadó szakembereivel szoros együttműködésre, tapasztalatcserére törekszenek.
- A beiskolázás előtti időszakban (jan., febr., márc.) legintenzívebb a kapcsolat az intézmények között

Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság

Óvodánkban folyó integrált óvodai nevelés eredményeként, a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs bizottsággal folyamatos az együttműködésünk.

- A megfigyeléseink alapján feltárt (spontán), illetve a tudatosan integrált gyermekek esetén – eset megbeszélésekre törekszünk. (telefonos, illetve Nevelési tanácsadó segítségével)
- Folyamatosan figyelemmel kísérjük a kontroll vizsgálatok időpontját.
- *Az SNI-s gyermekek esetében folyamatos együttműködésre törekszünk, ellenőrzési feladataikat segítjük (dokumentációnk bemutatása)*

Egészségügy, gyermek és ifjúságvédő szervek

Védőnő, orvos, fogorvos, Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, Gyámhivatal

Formái:

- alkalmanként esetmegbeszélések
- évente orvosi vizsgálat minden csoportban
- tanköteles korú gyermekek részére iskola alkalmassági vizsgálat

A védőnő havonta, az óvoda orvosa folyamatosan kapcsolatot tart intézményünkkel, a gyerekek rendszeres orvosi vizsgálatát végzi.

A kapcsolattartás formái:

- időszakos szűrés az óvodában
- előadások szervezése az egészséges életmóddal kapcsolatosan.

Óvodánk gyermekvédelmi felelősei rendszeres kapcsolatot tartanak fent a Gyermekjóléti szolgálat dolgozóival.

Kapcsolat a különböző közművelődési intézményekkel

(Könyvtár, Vigadó, Múzeum, Művelődési Ház, Bábszínház, Egyéb létesítmények)

Folyamatos és hagyományteremtő kapcsolatra törekszünk.

Formái:

- könyvtárlátogatások: gyermekprogramok

Kapcsolatok szakmai szervezetekkel

Folyamatosan figyelemmel kísérjük a felkínált szakmai képzéseket, programokat és érdeklődésünknek, illetve a programunk megkívánta fejlesztési lehetőségeinek megfelelően részt veszünk azokon. Szakmai tevékenységünk fejlesztése, megújulása érdekében igénybe vesszük segítségüket.

Kapcsolat a Fenntartóval

Kapcsolatunk részben hivatalos, részben pedig támogató, segítő jellegű. Problémáink megoldását az együttműködés jellemzi. Folyamatos és hagyományteremtő kapcsolattartásra törekszünk a város intézményeivel.

A kapcsolattartás formái:

- az óvodavezető folyamatos napi kapcsolata az önkormányzat, a pénzügyi osztály ügyintézőivel, a személyügyi előadóval.
- az önkormányzat által meghatározott módon beszámoló készítése,
- időpont egyeztetéssel a Polgármester meghallgatja az óvodavezetőt,
- Óvodai rendezvényekre meghívjuk a fenntartó képviselőit.

Kapcsolat a Kisebbségi Önkormányzattal

A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek érdekében kapcsolatot tartunk a helyi kisebbségi önkormányzattal. A cigány származású gyermekek létszámára tekintettel, az óvoda a Cigány Kisebbségi Önkormányzatot a közvetlen partnerének tekinti. A cigány gyermekek szociális hátterének, problémáinak megismerése és a családok segítése érdekében folyamatos, tartalmas együttműködés szükséges az óvoda és a Cigány Kisebbségi Önkormányzat között.

A kapcsolattartás formái:

- esetmegbeszélések,
- partneri igényfelmérés,

Kapcsolat az Egyházakkal

Az egyházakkal jó kapcsolatot alakítottunk ki. Óvodánkban évente történik felmérés a szülői igényekről, és ennek alapján biztosítjuk az egyház képviselője számára a helyet, és az időt a hitoktatás számára.

8.3 Intézményen belüli kapcsolattartás

A nevelőtestület együttműködése

- A nevelőtestületi tagok szoros együttműködését segítik a közös rendezvényeink szervezésébe és közreműködésébe történő részvétel, a szakmai napok, nevelőtestületi értekezletek, előadások, bemutatók, team munkák szervezése.
- **Az intézményben folyó szakmai munka során a folyamatos fejlődésre törekszünk.** Ennek érdekében pedagógusaink rendszeres hospitálással, team-munkával, esetmegbeszélésekkel biztosítják a színvonalas nevelőmunka feltételeinek megteremtését.
- Az évenként indított munkaközösségek, az év fő feladataihoz kapcsolódva szerveződnek, vagy folytatják tovább megkezdett tevékenységüket. Szakmai anyagok,

ajánlások készítésével, mérésekkel, azok elemzésével, aktuális feladatok megoldásával aktív részesei az intézmény szakmai fejlesztésének.

- A többletfeladatok elosztásánál az óvodapedagógusok érdeklődését, egyéni adottságait vesszük figyelembe. Ezáltal azt kívánjuk elérni, hogy egy bizonyos területen jártasak legyenek, minél nagyobb sikerélményhez jussanak, sikeresen osszák meg egymás között a szerzett tudást, tapasztalatot, érezzék, hogy a közösség nélkülözhetetlen tagjai. Legyen jó a közérzetük, szeressék a helyet, ahová dolgozni járnak.
- A csoportbeosztásnál elsősorban a gyermekcsoport érdekeit vesszük figyelembe, jól együttműködő, egymás munkáját jól kiegészítő óvónői párokat alakítunk ki.

Az óvónő és a pedagógiai asszisztens, dajka együttműködése

- Programunk megvalósítása során a dajka munkája az óvodapedagóguséval összehangolttá válik, mert a dajkát a pedagógiai munka közvetlen segítőjének tekintjük.
- A nevelőmunkát segítő pedagógiai asszisztensre, dajka alkalmazottakra jellemző a gyermekszeretet, a jó nevelői attitűd, a megfelelő kommunikáció.
- A pedagógiai asszisztens és a dajka egyike a gyermeket nevelő felnőttnek, aki éppúgy, mint az óvodapedagógus, magatartásával, teljes lényével, beszédstílusával, öltözködésével hatást gyakorol a kisgyermekre. Ahhoz, hogy a nevelési folyamatban a dajka közvetlenül és tevékenyen részt vehessen, elsősorban arra van szükség, hogy megfelelő szinten tájékoztatva legyen az óvoda és az adott óvodapedagógusok nevelési elképzeléseit, módszereit illetően. Tudnia kell, milyen célok érdekében, hogyan kívánják az óvónők a gyermekcsoport fejlesztését megvalósítani. Ezért az elkészített nevelési terveket óvodapedagógusaink ismertetik a dajkákkal, hogy láthassák és így segíthessék az aktuális nevelési célok megvalósítását. Szükségesnek tartjuk a hetenkénti feladatoknak is a pontosítását, egyeztetését. Ez a tudás, különösen a szakképzett dajkák esetében megsokszorozhatja a felnőttektől kiinduló nevelőhatásokat.

9. Az óvodai élet megszervezése

9.1. A csoportok szervezése

A jelentkezők életkorától és számától függ, hogy részben osztott, osztott, vagy vegyes csoport működik az óvodában. Amennyiben lehetséges, azonos életkor szerint alakítjuk ki a csoportokat.

Óvodai csoport: az a legalább egy nevelési évre, tanévre alkotott oktatásszervezési egység, amely meghatározott közös pedagógiai feladatok végrehajtására alakul az óvodába felvételt nyert, azonos feladat ellátási helyre járó gyermekekből.

Csoportok szervezési elvei

- létszámhatárok (maximum 25 fő - az évközben jelentkező gyermekek felvétele esetén a maximális létszám 20 %-kal növelhető)
- csoportszoba férőhelye

➤ tartalmi szempontok alapján:

- életkor
- fejlettség
- SNI, HH, HHH gyermekek száma a csoportban
- óvodánk nevelési gyakorlatának szervezési elvei (speciális képzések, felzárkóztatás, tehetség gondozás)

Óvodán belül, ha a feltételek adottak, többféle csoport-kialakítási elv is érvényesülhet, amennyiben az nem sérti a helyi nevelési gyakorlat alapelveit. (A csoportok létszámkülönbsége óvodán belül maximum 2-3 fő eltérést mutathat a közel azonos alapterületű csoportszobák tekintetében.)

Az így szervezett csoportok kedvező fejlődési környezetet jelentenek, hiszen a hasonló korú gyermekek érdeklődési köre, játék és kommunikációs szintje, testi, értelmi, szociális fejlettsége is közelebb áll szintjében, így a fejlesztés lehetősége is nagyobb. Fontos, hogy a csoportot vezető óvodapedagógus a fejlesztést a korcsoportban az egyéni fejlettséghez mérten valósítsa meg. A csoportok szervezése mellett, ugyanakkor élünk a kis óvoda adta lehetőségekkel. A gyülekezési idő, a kötetlen udvari tevékenységek, ünnepek, ünnepélyek, séták lehetőséget adnak arra, hogy a kicsik és a nagyok együtt tevékenykedhessenek, a nagyok segítsék a kicsiket, vigyázzanak rájuk, a kicsik eltanuljanak tőlük új dolgokat.

A négy évig óvodába járó gyermeknél egyenként mérlegelve, valamint a szülő kérését és lehetőségeinket figyelembe véve az intézményvezető dönti el, hogy a gyermek fejlődését a kis, középső, vagy a nagycsoport ismétlése szolgálja-e a legjobban.

Napirend, hetirend

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető időtartamú differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú - 5-35 perces – csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

A **napirendben** az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, az évszakok, a váratlan események stb. hatására. Napirendünk nagy intervallumokra osztja, nem szabdalja szét apró szakaszokra az időkeretet.

A reggeli étkezéstől ebédig szabad játék, étkezés, mozgás, kezdeményezések, tevékenységek zajlanak a csoportok életkori és fejlődési szintjéhez igazítva. Rugalmas, hiszen óvodapedagógusaink a gyermeki figyelemnek, érdeklődésnek megfelelően alakítják a különböző tevékenységek időtartamát.

Minden csoport napirendjében vannak stabil elemek, melyektől egyetlen csoport sem tekinthet el (pl. ebéd, pihenés, stb.), amelyek biztosítják a rendszert, így érzelmi biztonságot teremtenek a gyermekekben.

A **hetirend** kialakításában is a folyamatosságot, és a rendszerességet tarjuk fontosnak. Domináló szempont a rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás, mely elősegíti, hogy a hetirend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen.

Óvodánkban a csoportok heti rendjének kialakítását az óvoda eszközállományának függvényében összehangoltan tervezzük.

A szervezett tevékenykedtetés lehetséges formái:

Kötött: mozgás, verselés - mesélés, ének –zene- énekes játék- gyermektánc, rajzolás – festés – mintázás - kézimunka, külső világ tevékeny megismerése

Kötetlen: mozgás, verselés - mesélés, ének –zene- énekes játék- gyermektánc, rajzolás – festés –mintázás - kézimunka, külső világ tevékeny megismerése

A szervezett ismeretszerzés lehetséges munkaformái:

Frontális	Mozgás, Verselés - mesélés, Ének – zene- énekes játék - gyermektánc, Rajzolás – festés – mintázás - kézimunka, Külső világ tevékeny megismerése
Mikrocsoportos	Mozgás, Verselés - mesélés, Ének – zene- énekes játék - gyermektánc, Rajzolás – festés –mintázás - kézimunka, Külső világ tevékeny megismerése
Egyéni	Részképességek fejlesztése

A szervezett ismeretszerzés ajánlott időkeretei korcsoportonként, csoport fejlettségi szintjének függvényében:

	Külső világ tevékeny megismerése Környezetismereti tartalommal	Külső világ tevékeny megismerése Matematikai tapasztalatok	Verselés, mesélés	Ének-zene, énekes játék, gyermektánc	Rajzolás, – festés, – mintázás, – kézimunka	Mozgás
3-4 évesek	Heti egyszer 10-15'	Spontán helyzetekben	Naponta 5-10'	Heti egyszer 10-15'	Heti egyszer 10-15'	Heti egyszer 10-15'
4-5 évesek	15-20'	15-20'	10-15'	15-20'	15-20'	15-20'
5-6-7 évesek	30-35'	30-35'	15-20'	30-35'	30-35'	30-35'
	1+:adódó alkalom, napi aktualitás	Spontán helyzetekben is		Spontán helyzetekben is	Folyamatosan minden nap	Naponta szabad mozgás

9.2. Gyermekélelmezés

A monori óvodák nem rendelkeznek külön főző konyhával, az étkeztetést Monor Város Önkormányzata - egy külön üzemeltető helyi céggel kötött szerződés alapján - látja el. Az ételt a monori Kövál Zrt. által üzemeltetett főzőkonyha szolgáltatja. A konyha vezetőjével jó kapcsolatot alakítottunk ki. A zöldség és gyümölcs pótlását óvodánk meghatározott zöldség-gyümölcs napok beiktatásával biztosítja.

9.3. A gyermekek fejlődésének nyomon követése

Alapelv:

- Az óvodai élet során a megismerés, a gyermek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése az óvodába lépés pillanatában kezdődik és folyamatos. Egyénileg és folyamatosan nyomon követjük óvodásaink fejlődését, hogy számukra az optimális fejlesztő hatásokat biztosítsuk.
- Minden gyermek „más”, saját kompetenciákkal rendelkezik, a gyermek fejlődését elsősorban saját magához kell mérni.
- A megfigyelés, mérési eljárás az adott pillanatot értékeli, egy adott állapotot rögzít. A gyermek folyamatosan fejlődik, változik, az érés (lélektani folyamat) folyamatosan megy végbe.

Cél:

- ◆ A hatékony nevelés, melynek alapfeltétele óvodásaink egyéni, értelmi sajátosságainak megismerése. A megismerésben első lépcső az óvodába lépést megelőzően a szülő, akivel anamnézist veszünk fel, a gyermek adott állapotára, fejlődésére vonatkozó információt gyűjtünk. Az óvodai nevelés tartalma lefedi az óvodás gyermek személyiségének komplexfejlesztését, az egyénre szabott módszerekkel, eszközökkel.

Feladat:

- ◆ Intézményi szinten kialakított rend szerint (*megfigyelés, mérés*) az óvodapedagógus ismerje meg a gyermekek fejlettségét. Minél több ismeretet igyekezzen szerezni a gyermekről természetes közegében, természetes tevékenységében való részvétele során.

- ◆ A gyermekek fejlettségére vonatkozó megfigyeléseit, méréseit az óvodapedagógus az intézményi szinten kialakított egységes dokumentációban rögzíti, a megfigyelések értékelését területenként elvégzi. Ennek alapján egyéni fejlesztés irányát kijelöli.
- ◆ A fejlesztés a gyermek kedvelt tevékenységére, érdeklődésére alapozva történik.
- ◆ A fejlesztés során változatosan alkalmazza a hagyományos és korszerű módszereket.
- ◆ Az óvónő a gyermek kedvelt játékát, játéktevékenységeit az óvodai életben való részvételét, fejlődését folyamatosan nyomon követő megfigyelési, mérési eredményeit, az ahhoz kapcsolódó szakmai intézkedéseit a gyermek fejlődési naplójában dokumentálja.
- ◆ A gyermek fejlődését nyomon követő fejlődési napló alapján a szülőt az óvodai élet folyamán rendszeresen tájékoztatja.
- ◆ A fejlesztésben közreműködő speciálisan képzett pedagógus javaslatának, konzultációjának figyelembe vételével, az óvodapedagógus a csoportjában többségi gyermekekkel együtt nevelt SNI gyermek fejlesztéséhez egyéni fejlesztési tervet készít. A fejlesztés tevékenységét a szakértői véleményre alapozva és a fejlesztésben közreműködő speciálisan képzett pedagógus munkájával összehangoltan **végzi**, tervezi. A fejlesztés időtartalmát 11.01.- 04.30.-ig tervezi és májusban a fejlesztés eredményét rögzíti.

Gyermeki fejlődés nyomon követésének területei:

- ◆ szociális helyzet mérése (a törvényi előírásoknak megfelelően),
- ◆ szociometria
- ◆ készség- és képességszint mérés – motoros képességek; szociális képességek; érzelmi, akarati képességek; értelmi képességek; nyelvi, kommunikációs képességek;

Értékelés:

A reális és szakmailag megalapozott értékelés a problémák időben történő felismerését, és az azok megoldására való törekvés szolgálja. A szülők folyamatos, egyéni tájékoztatást kapnak a gyermekek fejlődéséről.

Az egyéni fejlődést tartalmazó intézményi szintű dokumentumok:

- ◆ anamnézis lapok
- ◆ egyéni fejlettségmérő lapok,
- ◆ gyermekmunkák

A gyermek fejlődésének nyomon követése érdekében az óvodába lépést követően három hónapon belül, az iskolába lépőknek februárban-márciusban kerül sor a mérésére, az elért eredményeik rögzítésére.

10. Dokumentálással kapcsolatos feladatok

A tudatos pedagógiai munka tükörképét dokumentációnk adja.

Alapelveink:

- Használhatóság! Dolgozzunk belőle!
- Mutassa a pedagógiai előzményeket, a tervezett folyamatot és azt, amit sikerült megvalósítanunk
- Mindig a legegyszerűbb formát válasszuk

- Rövid idő alatt kitölthető legyen (hosszú szövegezés helyett lényegre törő forma)

Felvételi és mulasztási napló

A felvételi és mulasztási napló az óvodába felvett gyermekek nyilvántartására és mulasztásaik vezetésére szolgál. A felvételi és mulasztási naplóban fel kell tüntetni az óvoda nevét, OM azonosítóját, címét, a nevelési évet, a csoport megnevezését.

Óvodai csoportnapló

Az óvodai nevelés a pedagógiai munka legfontosabb dokumentációja. Tükröznie kell az óvodai nevelési programját.

A csoportnapló tartalmi kialakítása intézményi szinten a rendelet előírása szerinti.

Az óvodai csoportnaplóban fel kell tüntetni az óvoda nevét, OM azonosítóját és címét, a nevelési évet, a csoport megnevezését, a csoport óvodapedagógusait, a megnyitás és lezárás helyét és időpontját, az óvodavezető aláírását, papíralapú dokumentum esetén az óvodai körbélyegzők lenyomatát, a pedagógiai program nevét.

A pedagógiai munka tervezésével és a gyermek fejlődésével kapcsolatos dokumentáció az óvodánkban:

Megnevezés	Időtartam	Tartalom
Éves terv	1 év	Tanulási tevékenység tervezése: évszakok köré csoportosítva az anyaggyűjtést - kísérletek, megfigyelések ötlettára
Tematikus terv	heti	A tanulási tevékenység összeállított terve
Nevelési terv	félév	Játék és tanulási tevékenység Anyanyelvi nevelés, fejlesztés Társas és közösségi tevékenység Az egészséges életmód alakítása, egészségfejlesztés Az érzelmi, erkölcsi, közösségi nevelés Munka jellegű tevékenység
Projektterv	Javasolt 2-4 hét	Egy kiválasztott téma projektmódszerrel történő feldolgozása
Feljegyzés a gyermekekről	évente 2 alkalom: november és május - június	A gyermek értelmi, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlődésének eredményét - szükség szerint, de legalább félévenként - rögzítjük. Rögzíteni kell a gyermek fejlődését szolgáló intézkedéseket, megállapításokat, javaslatokat.
Anamnézis	gyermek felvétele esetén egyszer	Élettörténet, gyermeki fejlődést meghatározó tényezők feltárása.

11. A nevelési program nyilvánossága

A tájékoztatás, a megismertetés formája, rendje

Pedagógiai programunk legfontosabb elemeit a következő rendben ismerik meg az érintettek:

Óvodapedagógusok	- nevelőtestületi értekezlet,
Technikai alkalmazottak	- alkalmazotti értekezlet során
Szülők (aktuálisan)	- Intézményi Szülői Szervezet ülésén,
szülői értekezleten, központi faliújságjai
Szülők (folyamatosan)	- Intézményben előre egyeztetett időpontban olvasható,

Fenntartó és a weboldalon nyilvánossá téve
 Iskola, bölcsőde - tájékoztatásul
 - weboldalon elérhetővé téve

11.1. A hozzáférhető elhelyezés biztosítása

Hozzáférési pont	Kinek
Monori Petőfi Óvoda-vezetői iroda	Hivatalos kapcsolatok, Szakmai irányítás, Szakmai partnerek
óvodai csoportok weboldal	- Óvodapedagógusok, szülők számára - Szülők folyamatos tájékoztatása

11.2. A tájékoztatás kérés és erre a tájékoztatás adás rendje

A kollegák, a szülők és egyéb partnerek tájékozódásának alapján további információt kérhetnek, javaslatokat fogalmazhatnak meg helyi óvodai nevelési programunkkal kapcsolatban.

Ki	Tájékoztatás kérés módja	Tájékoztatásadási forma
Óvodapedagógusok, - csoportosan (szakmai mk.) - egyénileg	- írásban a felmerült pontok jelölésével - vezetői fogadó délutánra bejelentkezés a felmerült pontok jelölésével (szóban)	- szakmai nap, nevelési értekezlet - vezetői fogadó délutánok
Szülők - csoportosan - egyénileg	- int. vezető vagy csoportos óvónő felé szóban jelölve a problémás pontokat - int.vez. vagy csoportos óvónő felé szóban jelezve a felmerült pontokat	- szülői értekezlet vagy fogadóóra - vezetői fogadó délutánok, fogadóórák

12. Záró rendelkezések

12.1. A program hatálya, hatályba lépése

A Monori Petőfi Óvoda pedagógiai programja hatálya kiterjed valamennyi munkáltatói kapcsolatban lévő közalkalmazottra. A program tartalmi vonatkozása megvalósításáért felelősek az intézményvezető és az óvodapedagógusok.

A nevelőmunkát segítő alkalmazottak is felelősek azért, hogy ismerjék a program elemeit és saját tevékenységükkel ennek megfelelően segítsék az óvodai pedagógiai munkát.

Intézményünk pedagógiai programja 2017. 09. 01.-től lép hatályba a nevelőtestület elfogadása és az intézményvezető jóváhagyását követően.

12.2. A felülvizsgálat rendje

A Monori Petőfi Óvoda pedagógiai program felülvizsgálatának okai lehetnek:

- Törvényi változások
- Szervezeti átalakítás
- Partneri javaslatok, az igények változása
- Nevelőtestületi javaslat

A nevelési program módosítására javaslatot tehet:

- az óvoda vezetője
- a nevelőtestület kezdeményezésére
- a nevelők szakmai munkaközösségei
- a szülői munkaközösség vagy
- az óvoda fenntartója

A módosítás – döntés előkészítő szintjei:

- Nevelőtestület
- Szakmai munkaközösségek
- A programmódosítás feltétele:

a nevelőtestület kétharmados többségi szavazata az elfogadásról

Előírás a programmódosítás előterjesztésére

- Írásbeli előterjesztés az óvoda vezetőségének.

13. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

1. Egyetértését nyilvánította: Szülői Munkaközösség-én

Kelt: Monor, 20.....

Szülői Munkaközösség Elnöke

2. **Fenntartó egyetértését nyilvánította:**sz Határozata alapján.

3. **Tájékoztatásul** megküldjük az iskolának, rövidített változat a szülőknél.

4. **Publikálás formája:** az óvodavezető illetve, tagóvoda-vezetők irodájában, illetve az óvoda honlapján megtalálható.

5. **Irattári szám:**

6. **A nevelőtestület elfogadta:** 20.....-én keltsz Intézményi Határozatával.

.....

hitelesítő

.....

hitelesítő

Intézményvezető jóváhagyta:20.....-én

Kelt: Monor, 20.....

p.h.

.....

Zsember Ágnes
intézményvezető

1.SZ. MELLÉKLET: BESZOKTATÁSI ÉS VISSZASZOKTATÁSI TERV

A beszoktatással kapcsolatos feladataink:

1. Érzelmi nevelés terén fontos, hogy már az óvodába lépéskor kedvező hatások ériék a gyermekeket.

1.1. Elfogadó, derűs óvodapedagógusi attitűddel, szemlélettel otthonos légkör fogadja őket.

1.2. Az óvodai felvétel előtt személyes kapcsolat kialakítására biztosítunk lehetőségeket:

- Beiratkozás idején lehetőséget biztosítunk óvodánk életének megismerésébe (nyílt nap). A beiratkozás során, szintén várjuk a szülővel együtt a gyermekeket is. A szülőnek lehetősége van elmondani, ha még valamivel kapcsolatban bizonytalanságot érez, vagy tanácsot kérhet, hogy az óvodába lépésig hátra maradt időben még mivel tudja elősegíteni önmaga és a gyermeke számára a későbbi könnyebb beszoktatást.
- Ekkor a szülők és a gyermekek megismerkedhetnek az óvodánkkal, a dolgozókkal, lehetőség szerint a leendő óvó nénikkel, dadussal, és a csoportszobával, a hozzá tartozó öltözővel, mosdóval. Eltölthetnek egy kis időt a csoportokban, bepillantást nyerhetnek az óvodai életbe, hogyan is zajlik egy délelőtt az óvodában, és kérdéseikre is szívesen válaszolunk. Mesélünk az óvoda életéről és a beszoktatási szokásokról.
- Törekszünk még az óvodai élet megkezdése előtt augusztus hónap második felében minden új óvodást felkeresni otthonában. Ezzel lehetőségünk nyílik a gyermek megismerésére, ill. a családdal való személyes elbeszélgetésre - óvodai jel megbeszélése, anamnézis felvétele.

1.3. A beiratkozást követően a szülők értesítést kapnak gyermekük felvételéről és az első szülői értekezlet időpontjáról, amit a nyár végén, a nevelési év kezdete előtti héten tartunk:

- Az első szülői értekezleten ismertetjük röviden az intézmény Pedagógiai Programját és házirendjét:
Ez az első olyan színtér, ahol először találkozunk közvetlenebb körülmények között. Igyekszünk minden olyan információt elmondani, amelyeken keresztül a szülők meggyőződhetnek arról, hogy mindent a gyermekükért teszünk, melyekből látják, hogy mik a céljaink, és mik azok a szokások, szabályok, amelyek egy közösségi élet során elengedhetetlenek. Megbeszéljük, hogy csak együtt tudjuk a gyermekeket átsegíteni a beszokás nehézségein, és kérjük együttműködésüket az elkövetkezendő években is.
- Tájékoztatjuk a szülőket a kedvezmények igénybevételének feltételeiről és ekkor kapják meg az óvoda házirendjét is.

2. A nevelési év indítását megelőzően a csoport feltételrendszerét felülvizsgáljuk, és biztosítjuk a megfelelő eszközöket.

- Gyermekek jele az öltözőszekrényen, mosdóban felhelyezésre kerül.
- A csoportszoba berendezését az adott életkor tevékenységeinek jellegzetességeihez igazítjuk.

3. Az érzelmi biztonság kialakítására kiemelt figyelmet fordítunk a beszoktatás időszakában is.

- A szülői igényeknek megfelelően befogadási időszakot biztosítunk - folyamatos beszoktatás.
- A befogadás időszakában, az első két hétben biztosítjuk a személyi állandóságot, a csoportban dolgozó felnőttek egész napos, teljes jelenlétével.
- Az óvodapedagógus elhelyezkedésével jól látja az érkező gyerekeket, és személyesen, szeretettel, hívogatóan fogadja- nevén szólítva a gyermeket, szükség szerint elé megy, kezét megfogva kíséri a gyerekek közé - mindaddig, amíg erre egyénileg szüksége van. Személyes odafordulásával, a gyermek igényéhez, érzelmi állapotához igazodóan választja meg a megfelelő személyes kontaktust (ölbe veszi, simogatja, megnyugtatta, vigasztalja, mosolyog rá, kezét megfogja, érdeklődik, kíváncsi, tapintatos, nyugalmat áraszt).
- Az érzelmi megnyugvást, elválást, átmenetet segíti a gyermek, otthonról hozott személyes, kedves tárgyai (alvós, plüss figura, „rongyóka”, kispárna...), amelyet igényéhez igazodóan a nap bármely szakaszában használhatja és elhelyezheti az óvodai szinten, közösen kialakított helyen.
- Az óvodapedagógus érdeklődve, a gyermek igényéhez igazodva meghallgatja a gyermeket, természetes módon érdeklődik a pillanatnyi érzései, élményei, elbeszélései iránt. „Örülünk egymásnak, együtt vagyunk!” örömét közösen átéli.
- Az óvodáskor elején a tevékenységszervezések alkalmával kiemelt figyelmet fordítunk arra, hogy a közös együttes tevékenységek során átélt öröm közben lehetőség nyíljon a „MI” és „EGYÜTT” élményének megélésére (játék, dramatikus utánpótlás mozgás, vizuális tevékenységek, ölbéli játékok, közös beszélgetős összebújások, stb.).

Sikerkritériumok (Mikor tekintjük sikeresnek):

- Örömmel érkezik a gyermek az óvodába, itt jól érzi magát.
- El tudják mondani csoportjuk nevét, saját nevüket és jelüket.
- A csoportban dolgozó felnőtteket nevükön szólítják.
- Csoporttársaik keresztnévét megjegyzi.

Visszaszoktatási feladataink:

1. A nevelési év indítását megelőzően a csoport feltételrendszerét felülvizsgáljuk, és biztosítjuk a megfelelő eszközöket.

- Gyermek jele az öltözőszekrényen, mosdóban felhelyezésre kerül.
- A csoportszoba berendezését az adott életkor tevékenységeinek jellegzetességeihez igazítjuk.

2. Érzelmi nevelés terén fontos, hogy az óvodában kedvező hatások ériék a gyermekeket.

- Elfogadó, derűs óvodapedagógusi attitűddel, szemlélettel, otthonos légkörben fogadjuk őket.
Az óvodapedagógus személyes odafordulásával, a gyermek igényéhez, érzelmi állapotához igazodóan választja meg a megfelelő személyes kontaktust (differenciált bánásmód alkalmazása, testi-lelki szükségletek kielégítése).
- A tevékenység-szervezések alkalmával kiemelt figyelmet fordítunk arra, hogy a közös együttes tevékenységek során átélt öröm közben lehetőség nyíljon a „MI” és „EGYÜTT” élményének megélésére (kapcsolatteremtő játékok, együttműködést igénylő tevékenységek szervezése).
- Az óvoda szokás-szabályrendszerét felelevenítjük, és fejlettségi szintjük figyelembe vételével bevonjuk őket ezek kialakításába, és fokozatosan lehetőséget biztosítunk a megismert szabályok következetes betartására.
- Felelevenítjük az ismert, kedvenc meséket, dalokat, dalos-, mozgásos játékokat, figyelmet fordítunk a gyermekek által átélt élményekre (rajzolás, beszélgetés).
- Továbbra is támogatjuk a már kialakult baráti kapcsolatok fenntartását, és ösztönözzük új baráti kapcsolatok kialakulását.

Csoportváltás esetén fontosnak tartjuk:

- A szülővel a személyes kapcsolat kialakítását (fogadóóra, családlátogatás).
- A gyermek régi csoportjának óvó nénéjével a folyamatos kapcsolattartást a gyermek mielőbbi megismerése érdekében.

Sikerkritériumok (Mikor tekintjük sikeresnek):

- Új baráti kapcsolatok alakulnak ki, régi baráti kapcsolatok szorosabbá válnak.
- A szokás-szabályrendszert képesek betartani, alkalmazni.
- Jól érzi magát a gyermek a csoportjában.